

Täysistunto

Tiistai 7.4.2026 klo 14.00—20.03

Täysistunto alkoi klo 14.00 Täysistunto päättyi klo 20.03.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.02 ja 18.00—19.58) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.02—18.00 ja 19.58—20.03).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 1.4.2026 antanut hallituksen esitykset HE 41-44/2026 vp.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 23/2026 vp.

2.3. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus eduskunnan tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2025, eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2025 ja eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2025 (K 12-14/2026 vp).

3. Hallintovaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 23/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi hallintovaliokunnan jäseneksi edustaja Alviina Alametsän.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

4. Lakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 24/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi lakivaliokunnan jäseneksi edustaja Mari Holopaisen.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain 1 a ja 4 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tänään käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain 1 a ja 4 a §:n muuttamisesta. Hiilirajamekanismi on hiilivuodon torjunnan väline, joka asteittain korvaa päästökaupassa päästöoikeuksien ilmaisjaon. Tuotaessa tiettyjä tuotteita kolmansista maista EU-alueelle on velvoite hankkia tuotteen päästöjä vastaava määrä CBAM-todistuksia. CBAM-todistus hankitaan yhteiseltä kauppapaikalta, ja sen hinta määräytyy päästökaupan päästöoikeuden hinnan mukaisesti. Hiilirajamekanismin tavoitteena on, että sekä EU:ssa valmistetuille tuotteille että kolmannessa maassa tuotetuille tuotteille kohdistuu yhtäläinen kustannus tuotannon päästöintensiivisyyteen pohjautuen.

Tänään käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä annetaan Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevaa asetusta täydentävät välttämättömät kansalliset säännökset. Ne koskevat mahdollisuutta alentaa hiilirajamekanismiasetuksessa tarkoitettua esimerkiksi CBAM-todistuksien palauttamatta jättämisestä määrättävää seurausmaksua. Lisäksi lakiin lisättäisiin soveltamisen kannalta tarpeelliset määritelmät. Ehdotettujen muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan keväällä 2026. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.03 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Suomalainen tehtaanpiippu on ilmastoteko, aivan kuin perussuomalaiset ovat siitä jo pitkään puhuneet. Suomessa ja Euroopassa erilaiset ilmasto- ja ympäristötoimet ovat vieneet tuotantoa pois täältä Euroopasta. Siksi on hienoa, että EU:n ulkopuoliselle tuotannolle on saatu hiilitullit. Tällä saadaan nostettua teollisuuden kilpailukykyä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Puhemies! Nyt käsittelyssä olevalla esityksellä tätä hiilitullijärjestelmää yksinkertaistetaan ja tehostetaan sekä puretaan päällekkäistä sääntelyä. Tämä on erittäin viisasta, koska ylimääräisen säätelyn purkaminen on aina kannatettavaa.

Hiilitullijärjestelmä on ollut nyt muutaman vuoden käytössä, mutta edelleen tarvitsemme Euroopan laajuisia toimenpiteitä sen eteen, että kaiken maailman krääsän tilaamiselle tulee joku hinta. Temutus tulee saada kuriin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

14.04 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Hiilirajamekanismi on ihan järkevä mekanismi, joka estää sen, että kun Suomessa ja koko Euroopassa kustannukset ilmastotoimien vuoksi ovat korkeammat, niin sitten muista maista ei tuotteita tule tilalle tai eurooppalaiset tuotannot eivät karkaa muualle, mistä ne tuotaisiin halvemmalla takaisin. On ihan hyvä, että sitä tarkastellaan ja säädetään. Olisi hyvä, että erilainen krääsätuonti vähenisi. Nyt se toki vähenee ihan Hormuzinsalmen seurauksenakin.

Kysymykseni ministerille liittyyn siihen, miten tämä maailmanpoliittinen tilanne ja tämä hiilirajamekanismi osuvat tällä kertaa yhteen. Hiilirajamekanismi oli keskustelussa EU:ssa lannoitteitten kohdalla. Miten se asia nyt etenee? Tiedätte varmasti, että viljelijöiden tilanne on ennennäkemättömän huono juuri nyt. Oli kaksi korkeinta sähkönhintakuukautta, mitä juuri koskaan on ollut, ja polttoaineen hinnat tässä verottomassa polttoaineessa ovat korkeammat kuin dieselin hinnat tankilla. Samoin rahdit, urakoinnit, lannoitteet — kaikkien hinnat ovat nousseet. Miten tämä hiilirajamekanismi nyt sitten näihin lannoitteisiin kohdistuu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

14.06 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa herra puhemies! Keskusta ja vasemmisto ovat vuosikautia puhuneet vihreästä siirtymästä ja ilmastovastuusta, mutta samalla on täysin unohdettu suomalaisen teollisuuden ja vientiteollisuuden kilpailukyky. Nyt kun EU tuo hiilirajamekanismin eli käytännössä hiilitullin, niin me perussuomalaiset sanomme, että periaate on oikea ja tervetuloa. Ei ole reilua, että suomalainen terästehdas maksaa täysillä päästöoikeuksista, kun samaan aikaan tuodaan Kiinasta terästä, jonka valmistuksessa on päästetty moninkertainen määrä hiiltä ilman mitään kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä korjataan tätä asiaa. Nimittäin pienet ja keskisuuret yritykset eivät enää tule hukkumaan tähän byrokraatiaan. 50 000:n kynnysarvo vapauttaa näitä pk-yrityksiä turhista ilmoituksista. Seuraamusmaksuihin saadaan järkevä jousto, koska tiedot ulkomailta ovat usein puutteellisia tai vaikeasti saatavia. Tämä on juuri sitä kevennystä, mitä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Muistutan, että tämä ei kuitenkaan ratkaise kaikkea. Jos EU jatkaa itsensä kurjistamista entistä tiukemmilla päästötavoitteilla samalla, kun Kiina rakentaa uusia hiilivoimaloita, ei mikään hiilitulli pelasta suomalaista teollisuutta. Tarvitaan realismia ilmastopolitiikkaan — sellaista, jossa suomalainen metsä, ydinvoima ja puhdas teknologia otetaan aidosti käyttöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

14.07 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Saastuttaja maksaa -periaate on ehkä tärkein periaate ympäristöpolitiikassa, eli kun aiheutetaan joku haitta luonnolle, niin siitä joudutaan maksamaan, mikä sitten johtaa siihen, että sitä asiaa tehdään vähemmän ja toisaalta kerätään sitten varoja niiden asioiden korjaamiseen. Hiilen hinnoittelu on yksi parhaiten tässä onnistuneista esimerkeistä, eli eurooppalainen päästökauppa on erinomaisesti ajanut päästöintensiteettiä eurooppalaisessa taloudessa alas siellä, missä se on ollut voimassa. Ongelma on tietysti se, että se ei ole ollut voimassa joillakin sektoreilla. Esimerkiksi laajassa osassa Eurooppaa lämmitys on ollut sen ulkopuolella, ja sielläpä sitten kaasulla on töyhötetty menemään, ja nyt olemme sitten kollektiivisessa liemessä, vaikka Suomessa asia on hoidettu paremmin, koska se on ollut päästökaupan piirissä meillä, siis kaukolämmityksen kautta, ja sähköntuotanto tietysti myös.

No, on hirveän tärkeätä, että se hinnoittelu olisi mahdollisimman globaalia, ja hiilitullijärjestelmä, CBAM, on tässä todella tärkeä. Se on hyvä, että se saatiin jo ajat sitten käyttöön, tai ei nyt ajat sitten mutta jokin aika sitten käyttöön, ja sen toiminnan täytyy olla sujuvaa ja kattavaa. Olennaista siinä on minusta se, että se maali on nimenomaan siinä, että tätä hiilen hinnoittelua viedään muuallekin maailmaan. Tästä on jo esimerkkejä, tämä siis toimii. Muuallakin on hiilen päästökauppatyyppejä tai hiilimaksumalleja, jotka sitten integroituvat tähän mahdollisimman hyvin, ja se on olennaista. Maalina pitäisi olla tavallaan tällainen globaali ilmastoklubi, jonka sisällä hiilen hinnoittelu on mahdollisimman yhdenmukaista ja jossa voitaisiin kerätä sitten varoja toisaalta myös ilmastokriiseihin sopeutumiseen ja niihin varautumiseen, joissa taas köyhillä mailla on aika vaikea paikka, kun sinne usein iskevät ne ilmastomuutoksen vaikutukset kaikista pahiten, mutta heillä on heikoimmat edellytykset siihen sopeutua. Minusta on olennaista, että tämä ilmastoklubiajattelu ohjaa tätä eurooppalaistakin politiikkaa tässä, ja sitä kohti mennään.

Ministereiltä olisin vielä kysynyt viimeiset terveiset: kun päästökauppa on todella erinomainen ja Suomelle strategisen tärkeä mekanismi, niin onko vielä horisontissa huolia siitä, että sitä lähdetään typerästi nyt vesittämään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

14.09 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Päästökauppa on ollut osa tärkeää EU:n ilmastopolitiikkaa, ja on todella keskeistä, että siitä pidetään kiinni. Olisi myös toivottavaa, että saataisiin luotua tämänkaltainen mekanismi laajemminkin luonnonvarojen käyttöön. Tällä hetkellä Suomi pärjää kohtuullisen hyvin siltä osin, että emme ole niin riippuvaisia fossiilisista polttoaineista kuin jotkut muut EU-maat. [Ben Zyskowiec: Eikös meillä ole ydinvoimaa, jota te vastustatte?] Kuitenkin nyt EU:n piirissä käydään keskustelua siitä, miten tähän tilanteeseen, sotatilanteeseen, ja sen aiheuttamaan energian hinnannousuun reagoidaan.

Tähän liittyen olisinkin kysynyt ministeri Multalalta: Millaisia toimenpiteitä Suomi on valmis edistämään? Pöydällä on ollut esimerkiksi nopeusrajoitusten rajoittamista yhtenä osana muiden energiansäästötoimien valikoimaa. Eikö kuitenkin olisi kannattavampaa Suomenkin kannalta, että tällaisiin energiansäästötoimiin ennemmin suhtauduttaisiin myönteisemmin kuin että lisättäisiin riippuvuutta esimerkiksi Venäjältä tai sitten tehtäisiin hyvin kalliita tukipaketteja. Suomen näkökulmasta tällainen lähestymistapa, jossa

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

myöskin sitten edelleen pystyttäisiin myös ilmaston kannalta kohtuullisen kestävästi toimimaan tässä poikkeustilanteessa, kuulostaisi siinä mielessä järkevältä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Pyysikö edustaja Harjanne vastauspuheenvuoron? Olkaa hyvä, yksi minuutti.

14.11 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan tähän edustaja Zyskowiczin välihuutoon ydinvoimasta, että missään vihreiden puolueiden ohjelmissa ei nykyään ole mitään ydinvoimavastaisia kantoja. Itse asiassa päinvastoin: tiedetään myös meidän äänestäjistä, kuten muidenkin puolueiden äänestäjistä, että enemmistö suhtautuu positiivisesti ydinvoimaan. Tämä on ihan hyvä päivittä. Meillä itse asiassa päivitetään puolueohjelmaa paraikaa, eli jos edustaja Zyskowicz on kovin huolissaan siitä, että me olemme väärässä tässä asiassa, niin voitte esittää kommentteja siihen, jos pitäisi muuttaa linjaa. [Puhuja naurahtaa]

Ehkä haastaisin myös kuulemaan, onko joku edustaja tehnyt enemmän ydinvoiman eteen viimeisten vuosien aikana kuin minä, joka olen aika paljon tässä koettanut sen asian eteen tehdä. Toivoisin, että nämä näkemykset, joita huudellaan sieltä väliin, olisivat ajantasaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz, ja sitten palaamme puhujalistalle. — Olkaa hyvä, yksi minuutti.

14.12 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosi mukava kuulla, että edustaja Harjanne on tehnyt ydinvoiman eteen enemmän kuin juuri kukaan muu, jos oikein ymmärsin. [Atte Harjanne: Viime vuosina!] Voisin kuvitella, että teillä siellä vihreissä on sitä työmaata riittänyt, mutta hienoa, että olette sitä työtä tehneet.

Pakko sanoa, että minä olen niin vanha ja niin pitkään täällä ollut, että muistan senkin, että koko vihreä puolue on itse asiassa pitkälti perustettu ydinvoiman vastustamisen merkeissä, [Eduskunnasta: Oho!] mutta ei se mitään, kyllähän kokoomuskin perustettiin ajamaan maahan kuningaskuntaa, eikä mekään enää sitä kannateta. [Naurua]

Olipa tosi kiva kuulla, että tilanne on kääntynyt ihan päinvastaiseksi, eli vihreät kiihkeästi nyt kannattavat ydinvoimaa. Enhän minä voi siihen mitään muuta sanoa kuin että se on hyvin järkevä ja tervetullut kanta. Toki voisi kysyä, että miltäs tuntuu aina olla historian väärällä puolella, mutta enpä nyt sitä viitsi kysyä. [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: No niin, ja sitten menemme takaisin puhujalistalle. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.13 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowiczin erinomaisen puheenvuoron jälkeen totean vain sen verran, että nythän vihreät voisivat poistaa sieltä Töölönlahden rannalta sen kiven, johon on hakattu niiden kansanedustajien nimet, jotka häpäistiin, kun he ydinvoimaa kannattivat. Vihreillähan tietysti tällaisenä hyvin elastisena puolueena mielipide voi vaihtua vaikka iltapäivällä ja seuraavana päivänä olla taas uusi mielipide. Toivon onnea sillä tiellä ja jonkunnäköistä linjaakin samalla toivon.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Mutta se, mitä minä haluan sanoa tästä hiilirajamekanismista, on se, että tähän on Suomen kannalta ja Euroopan kannalta aivan käsittämätöntä touhua. Aamulla katselin netistä — ystäväni, joka on nettihuippumiehiä, lähetti minulle kuvan — saksalaisia valtavia ruskohiilikaivantoja, aivan valtavia alueita, sellaisia kuoppia, että Vihreä liitto ja tämä Elokapiina olisivat siellä rannoilla huutamassa aivan varmasti koko ajan, jos Suomeen tulisi sellaisia aukkoja, valtavia kuoppia — otetaan ruskohiiltä, tehdään eurooppalaista ilmastopolitiikkaa.

Muistakaa, hyvät ystävät, että Euroopan päästöt koko maailman kasvihuonekaasupäästöistä jäävät noin seitsemään prosenttiin ja Suomen osuus maailman päästöistä on vajaa 0,6 promillea, alle tuhannesosan. Tämän takia meidän kansantaloutta ajetaan nyt näillä älyttömillä päätöksillä ihan matalaksi. Kaikki teollisuudenalat kärsivät. Energia maksaa niin valtavasti omien päätöstemme takia. Me olemme tehneet älyttömiä päätöksiä koskien sitä, että me olemme muka olleet hiilineutraaleja. Emmehän me varmasti koskaan... Olemme olleet koko ajan hiilineutraaleja, kun oikaistaan ne väärät päästökaupan luvut, mutta huomaan kauhukseni, että hallitus ei halua edes puhua siitä asiasta. Ruotsin mittaustulokset maaperäpäästöistä osoittivat sen ihan konkreettisesti, että näinhän asia on. Pitkän aikavälin mittaussarjat ovat heillä tiedossa, pitkän aikavälin mittaussarjat, mutta eihän Suomen hallitus voi sellaista kuunnella, koska se on totta. Minkä takia te puhutte meille palturia täällä? Me olemme hiilineutraali maa. Laskekaa metsien päästöt mukaan oikein, samoin soiden sitoma hiili. Samoin turvepeltojen turhat hiilipäästöt poistakaa, niin olemme hiilineutraali maa sen jälkeen. Ja laskekaa maaperän päästöt oikein. Se on siinä. Silloin meitä nämä ongelmat eivät koske.

Minä kysyn teiltä, tai en kysykään mutta totean vain, arvoisa ministeri, teille, että miten alas te haluatte tämän Suomen ajaa tällä älyttömällä ilmastopolitiikalla. Katsokaa, mitä täällä Helsingissä tapahtuu, Uudellamaalla. Tänne ajetaan Italiasta jätettä, minkä kerkiää, valtavat määrät. Oletteko olleet siellä jätapaalien vieressä osoittamassa mieltä, että täällä haisee? Käykää kysymässä niiltä paikallisilta ihmisiltä, alkää minulta. Ei tähän tarvitse vastata, mutta toimikaa. Minä en kysymyksiä enää esitä teille, mutta toimikaa asian hyväksi. Olette ympäristöministeri, teidän tehtävänä on suojella ympäristöä eikä tuhota sitä. Täällä tehdään sitä italialaisilla jätteillä ja monista muista kaupungeista tuodulla jätteellä. Olkaa hyvä ja toimikaa. Sitä minä odotan enkä mitään muuta. [Timo Heinonen: Hoskonen haukkuu kyllä nyt väärää ihmistä!] — Ministerillä on toimivalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Taidan olla tässä salissa ainut, joka on ollut ydinvoimalaitoksella töissä, ja voin sanoa, että kannatan ydinvoimaa ja puolueemme kannattaa sitä. Olen siellä ollut 12 vuotta töissä. Se on toiminut erittäin hyvin.

Itse tähän asiaan: Meillä on erittäin hyvä tilanne sen osalta, kun katsotaan meidän sähköntuotantoa ja siihen liittyviä asioita, että 95 prosenttia meidän sähköstä on puhtaasti tuotettua. Siellä on ydinvoima, tuuli ja vesi pääosassa, ja tässä mielessä olemme hyvässä tilanteessa. Nyt kun katsotaan maailmantilannetta tuonne Iranin ja sinne suuntaan, niin nähdään, että kaikesta tästä, missä näitä hiileen liittyviä asioita on, kannattaa pyrkiä pois ja yrittää löytää ratkaisuja sen osalta.

Tietyllä tavalla kun katsotaan Suomen tilannetta, niin tässäkin esityksessä kuitenkin tämän mekanismin piiristä meiltä putoaa nytten 92 prosenttia yrityksistä pois, ja silti 99

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

prosenttia vielä päästötöistä pysyy mekanismin piirissä. Niin että tämä iso kuva on tässä hyvä, eli otetaan niiltä pois velvoitteita, jotka eivät vaikuta tähän kokonaisuuteen niin paljon, ja tämä tässä mielessä toimii hyvin.

Tämä on meille myös kilpailukykykysymys. Kun katsotaan esimerkiksi EK:n ja muiden toimijoiden näkökulmia, niin kyllä siellä aika kovasti korostetaan puhtaan teknologian ja puhtaiden toimintojen luonnetta ja että sillä Suomi tulee pärjäämään maailmalla. Siihen meidän pitää luottaa, ja siihen meidän pitää satsata. Se, että me laitetaan samanlaisia velvoitteita ympäri rajojen Euroopan sisällä, on vain hyvä asia meidänkin osalta. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.18 **Atte Harjanne vihr:** Kiitos, puheenjohtaja! Toisin kuin edustaja Lyly, minä olen ollut töissä hiilivoimalassa, ja en kannata sitä lisää. — Kommentoin edustaja Zyskoviczin ja edustaja Hoskosen puheita ehkä sen verran vielä, että tarkennan siis, että meillä erityisesti tietysti hattua pitää nostaa kaikille insinööreille, tutkijoille ja yrityksille, jotka ovat oikeasti rakentaneet, tehneet ja operoineet sitä ydinvoimaa, mutta totean, että viime vuosina olen kyllä tehnyt aika paljon sen eteen sekä täällä kotimaassa mutta erityisesti myös kansainvälisesti, että nämä asenteet muuttuisivat, ja onneksi pieneltä osaltaan tuntuu, että se kantaa jossain määrin hedelmääkin, ja aina yhteistyössä muun muassa oman puolueenne kollegoiden kanssa.

Joka puolueesta varmasti löytyy erilaista ajattelua tähän liittyen, ja esimerkiksi edustaja Zyskoviczin puolueessa on europarlamentaarikko, joka vastustaa kovasti ydinvoimaa, ja edustaja Hoskosen puolueen vanha puheenjohtaja, pääministeri, oli aikanaan upottamassa ydinvoimaa 90-luvulla aika tehokkaasti. Eli minä katsoisin eteenpäin ja mieltisin, miten tässä ajassa tehdään hyvää energiapolitiikkaa, joka on huoltovarmaa, päästötöntä ja ekologista, ja siihen kuuluu ydinvoima ja siihen kuuluvat uusiutuvat, mutta ennen kaikkea ohjaavana mekanismina siihen kuuluu se hiilen hinnoittelu. Sen takia on hirveän tärkeää, että se toimii Euroopan sisällä ja rajojen ulkopuolelle, ja sen takia on hyvä, että tämä esitys on täällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.19 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Ajattelin, että en tähän keskusteluun olisi osallistunut, mutta haluan nyt edustaja Hoskosen aika tunteikkaaseen puheenvuoroon sanoa, että ei ministeri Multala ole tätä jätteenpolttolakiä tehnyt, joka on, [Hannu Hoskonen: Hän voi torjua sen!] vaan se on aiempien hallitusten toimenpiteitä, jota nyt sitten on tällä tavalla tehty. Kyllä muistan, että kun tässä salissa sitä lainsäädäntöä tehtiin, silloin varoitettiin, että rakennetaan liikaa jätteenpolttoa, ja sitä korvaamaan, mitä nyt sitten on tapahtunut esimerkiksi Venäjän suhteen, on tätä jätettä tuotu. Se on järjetöntä, ja toivottavasti siihen löytyy sopivasti valvontaa, ja muutenkin.

Tämä sivutuotekysymys kaukolämmössä on sitten oma, mikä tuli tuosta edustaja Hoskosen puheenvuorosta mieleen, ja siihen toivon kyllä ministeri Multalalta tarmoa ja voimia ratkaista, miten se voidaan pitää päästöttömänä, niin kuin muuallakin Euroopassa.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Tässä on käyty hyvää keskustelua myös paketeista, niin sanotusta temuttamisesta. Meillä yli 50 miljoonaa pakettia Suomeen tulee. Pelisääntöjen ja valvonnan pitää olla siellä kunnossa, niin että samoilla säännöillä toimitaan sillä puolella.

Mutta sitten tämä virheistä oppiminen, mistä edustajat Harjanne ja Zyskowicz kävivät sananvaihtoon: On varmasti hyvä oppia virheistä ja myöntää ne ja katsoa tulevaisuuteen, niin kuin tässä todettiin, ja ydinvoima on varmasti yksi tulevaisuuden tärkeimmistä perusvoiman tuottajista. Me näemme sen, kun me emme ole tehneet niitä virheitä, joita vihreät olisivat aikanaan ennen Harjanteen valtakautta halunneet tehdä, [Naurua oikealta — Atte Harjanne: Teette toisia virheitä!] että me olisimme nyt siinä tilanteessa, missä ovat Unkari ja monet Itä-Euroopan maat, jotka ovat edelleen kiinni venäläisessä fossiilisessa polttoaineessa. Me emme ole, isolta osin sen takia, että meillä on tehty järkeviä ratkaisuja esimerkiksi ydinvoiman suhteen. Kysyisin ministeri Multalalta: kun tulevaisuuteen ennen muuta katsotaan, niin minkälaisella aikataululla te näette mahdolliseksi, että nämä pienet, hajautetumpaan energiatuotantoon nojaavat pienydinvoimalat voisivat olla meillä arkipäivää? [Aki Lindén: Entä se saksalainen kuningas?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

14.22 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! En tiennytkään vielä aamulla, kun listaa katsoin läpi, että täällä päästään jo ydinvoimaa rakentamaan, mutta ilmoitaudun näihin talkoisiin kyllä mukaan. Aikaisemminhan käytettiin Suomessakin varmaan sellaista sananpartta, että atomivoima on rauhan voimaa, ja senkin pohjalta on täällä päätöksiä tehty. [Ben Zyskowicz: Kunhan se ei tule Neuvostoliitosta!]

Mutta yhdyn kyllä niihin arvioihin, että onneksi Suomessa ei ole tehty esimerkiksi energiapolitiikan osalta niitä virheitä, mitä monissa muissa Euroopan maissa on tehty. Se näkyy esimerkiksi siinä, että eihän meillä tänä päivänä vaikka tämän Iranin sodan myötä sähkön hinta ole ampaissut pilviin, toisin kuin monessa muussa Euroopan maassa, mikä nimenomaan korostaa sitä, että ne päätökset, joita tässäkin salissa on aika lailla yksituumaisestikin monelta osin tehty, ovat olleet perusteltuja ja hyviä. Suomi on pystynyt varsinkin meidän sähköntuotantoa irrottamaan fossiilienergiasta, mikä todella näkyy siinä, että meillä ei enää ole samanlaista riippuvuutta fossiilienergiaan sähkön puolella kuin muilla mailla ehkä on. Senpä osalta voisi todeta niin, että näistä Suomen esimerkeistä voisi varmaan moni muu maa ottaa tänä päivänä oppia. Tosiasiassahan se, miksi nyt Euroopassakin joka puolella pohditaan erilaisia toimenpiteitä siihen, millä tavalla tätä hinnannousua voidaan sitten kompensoida joko kuluttajille tai yrityksille, johtuu juuri siitä, että edelleen taloutemme on liian riippuvainen fossiilisesta öljystä. Mitä nopeammin siitä pääsemme eroon, sen parempi, ja niitä esityksiä, joita tämäkin hallitus on tehnyt, voi hyvällä omallatunnolla tukea.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee itse tähän esitykseen, jota me nyt käsittelemme, niin tähän liittyy enemmänkin nimenomaan hallinnollisen taakan vähentämiseen, ja tätäkin esitystä voi kyllä tukea. Niin kuin täällä edustaja Lyly ja monet muut ovat todenneet, niin silti kun katsotaan soveltamisalaa, niin aika lailla tämä edelleen kattaa laajasti myös eurooppalaiset toimijat. Mutta heidän osaltaankin on varmasti hyvä todeta, että tämä hallinnollisen taakan pienentäminen, joka tässä on keskiössä, on aivan perusteltua.

Arvoisa puhemies! Todella tähän loppuun esittäisin myös tämän kysymyksen ministeri Multalalle, kun huomasin, että nyt kollegannekin eri puolilla Eurooppaa pohdiskelevat

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

toimenpiteitä siihen, mitä tässä poikkeuksellisessa tilanteessa tehdään ja millä tavalla vastataan siihen hinnannousuun, joka markkinoilla on fossiilisessa energiassa nähty: Mikä on arvionne, voisiko Eurooppa nyt yksituumaisemmin pyrkiä eroon niistä riippuvuuksista, jotka liittyvät fossiilienergiiaan? Voisiko siinä työssä Suomella olla entistä suurempi rooli sellaisten ratkaisujen tarjoajana, mikä tarkoittaisi myös suomalaisyrityksille niitä kaivattuja vientituloja, joita ihan varmasti tarvitsemme?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.25 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tämä esityshän on melko tekninen hallituksen esitys, jolla päivitetään kansallinen laki vastaamaan EU:n muuttunutta CBAM-mekanismia. Eli tässä on kysymys siitä, että saadaan hiilelle hinta tällä hiilitullimekanismilla. Jos nyt oikein ehdin katsoa, niin tämän tuotto EU:lle on noin 1 400 miljoonaa vuositasolla. Käytännössähän tämä siis suojaa EU:ta ja Suomen hiili-intensiivistä teollisuutta hiilivuodolta, ja jos CBAM toimii ohjaavasti, se kannustaa myös kauppakumppaneita hiilen hinnoitteluun.

Sitten tähän monipolviseen keskusteluun siitä, miten Suomessa kannattaa sähköä ja lämpöä tuottaa. Suomi on iso maa, ja tänne sopii monentyypisiä sähkön- ja lämmöntuotantomuotoja. Itse kannatan sitä, että kaikenlaisia edistetään, kuten pienydinvoimaloita, mutta sitten myöskin ylläpidetään näitä meidän pieniä sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksia, jotka ovat etenkin talvisaikaan todella hyviä. Käytetään kotimaisia polttoaineita, seospolttoaineita, ja se on myöskin yksi osatekijä, jolla me pystytään pitämään oma kotimainen sähkön hinta ja lämmön hinta talvella edullisina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnä: En ole ministeriä syyttänyt, että nämä olisivat tapahtuneet hänen takiaan. Ei, vaan nyt kysymys on torjunnasta. Hyvänen aika, pitäähän meillä Suomessa — aivan kuten ministerin valassa ja edustajan perustuslakipykälissäkin sanotaan — pysyä totuudessa. Meidän päästömme ovat väärin, se 30 miljoonan tonnin virhe siellä on edelleen. Se johtuu vääristä metsän kasvuun, soiden kasvuun ja turvepeltoihin liittyvistä luvuista, ne kolme ovat väärin, ja siellä on se 15 miljoonaa tonnia. Ja maaperäpäästöt, joista Ruotsi osoitti mittauksillaan, että ne ovat siellä oikein, meillä ovat aivan päin seiniä johtuen Yasso-ohjelmasta, joka on lähinnä tietokonemallinnus. Se on suurin piirtein niin kuin lottokone lauantai-iltana. Sieltä tulee lukuja sitä mukaa kuin halutaan luvun tulevan — kun muutetaan laskentaehdoja, niin yhtäkkiä on 40 prosenttia liikaa päästöjä meillä. Näinhän se menee. Kyllä kai nyt tässä maassa vielä totuudella joku arvo on.

Minä en jaksa ymmärtää sitä asiaa, että meidän ihmiset kärsivät valtavan kalliista energiasta — Saksa tupruttaa taivaalle valtavat kivihiihipäästöt, ja meillä ihmiset maksavat valtavan kalliista sähköstä. Minä tiedän kuule, arvoisa ministeri — voitte päätänne punoa niin paljon kuin haluatte, en siihen puutu millään lailla — että perheet, joilla on paljon lapsia, maksavat valtavan kallista sähkölaskua talvella. Ne perheet eivät matkustele eivätkä käy ulkomailla lomalla. Miksi? Koska energia on vienyt heidän kaikki rahat. Hyvä kun lapsille saa ruokaa ostettua ja sähkölaskun tai kaukolämpölaskun maksettua. Ja me täällä puhumme viisaita ilmastopolitiikasta. Herätkää nyt, hyvät kollegat. Pitäähän meidän

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

nyt ruveta pikkuhiljaa ajattelemaan suomalaisiakin. Jos joku teistä kuvittelee, että saatte maailman päästöt kuriin näillä puheilla, niin höpö höpö. Kiina lisää valtavasti hiilivoimaa, Indonesia ja Malesia ovat aivan pelkästään hiilienergian varassa, maakaasua ja öljyä.

Ja jos joku kuvittelee, että olemme bensattomassa taloudessa tässä maassa, niin unohtakaa koko juttu. 50 vuotta menee vielä vähintään. [Timo Heinonen: Ei enää!] Yhä parempia moottoreita kehitetään, kuten saimme lukea. Kaksi maailman johtavaa automerkkiä tekevät parhaillaan työtä kehittäkseen auton, jossa kolmella litralla bensaa menee satanen kevyesti. Ne ovat niitä todellisia ympäristöautoja. Laskekaapa, paljonko ovat päästöt, kun Tesla rakennetaan: valtavat kaivokset pitää olla, että saadaan ne akut syntymään.

Me täällä puhumme tämmöisiä mukavia, ylentäviä juttuja, miten olemme ilmastoneutraaleja. Katsokaa noita nuoria, katsokaa meidän eläkeläisiä — he pelkäävät tänä päivänä yhtä kirjettä, ja se on sähköyhtiöltä tuleva sähkölasku. Sitä pelkäävät ne ihmiset, ja me puhumme täällä yleviä, että kyllä on hienoa, kun meillä on ilmastopolitiikkaa.

Toivon, arvoisat kollegat ja arvoisat ministerit, että pysytään totuudessa ja oikaistaan nämä virheet. Ei kukaan meitä historiassa tuomitse siitä, että olemme luvut panneet oikeiksi, vaan meidät tuomitaan sen perusteella, kun sallitaan edelleen tämä väärin lukuihin perustuva politiikka, joka johtaa älyttömiin laskuihin. Siitähän tässä on kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

14.29 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Kiitos värikkästä keskustelusta.

Tämä hallituksen esitys tosiaan on aika tekninen, ja se liittyy nimenomaan tähän hiilirajamekanismiin, jolla aivan oikein, kuten salistakin on todettu, pyritään nimenomaisesti siihen, että kun meillä täällä Euroopassa päästöt on hinnoiteltu päästökaupan piirissä, niin se käytännössä tarkoittaa sitä, että kun tänne tuodaan Euroopan ulkopuolella valmistettua vaikkapa terästä tai jotakin muuta metallia, niin niidenkin päästöt tämän avulla nyt hinnoitellaan. Niin sanottu hiilitulli on kyseessä, ja tällä pyritään nimenomaan siihen, että ollaan kilpailukykyisiä täällä eurooppalaisessa teollisuudessa.

Täällä oli muutama kysymys, ja ne koskivat ennen kaikkea tähän liittyvää päästökauppajärjestelmää. Tämän suhteenhan me olemme tehneet erittäin vahvaa vaikuttamistyötä — niin pääministeri kuin minä itsekkin olemme sitä tehneet samanmielisten kumppanimaiden kanssa — ja siltä osin vaikuttaa, että vaikuttamistyö on myös tuottanut tulosta, niin että näihin päästökaupan fundamentteihin ei oltaisi koskemassa. Toki joitakin tämmöisiä lyhytaikaisempia muutoksia ollaan tekemässä, mikä ehkä onkin hyväksyttävämpää kuin tietenkin sitten se, että viedään pohjaa niitä puhtaammilta investoinneilta, jotka ovat Suomenkin näkökulmasta ne keskeiset investoinnit, joita meillekin nyt syntyy.

Sitten myöskin oli kysymys lannoitteista. Niiden tilannetta seurataan. Ne ovat tämän CBAM-mekanismiin eli hiilirajamekanismin piirissä, mutta totta kai jatkotyössä niitä on arvioitava nykyiseenkin tilanteeseen peilaten.

Sitten haluan sen korjata, että mehän emme ole enää millään tavalla kiinni venäläisessä fossiilienergiassa. Suomi on irrottautunut siitä sataprosenttisesti jo hyvinkin pian Venäjän hyökkäyssodan aluttua, ja siitä olen kyllä hyvin ylpeä. Tätä hyvää esimerkkiä on ilo kertoa

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

maailmalla. Sen menestystarinan syy on osin totta kai se, että meillä on pitkäjänteisesti investoitu muun muassa siihen ydinenergiaan, josta täällä puhuttiin. Sen avulla me kykenimme aika nopeasti sitten lisäämään myös muuta päästötöntä energiantuotantoa. Siitä johtuen, toisin kuin edustaja Hoskonen täällä moneen kertaan väitti, juuri sen vuoksihan meidän sähkön hinta on nyt Euroopan edullisimpia, koska se nimenomaan ei ole sitä päästökaupan piirissä olevaa sähköntuotantoa, toisin kuin esimerkiksi Saksassa on edelleenkin tilanne. Sen vuoksi meillä on paljon parempi tilanne nyt tässä fossiilienergian hintakriisissä, joka tästä Lähi-idän sodastakin johtuu.

Sen vuoksi haluan ainakin itse edistää kaikin tavoin niitä toimia, joilla me voimme lisätä tätä energiaomavaraisuuttamme, tuottaa sitä energiaa täällä Suomessa. Esimerkiksi biokaasussa meillä on vielä mahdollisuuksia myös liikenteen puolella ja niin edelleen, myöskin sitten siellä päästöttömissä nestemäisissä polttoaineissa, joita voidaan vaikkapa vedystä ja talteen otetusta hiilidioksidista jatkojalostaa. Sen vuoksi ajattelen, aivan kuten edustaja Räsänen täällä nosti esiin, että meillä on todellakin tässä enemmänkin mahdollisuuksia.

Tässä pitäisi nyt Euroopan kokonaisuudessaan ottaa iso askel omavaraisemman energiantuotannon suuntaan. Tämä hiilirajamekanismi siinä toisaalta myös auttaa ja vauhdittaa, ja se vauhdittaa myös niitä päästövähennyksiä muualla maailmassa. Sehän on se nimenomainen idea. Esimerkiksi vaikkapa nyt näiden kauppasopimusten, joita Euroopan unioni on tehnyt, yksi ehto on se, että nämä maat, joiden kanssa on tehty kauppasopimus, kuten vaikkapa Intia, ovat sitoutuneet Pariisin ilmasopimukseen. Esimerkiksi Intia on nyt yksi niistä maista, joka on pohtimassa omaa hiilen hinnoitteluaan juuri siitä syystä, että he haluavat jatkossakin tuoda esimerkiksi Euroopan isolle markkina-alueelle niitä vähäpäästöisempiä tuotteitaan pienemmällä hinnalla. Tämä vaikuttaa toimivan, ja sen vuoksi tätä meidän kannattaa ehdottomasti [Puhemies koputtaa] täällä Suomessakin edistää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika on nyt käytetty. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.38.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohtan 5 käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain 14 ja 16 §:n sekä arvonlisäverolain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.34 **Elinkeinoministeri Sakari Puisto** (esittelypuheenvuoro): Hyvä puhemies, edustajat! Esittelen hallituksen esityksen laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain 14 ja 16 §:n sekä arvonlisäverolain 7 §:n muuttamisesta. Uudistuksen taustalla on tarve tehdä arvonlisäverolakiin tekninen muutos, joka johtuu 1. huhtikuuta 26 voimaan tulleen huoltovarmuuslain uudistuksesta. Eduskunta hyväksyi 16. helmikuuta uuden huoltovarmuuslain, jolla Huoltovarmuuskeskus muutettiin 1. huhtikuuta lukien valtion virastoksi, jonka toimintamenot rahoitetaan valtion talousarviosta. Huoltovarmuusrahasto säilytetään valtion talousarvion ulkopuolisena rahastona, ja sen rahoitus koostuu edelleen huoltovarmuusmaksusta. Rahastosta maksetaan huoltovarmuustoimenpiteet, kuten materiaalsen varautumisen hankinnat.

Huoltovarmuuskeskuksella ja rahastolla olisi jatkossa erilliset kirjanpidot. Rahastolla ei kuitenkaan ole omia työntekijöitä, minkä vuoksi Huoltovarmuuskeskus tekee laissa määritellyt toimenpiteet rahaston lukuun. Huoltovarmuuslakiin ehdotetaan nyt täsmennyksiä siitä, miten materiaaliseen varautumiseen liittyvät liiketoimet kirjataan ja toteutetaan. Huoltovarmuuslakiin täsmennetään, että Huoltovarmuuskeskus tekee Huoltovarmuusrahaston lukuun materiaaliseen varautumiseen tarvittavat liiketoimintaperusteiset osto- ja myyntitoimet sekä kiinteistöjen, maa-alueiden, rakennusten ja rakennelmien hankintaan, vuokraukseen ja ylläpitoon liittyvät liiketoimet. Rahastoon tuloutetaan edellä mainittuihin toimintoihin kytkeytyvät tulot.

Toinen keskeinen osa esitystä koskee arvonlisäverolain muuttamista. Arvonlisäverolain 7 §:ssä luetellaan ne valtion liikelaitokset ja eräät niihin verrattavat laitokset, joita ei arvonlisäverotuksessa katsota valtion osaksi. Voimassa olevan arvonlisäverolain 7 §:n 1 momenttiin sisältyvässä luettelossa mainitaan tällä hetkellä Huoltovarmuuskeskus. Huoltovarmuuskeskuksen muututtua virastoksi se on jatkossa osa valtion arvonlisäverotuskokonaisuutta, joten se tulisi poistaa arvonlisäverolain 7 §:n 1 momentista.

Arvonlisäverolain 7 §:ään tulisi lisätä Huoltovarmuusrahasto, jotta rahasto olisi erikseen verovelvollinen liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta materiaaliseen varautumiseen liittyvästä toiminnasta. Rahastolla olisi siten oikeus vähentää niiden hankintojen arvonlisävero, jotka kohdistuvat liiketoiminnan muodossa tapahtuvaan materiaaliseen huoltovarmuustoimintaan. Näihin lukeutuvat edellä mainitut materiaaliseen

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

varautumiseen tarvittavat liiketoimintaperusteiset osto- ja myyntitoimet sekä kiinteistöjen, maa-alueiden, rakennusten ja rakennelmien hankintaan, vuokraukseen ja ylläpitoon liittyvät liiketoiminnot. Arvonlisäverolain 7 §:ään esitetään siis lisättävän Huoltovarmuusrahasto, jotta rahasto olisi erikseen verovelvollinen liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta materiaalseen varautumiseen liittyvästä toiminnasta. Tällöin rahastolla olisi oikeus vähentää verollista liiketoimintaansa varten ostamistaan tavaroista tai palveluista suoritettavat arvonlisäverot.

Jos arvonlisäverolain 7 §:n 1 momenttiin ei lisättäisi säännöstä siitä, että Huoltovarmuusrahasto olisi erikseen verovelvollinen harjoittamastaan arvonlisäverolain 1 §:ssä tarkoitettua liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta toiminnasta, tämä voisi johtaa tarpeeseen lisäpääomittaa Huoltovarmuusrahastoa valtion talousarviosta rahaston toiminta- ja maksukyvyn ylläpitämiseksi.

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1. toukokuuta 2026, mutta sekä huoltovarmuuslain muutoksia että arvonlisäverolain 7 §:n muutosta liittyen Huoltovarmuusrahaston liiketoiminnan muodossa tapahtuvaan toimintaan sovellettaisiin jo 1.4.2026 alkaen. Tällä varmistetaan, ettei syntyisi kuukauden mittaista siirtymävaihetta huoltovarmuuslain voimaan tulosta lähtien, kun viraston ja rahaston kirjanpidot eriytyvät.

Arvoisa puhemies! Toivon esityksen saavan myönteisen vastaanoton eduskunnassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.38 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Kun puhumme huoltovarmuudesta, puhumme siitä, että arkipäivä jatkuu myös silloin, kun maailma ympärillä horjuu ja kuohuu, siitä, että kaupoissa on ruokaa, lääkkeitä on saatavilla ja energia riittää silloinkin, kun kriisi iskee, ja siihen on voitu varautua etukäteen syvän rauhantilan aikana. Tämän päivän varautuminen on kuitenkin huomisen turvaa.

Tämä esitys huoltovarmuuden turvaamisesta on merkitykseltään suuri. Se varmistaa, että Suomi pystyy hoitamaan varmuusvarastointia ja muuta materiaalista varautumista sujuvasti, selkeästi ja häiriöttä. Tässä esityksessä on siis kyse varautumisen turvaamisesta, ja se on hyvin arkisia asioita siitä, miten polttoaineita, viljaa, ruokaa, lääkkeitä ja muita kriittisiä tarvikkeita hankitaan, ylläpidetään ja tarvittaessa vaihdetaan niin, että ne ovat käyttökunnossa silloin, kun niitä oikeasti tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Esityksen ydin on varsin yksinkertainen. Se selkeyttää rooleja Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusrahaston välillä ja varmistaa, että rahastoa voidaan käyttää täsmällisesti juuri siihen, mihin se on tarkoitettu. Lain ei tule olla esteenä tai hidasteena Suomen varautumiselle, vaan sen tulee tukea sitä. Kun vastuut ja rahankäyttö ovat selkeitä, varautuminen ei pysähdy byrokraatiaan. On myös hyvä muistaa, että varautuminen ei tapahdu kriisin hetkellä, vaan se tapahtuu etukäteen syvän rauhan aikana. Silloin rakennetaan ne toimintamallit, joihin voidaan luottaa, kun tilanne muuttuu kriisiksi ja vaikeaksi. Tämä lainsäädäntö on osa hiljaista varautumistyötä, joka ei nouse esille joka päivä, mutta jolla on sitäkin suurempi merkitys.

Arvoisa puhemies! On tärkeää muistaa, että huoltovarmuus ei ole vain valtion asia, vaan se koskee jokaista suomalaista. Siksi on tärkeää, että järjestelmä toimii myös kulissien takana: kirjanpito on yhtenäistä, hankinnat voidaan tehdä joustavasti, ja järjestelmä kestää

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

myös poikkeusolojen paineen. Tämä esitys ehkäisee katkoksia ja epäselvyyksiä tilanteessa, jossa niihin ei ole varaa.

Emme ole muuttamassa huoltovarmuuden suuntaa, vaan vahvistamme sitä. Tärkeintä on pitää huolta siitä, että Suomi on jatkossakin maa, joka pystyy pitämään huolta kansalaisistaan myös vaikeina aikoina. Siksi pidän tätä esitystä tärkeänä ja kannatan sen hyväksymistä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.42 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies, kunnioitettu ministeri! Tänään käsiteltävänä on muutos, joka koskee Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusrahaston verotusta. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää toimintaa ja varmistaa, että Huoltovarmuuskeskuksen muutos valtion virastoksi sekä Huoltovarmuusrahaston toiminta toteutetaan johdonmukaisesti myös verotuksen näkökulmasta.

Aiemmin Huoltovarmuuskeskusta on kohdeltu erillisenä verovelvollisena, mikä on mahdollistanut muun muassa vähennykset materiaalisesta huoltovarmuustoiminnasta. Nyt Huoltovarmuuskeskus muuttuu valtion virastoksi ja sen toimintamenot katetaan suoraan valtion talousarviosta. Samalla Huoltovarmuusrahasto siirtyy erilliseksi verovelvolliseksi liiketoiminnan muodossa harjoittamastaan toiminnasta.

Tällä järjestelyllä verotuskäytännöt selkiytyvät. Huoltovarmuusrahaston osalta uusi säännös mahdollistaa, että rahasto voi harjoittaa liiketoimintaa ilman epäselvyyksiä valtion verovelvollisuudesta. Vastaavasti Huoltovarmuuskeskuksen kohdalla poistuu erillinen verovelvollisuus ja sen toimintaan sovelletaan valtion virastojen verosääntöjä. Muutoksen taloudellisia vaikutuksia arvioidaan maltillisiksi. Materiaalisen varautumisen liiketoimien määrää on vaikea ennakoida. Muutos mahdollistaa sen, että Huoltovarmuusrahaston toiminnan kirjanpito ja verotus voidaan hoitaa hallitusti ja johdonmukaisesti. Tämä esitys on oikein kannatettava.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden tehtävänä on turvata Suomen toimintakyky häiriötilanteissa, ja Huoltovarmuuskeskuksen työ on keskeistä tässä. Keskus suunnittelee, kehittää ja ylläpitää materiaalista varautumista sekä vastaa kriittisten raaka-aineiden ja tuotteiden hankinnasta, varastoinnista ja jakelusta. Se koordinoi myös yhteistyötä viranomaisten ja yritysten kanssa, jotta yhteiskunta pystyy vastaamaan kriiseihin tehokkaasti ja kriittiset resurssit ovat käytettävissä silloin kun niitä tarvitaan. Muutoksen myötä verotus ja hallinto voidaan hoitaa selkeästi ja yhdenmukaisesti, mikä tukee koko yhteiskunnan turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä Suomen huoltovarmuudesta ja varautumisesta. Suomen on pidettävä sähkö, vesi, lämpö ja ruoka omissa käsissään ja päätösvallassaan. Yhteiskunta on haavoittuva, jos se ei hallitse omia perusresurssejaan. Omavaraisuus on vastuullista varautumista, ja päätehtävämme tässä talossa on tehdä toimia, jotta maamme pärjää tässä maailmantilanteessa. Kaikilla päätöksillä, kaikilla tasoilla tulee Suomen edun olla aina ykkösasia. Omavarainen ja huoltovarma Suomi luo arjen turvaa. Kyse on turvallisuudesta, itsenäisyydestä ja tulevaisuudesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

14.45 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Keskustelemme maallemme tärkeästä asiasta, huoltovarmuuden turvaamisesta ja siihen liittyvistä lakimuutoksista. On hyvä todeta heti alkuun: huoltovarmuus ei ole mikään tekninen yksityiskohta, vaan se on kansallisen turvallisuuden ydintä. Se tarkoittaa sitä, että suomalainen yhteiskunta toimii myös kriisin keskellä, että sähkö tulee, ruoka riittää ja peruspalvelut pysyvät käynnissä.

Perussuomalaisena kansanedustajana näen, että huoltovarmuus on ennen kaikkea omavaraisuutta, kansallista päätösvaltaa ja realismia. Tässä ajassa emme voi rakentaa turvallisuuttamme sen varaan, että joku muu hoitaa asiat puolestamme.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä täsmennetään Huoltovarmuusrahaston toimintaa ja muutetaan verotuksellista asemaa siten, että rahasto olisi arvonlisäverovelvollinen tietyissä toiminnoissa. Tämä on teknisesti perusteltu muutos ja selkeyttää järjestelmää sen jälkeen, kun Huoltovarmuuskeskus on muuttunut virastoksi.

Onko tämä hallituksen esitys kuitenkin liian varovainen? Missä ovat konkreettiset toimet kotimaisen tuotannon vahvistamiseksi? Missä ovat ratkaisut siihen, että Suomi pystyy kriisitilanteessa tuottamaan itse ruokaa, energiaa ja keskeisiä hyödykkeitä ilman riippuvuutta ulkopuolisista toimitusketjuista? Huoltovarmuuden rahoitusta vahvistetaan muun muassa huoltovarmuusmaksua korottamalla ja siirtämällä sen painopistettä sähkönkulutukseen. Tämä tarkoittaa käytännössä lisälaskua suomalaisille kotitalouksille ja yrityksille. Onko oikein, että tavallinen suomalainen maksaa yhä enemmän samalla, kun huoltovarmuuden rakenteelliset ongelmat, kuten riippuvuus tuontienergiasta tai ulkomaisista tuotantoketjuista, jäävät ratkaisematta? Huoltovarmuus ei saa olla pelkkä rahasto tai hallinnollinen järjestelmä. Se on ennen kaikkea tuotantoa, varastoja ja osaamista Suomessa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni kotimainen ruoantuotanto on turvattu. Energiaomavaraisuutta on lisättävä, ei heikennettävä. Kriittinen infrastruktuuri on pidettävä suomalaisessa ohjauksessa. Huoltovarmuutta koskeva päätösvalta on säilytettävä kansallisissa käsissä.

Arvoisa puhemies! Suomi ei voi nojata kriisissä pelkästään hyvään onneen tai kansainvälisiin lupauksiin. Meidän on pystyttävä seisomaan omilla jaloillamme. Se on kaikkien suomalaisten turvallisuuden edellytys. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

14.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa herra puhemies! Suomi on osannut ajatella pitkäjännitteisesti omaan tulevaisuuteen, johtuen ehkä historiastamme tai siitä ymmärryksestä, että me vastaamme aina viime kädessä omasta turvallisuudestamme ja huoltovarmuudestamme.

Me elämme aikaa, jossa huoltovarmuus ei ole itsestäänselvyys vaan jatkuvan paineen alla. Geopoliittiset jännitteet, toimitusketjujen häiriöt ja talouden epävarmuus haastavat meitä aivan uudella tavalla. Huoltovarmuuskeskuksen muuttaminen valtion virastoksi edellyttää nyt myös tätä muutosta arvonlisäverolain päivittämisestä vastaamaan tätä uutta rakennetta, ja tällä varmistetaan, ettei huoltovarmuuden rahoitus jää tulkinnanvaraisuuksien varaan. Keskeistä on siis säilyttää Huoltovarmuusrahasto erillisenä arvonlisäverovelvollisena. Näin turvataan sen oikeus vähentää suurten varautumishankintojen arvonlisäverot. Ilman tätä rahoitus heikkenisi suoraan ja valtio joutuisi paikkaamaan vajetta lisärahoituksella. Vuonna 25 palautuksia oli noin 18

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

miljoonaa euroa, eli mittaluokka on merkittävä. Kyse ei ole vain hallinnollisesta muutoksesta vaan kyvystämme varautua kriiseihin tehokkaasti ja ajoissa. Näillä nyt tehtävillä ratkaisulla me varmistetaan se, että huoltovarmuuden kannalta kriittiset hankinnat voidaan toteuttaa ilman turhia esteitä.

Tämä esityshän sai laajan tuen lausuntokierroksella, ja sujuva siirtymäsäännös mahdollistaa muutoksen nopean käyttöönoton. Lopulta on kyse kuitenkin yksinkertaisesta asiasta: siitä, että pidämme huoltovarmuuden rahoituksen selkeänä, kestäväenä ja toimintakykyisenä tässä ajassa, jossa epävarmuus on uusi normaali.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

14.50 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos kollegoille ja ministerille hyvistä puheenvuoroista.

Täällä on jo todettukin, että esitys on sinänsä — nähdäkseni — perusteltu ja siinä selkeytetään tiettyjä asioita. Meillä on periaatteessa aika hyvin toimiva huoltovarmuuden malli verrattuna useisiin muihin maihin, mutta meillä on semmoinen sisäinen ongelma, että me ollaan edelleen suurelta osin tuontifossiilienergian varassa. Liikennejärjestelmä käyttää hyvin pitkälti fossiilista energiaa, meidän maatalous käyttää sitä, myös fossiilisia lannoitteita eli käytännössä maakaasusta tehtyä lannoitetta. Sen lisäksi myös meidän eläintuotannossa ollaan valkuaisaineiden osalta tuonnin varassa. Myös meidän energiajärjestelmässä tässä huoltovarmuudessa, siinä varavoimapuolella, on paljon riippuvuutta fossiilienergiasta. Meidän sotilaallinen maanpuolustus on hyvin riippuvainen fossiilienergiasta.

Tämä ei tietysti muutu päivässä, eikä se muutu viikossa, mutta jokaiselle uutisia nyt lukevalle pitäisi olla selvää, että sen täytyy muuttua. Meillä on Iranissa sota, joka aiheuttaa valtavan energiašokin globaalisti, ja me kärsitään siitä. Eihän me olla silloin huoltovarmoja, jos me ei keestetä tämäntyyppistä kriisiä pidemmän päälle. Se kriisi voisi olla lähempänä, ja se voisi olla pahempi. Tähän liittyy nähdäkseni se haaste, jota tämä esitys ei taklaa mutta johon pitäisi kiireesti ryhtyä valmistelemaan seuraavia esityksiä, että miten ikään kuin rahoitetaan tällaista siirtymää syvän huoltovarmuuden turvaamiseen.

Meillä on tietysti kautta linjan politiikkaa, jolla pitää vähentää fossiilienergian riippuvuutta, päästöjen hinnoittelua, korvaavien ratkaisujen tukea, kaikkea muuta tätä, mutta myös tällä huoltovarmuuspuolella olisi ehkä tarve luoda jonkunlainen rahastomekanismi, koska nythän me kerätään ikään kuin rahaa siihen, että ylläpidetään tämän nykyisen talouden, joka on hyvin fossiilienergiariippuvainen, tavallaan tiettyä kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta, joka on luonteeltaan lopulta väliaikaista. Siihen se rahoitusjärjestelmä on nyt sitten räätälöity, ja nyt sitä vähän sitten kehitetään edelleen, niin että voisi miettiä ehkä jonkintyyppistä tämmöistä huoltovarmuussiirtymän rahoitusinstrumenttia, joka voisi myös olla tässä mukana. Yksi käyttökohde, hyvin ilmeinen, olisi esimerkiksi se, mitä olen joskus aikaisemminkin esittänyt, että me ruvettaisiin täyttämään meidän huoltovarmuusvarastoja synteettisillä polttoaineilla asteittain, mikä loisi tällaista teollisen mittakaavan kysyntää, siis puhtaasta vedystä jalostetuille hiilivedyille sekä itse asiassa ammoniakillekin, miksei. Mutta tämä ei tietysti synny ilman jotain rahoitusmekanismia. Eli jonkunlainen tällainen järjestely olisi ehkä paikallaan rakentaa, joku tapa, jolla ajettaisiin sisään tätä syvää fossiiliriippumatonta huoltovarmuutta. Minä näen, että siinä pystyttäisiin samaan aikaan sitten laajemmin tätä

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

energiasiirtymää edesauttamaan ja saamaan kyllä myös investointeja tähän maahan. Toivon, että tähän ajatukseen tartutaan.

Sen lisäksi nostinkin jo esiin tuon valkuaisaineomavaraisuuden. Luonnonvarakeskus taisi käsittääkseni Huoltovarmuuskeskuksen tilauksesta tehdäkin hiljattain raportin, jossa todettiin, että kasvinviljelyä lisäämällä Suomessa voidaan huomattavasti parantaa tätä omavaraisuutta — tärkeä pointti sekin.

Sitten kolmantena vielä nostan tällaisen huomion, että — tämä on pienempi verrattuna näihin aika eksistentiaalisiin kysymyksiin — onhan tämä meidän huoltovarmuusosaaminen vientituote. Eli sille on hirveästi kiinnostusta ympäri maailmaa tällä hetkellä, miten me ollaan varauduttu, miten meidän kokonaisturvallisuuden malli toimii ja miten toimii tämä huoltovarmuusjärjestelmä, jossa yksityinen ja julkinen sektori ja julkisen sektorin eri osat pelaavat yhteen. Minusta kannattaisi miettiä, että meillä on myös toimiva rakenne, jolla me voidaan siis tätä myydä, mutta se on tietysti pieni osa. Olennainen juttu on se, että meillä oma varautuminen ja huoltovarmuus ovat kunnossa.

Mutta toivoisin, että katsottaisiin myös sitä pidempää perspektiiviä, tätä syvää siirtymää pois tuontifossiilienergiariippuvuudesta, joka tällä hetkellä käy meille todella kalliiksi, ja huonolta näyttää, eli näyttää, että käy kohta vielä kalliimmaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

14.55 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä.

Huoltovarmuudesta on puhuttu syystäkin erittäin paljon viime vuosina, ensin koronaepidemian ja sittemmin Ukrainan sodan takia. On hyvin tärkeää, että me kaikki ymmärrämme nyt huoltovarmuuden tärkeyden. Erityisesti kotimaisen ruoantuotannon näkökulma on tärkeä ymmärtää, sillä maatalouden kannattavuuskriisi on edelleen paljolti ratkaisematta. Selvää on kuitenkin, että ruoantuotanto täytyy turvata jatkossakin.

Myös turve ansaitsee oman mainintansa. Turpeen tuotanto on ajettu lähes kokonaan alas aiempien huonojen päätösten takia. Tämä on kiistämättä eräs huoltovarmuuttamme heikentävä tekijä.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on tärkeä ja perusteltu täsmennys hiljattain uudistettuun huoltovarmuuslainsäädäntöön. Se vahvistaa Suomen huoltovarmuutta nimenomaan siellä, missä sen on oltava kunnossa: materiaalisen varautumisen käytännön toteutuksessa ja rahoituksen selkeydessä. Esityksen keskeinen ansio on siinä, että se selkeyttää Huoltovarmuusrahaston ja virastoksi muuttuneen Huoltovarmuuskeskuksen rooleja. Rahaston tehtävät pysyvät ennallaan, mutta niiden toteutusta täsmennetään niin, että materiaaliseen varautumiseen liittyvät liiketoimet ovat läpinäkyviä, johdonmukaisia ja kirjanpidollisesti selkeitä.

Samalla arvonlisäverotusta koskeva ratkaisu on perusteltu ja käytännöllinen. Kun Huoltovarmuusrahastosta tehdään erikseen verovelvollinen, varmistetaan kilpailuneutraalius ja ennen kaikkea se, ettei järjestelmä aiheuta tarpeetonta lisäpainetta valtiontaloudelle. Vähennysoikeuden säilyminen rahastolla tukee tehokasta varautumista ilman ylimääräisiä kustannuksia.

On tärkeää korostaa, että kyse ei ole toiminnan laajentamisesta vaan sen selkeyttämisestä. Tämä on hyvää lainsäädäntöä: tarkkarajaista, teknisesti perusteltua ja toimeenpanon kannalta välttämätöntä. Myös lausuntopalaute on pääosin myönteistä, mikä vahvistaa käsitystä esityksen tarpeellisuudesta.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Lisäksi siirtymäsäännös on erittäin perusteltu. Se ehkäisee hallinnollista epäselvyyttä ja varmistaa, että uudistus voidaan toteuttaa sujuvasti ilman katkoksia huoltovarmuuden kannalta kriittisessä toiminnassa.

Suomen huoltovarmuus on keskeinen osa kokonaisturvallisuuttamme. Tämä esitys tukee sitä konkreettisesti parantamalla rakenteita ja varmistamalla, että järjestelmä toimii tehokkaasti myös muuttuvassa toimintaympäristössä.

Arvoisa puhemies! Ensin koronakriisin ja sittemmin Ukrainan sodan sekä heikentyneen turvallisuusympäristömme johdosta huoltovarmuuden merkityksen ymmärtäminen on parantunut. En ole kuitenkaan varma, ymmärtävätkö kaikki tässä salissakaan viljelijän ahdinkoa tänä päivänä ja myöskään turpeen merkitystä huoltovarmuuden kannalta. Turve on kotimainen energiamuoto, joten sen tuotanto ei olisi riippuvainen kansainvälisistä toimitusketjuista tai geopolittisesta riskistä. Turpeen tuotantoa on lyhytnäköisillä ja huonosti harkituilla päätöksillä ajettu alas. Kotimaisen turvetuotannon merkitys eräänlaisena huoltovarmuuden viimeisenä vakuutuksena pitäisi olla keskeinen. Kasvu- ja kuiviketurpeesta on paljon puhuttu. Mitään suoraan korvaavaa ei ole niiden tilalle, joten niiden tuotannon pitää saada olla käynnissä, kunnes jotain muuta yhtä hyvää keksitään, mutta siihen kuluu vielä pitkä aika.

Huoltovarmuus on kykyä pitää yhteiskunta käynnissä kaikissa tilanteissa. Suomi on logistisesti käytännössä saari, joten olemme hyvin haavoittuvaisia ollessamme kapean meriväylän varassa. Eli meillä ei ole varaa menettää viljelijöitämme, meillä ei ole varaa menettää turvetuotantoamme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

15.00 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on tekninen muutos siitä, että Huoltovarmuuskeskuksesta tuli valtion virasto ja samassa yhteydessä siihen tuli olennaisena osana Huoltovarmuusrahasto. Nyt tämä Huoltovarmuusrahasto olisi erikseen verovelvollinen harjoittamastaan liiketoiminnasta, joka muodostuu tästä huoltovarmuudesta. Tämän rahaston turvin parannetaan huoltovarmuutta, koska rahastolla olisi muutoksen jälkeen oikeus vähentää hankinnoista tapahtuva arvonlisävero, joka kohdistuu tähän huoltovarmuustoimintaan. Merkittävien materiaalihankintojen arvonlisäveron osuus on viime vuonna ollut 18 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Viime vuodet ovat opettaneet meille paljon. Olemme menneet kriisistä toiseen. Pandemia, energiakriisi ja geopolittiset jännitteet, Ukrainan ja Lähi-idän sota, ovat osoittaneet, että huoltovarmuus ei ole vain tekninen termi vaan se on kansallisen turvallisuuden ja arjen toimivuuden perusta — siis kansallisen turvallisuuden ja arjen toimivuuden perusta. Kun kriisi iskee, kysymys kuuluu, onko meillä riittävästi ruokaa, vettä, energiaa lämpönä ja sähköä sekä lääkkeitä ja toimiva yhteiskunta. Näin eduskunnan huoltovarmuusryhmän jäsenenä nämä asiat tulevat päällimmäisenä mieleen. Sodan ja niiden seurauksena energian hinnan valtava nousu vaikuttavat kaikkeen, kuten onko meillä riittävästi ruokaa ja lämmintä talvella tai saammeko lääkkeitä ja hoitoa — se on sitä huoltovarmuutta. Ajatelkaa, jos ruoka tulisi omasta maasta, me ajelisimme navetan päästä syntyvällä biokaasulla, siirtäisimme myös tavaraliikenteen samalla polttoaineella ja energiaa saataisiin omasta metsästä ja turpeesta. Kaikki tämä on mahdollista — kaikki tämä on mahdollista.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Arvoisa puhemies! Suurin huoli liittyy viime viikolla aloittaneen Huoltovarmuuskeskuksen elinkeinoelämän rooliin. Suomen huoltovarmuusjärjestelmän vahvuus on ollut tähän asti viranomaisten ja yritysten tiivis yhteistyö. Toinen haaste on toimintamallin joustavuus: kun rahoitus siirtyy talousarviomenettelyyn ja henkilöstö virkasuhteeseen, päätöksenteko voi hidastua. Ja kolmanneksi: Tiedonkulku herättää myös kysymyksiä. Nyt vain Huoltovarmuuskeskuksella on oikeus saada ja jakaa tietoa, kun aiemmin myös sektorit ja poolit saivat tiedon suoraan. Tämä voi heikentää yhteistyön sujuvuutta ja yritysten motivaatiota osallistua huoltovarmuustoimintaan. Huoltovarmuus on yhteinen asia, ja sen turvaaminen vaatii viranomaisten, yritysten ja järjestöjen tiivistä yhteistyötä myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Kysyn lopuksi: Kun seuraava kriisi tulee, ja se tulee, olemmeko valmiita? Säilytämmekö suomalaisen vahvuuden, yhteistyön ja nopean reagoinnin? Ja kysyn ministeriltä lopuksi: kuinka vaikuttaa arvonlisäveron palautus, 18 miljoonaa euroa, huoltovarmuuteen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Puisto, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.03 Elinkeinoministeri Sakari Puisto: Arvoisa puhemies ja edustajat! Tämä esitys on hyvin rajallinen ja aika tekninen asia, missä korjataan arvonlisäveropykälää, käytännössä arvonlisäverolliset hankinnat ja niiden tilittäminen. Asia korjataan tässä uudessa virastopohjaisessa mallissa ja Huoltovarmuusrahastossa, ja siihen tehdään myös hyvin fiksu siirtymäsäännös. Lausunnot ovat olleet tästä ihan yhteneväisiä. Tässä ei ole sen isommasta asiasta kiinni, mutta sikäli todella merkittävää, että tämä asia piti nyt korjata. Kun edustaja Timo Mehtälä kysyi tästä, niin on tärkeää nyt saada tämä asia eduskunnassa maaliin, jotta tämä tietty epäkohta tulee poistumaan.

On hyvä, että tästä huoltovarmuusteemasta käydään keskustelua: akuutista tilanteesta ja myös pitkällä aikavälillä, kuten edustaja Harjanne puhui syvästä huoltovarmuudesta. On tärkeätä, että me keskustellaan tästä laajasti parlamentaarisesti. Kiitoksia edustaja Kike Elomalle turvenäkemyksistä ja suomalaisesta ruuasta ja kommentteista siellä, samoin edustaja Mehtälälle.

Tähän kysymykseen synteettisestä polttoaineesta: Itse näen sen siten, että meillä on tietysti näitä polttoainevarastoja, mutta näkisin, että kapasiteetti ja tekninen kyvykkyys valmistaa synteettisiä polttoaineita, esimerkiksi vedystä ammoniakkaa, on itse asiassa tärkeää. Tätä kyvykkyyttä meidän pitää tarkastella myös huoltovarmuusnäkökulmasta. Tosiaan tilanne on niin, että kun me ollaan tehty pitkään, vuosikymmeniä, huoltovarmuustyötä, niin tästä huoltovarmuustyöstä ja kyvykkyydestä on tullut myös vientituote. Tämä näkyy jatkuvana kiinnostuksena oikeastaan kaikkialla ystävällismielisissä maissa, liittolaisilla, partnereilla, keiden luona me vierailaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.06.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.38.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.38 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tämä huoltovarmuus on lähellä entistä elämäni, koska olin Huoltovarmuusneuvoston jäsen pitkään, ja tämä asia aina puhuttaa, kun tätä pääsee täälläkin käsittelemään.

Täytyy sanoa, että Suomessa tämä huoltovarmuusasia on hoidettu julkisten ja yksityisten toimijoiden osalta erittäin hyvin ja tämä on hoidettu esimerkillisesti kaiken kaikkiaan. Siinäkin mielessä tämä lakiesitys — joka on nyt tietyllä tavalla aika paljon tekninen mutta käsittelee aika tärkeitä osia, koska tämä Huoltovarmuusrahasto on se, missä tämä liiketoiminta pääasiassa tehdään, ja siihen liittyviä toimintoja tehdään paljon yksityisten toimijoiden kanssa — on sillä tavalla looginen, että tätä erotetaan tästä viraston toiminnasta ja myöskin tämä verokohtelu ja muut yhdenmukaistetaan tässä mielessä. Tämä toimii kyllä tässä mielessä hyvin.

Siitä, miten virasto nyt sitten jatkossa tulee toimimaan: Virasto ilmeisesti on tuottavuusvaatimusten ja muitten osalta samojen kriteerien piirissä kuin muukin valtionhallinto, ja toivon mukaan Huoltovarmuusviraston resurssit turvataan myöskin jatkossa. Se on meille kaikille tärkeitä, että tämä kokonaisuus pyörii tuolla taustalla. Me tehdään todella paljon semmoista näkymätöntä työtä, joka ei täällä näy.

Arvoisa puhemies! Tätä puheenvuoroa pyytäessäni ajattelin, että ministeriltä olisi saanut vastauksen. Kun Huoltovarmuusrahaston varat kerätään huoltovarmuusmaksulla, olisin ministeriltä kysynyt — ja toivon mukaan jatkokäsittelyssä tämä sitten selvitetään — miten paljon näitä rahoja tässä voidaan saada ja miten paljon niillä voidaan varautua varastointiin ja omavaraisuuden rakentamiseen ja missä kohtaa ne suurimmat kipukohdat tällä hetkellä ovat ja miten niihin pitäisi vastata, koska se on semmoinen asia... Edustaja Harjanne toi täällä erittäin hyvin esiin sen, että pitäisi kuitenkin tätä omavaraisuutta vahvistaa monella tapaa, ja huoltovarmuusrahastoinnilla ja sitä kautta ostettavilla jutuilla voidaan sitä omavaraisuutta myös jatkoa varten rakentaa. Siihenkin liittyviä toimenpiteitä on.

Ja sitten se omavaraisuuden laajempikin rakentaminen. Meillä on sähkössä hyvä esimerkki siitä, että me ollaan aika omavaraisia, mutta on aika monta aluetta, joilla me ei olla. Siinä mielessä tämä huoltovarmuustoiminta auttaa myöskin tässä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.42 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta sekä arvonlisäverolain muuttamisesta on, voi ehkä kuvata, pääasiassa tämmöinen hallinnollis-tekninen, mutta sinänsä on kyllä tärkeää se, että Huoltovarmuuskeskus muutetaan valtion virastoksi ja sen asemaa tällä tavoin entisestään vahvistetaan. Samalla on kuitenkin tärkeää ottaa esiin se tosiasia, jonka myös edustaja Lyly edellä hyvin kuvasi, että Suomelle huoltovarmuustoiminta on aina ollut senkaltainen asia, josta olemme pyrkineet viimeisen päälle huolehtimaan, ja silloin se ei ole yksin viraston asia vaan se on koko yhteiskunnan asia. On tärkeää, että Huoltovarmuuskeskus tämän toiminnan primus motorina on myös

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

hallinnoitu hyvin ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja eri hallinnolliset menettelyt ovat kunnossa. Mutta kaikkein olennaisinta on se, että Huoltovarmuuskeskuksen työllä voidaan sitten varmistaa koko yhteiskunnan mukanaolo Suomen huoltovarmuuden turvaamisessa. Tämä on aivan erityisen tärkeää tällaisena maailmanaikana, jota nyt elämme. Aika on monin tavoin vaikea, mutta, arvoisa herra puhemies, tässäkin salissa on käyty päin monia vielä vaikeampiakin aikoja, ja niistä on selvitty, joten Suomi varmasti hyvin selviää myös näistä maailmanpolitiikan myrskyistä, jotka nyt ympärillämme tuivertavat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

18.44 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Tällä lailla vahvistetaan Suomen huoltovarmuutta ja Huoltovarmuuskeskuksen roolia erityisesti kriiseissä ja poikkeusoloissa eli varmistetaan, että Suomeen mahdollisesti tulevilla kriiseillä ruokaa, energiaa, polttoainetta, lääkkeitä, kuljetuksia ja kriittisiä tuotteita ja materiaaleja löytyy ja sitten tätä kokonaisuutta myös johdetaan. Nyt on kolme konkreettista muutosta:

Huoltovarmuuskeskuksen tehtäviä ja toimivaltaa täsmennetään. Huoltovarmuuskeskus voi jatkossa tehdä sopimuksia yritysten kanssa varautumisesta, hankkia ja varastoida kriittisiä tuotteita, rahoittaa huoltovarmuutta parantavia hankkeita ja ohjata varautumista tietyillä aloilla. Eli valtiolla on enemmän mahdollisuuksia varmistaa, että yhteiskunta toimii kriisin hetkellä.

Huoltovarmuusrahaston käyttöä ja päätöksentekoa selkeytetään. Huoltovarmuusrahastosta rahoitetaan muun muassa varmuusvarastoja, varautumishankkeita ja kriittisen tuotannon turvaamista Suomessa. Tällä lailla helpotetaan rahaston käyttöä ja sitten päätöksentekoa.

Sitten tuohon arvonlisäverolakiin tulee muutoksia, eli Huoltovarmuuskeskuksen tekemät hankinnat ja varmuusvarastointi voidaan tehdä ilman arvonlisäveroa tietyissä tilanteissa, jotta varautuminen ei turhaan kallistu verojen takia. Eli jos valtio varastoi kriisitilanteita varten tavaraa, niin ei ole järkeä sitten myöskään maksaa siitä itselleen veroa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

18.45 Janne Jukkola kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Palasin juuri Ukrainasta, missä näin konkreettisesti, mitä varautuminen ja huoltovarmuus siellä vaativat. Sodan keskellä korostuu se, että yhteiskunnan on toimittava silloinkin, kun sen perusrakenteita koetellaan rajusti, ja siitähän tässä meidänkin huoltovarmuudessa on kysymys. Ohje heiltä meille suomalaisille kuului, että sijoittakaa mahdollisimman paljon toimintoja maan alle ja huolehtikaa omavaraisuudesta, koska se kuitenkin on, jos kriisi tai häiriötilanne tulee, hyvin, hyvin tärkeää, niin kuin täällä varmasti moni meistä ymmärtää.

Maa- ja maailmanpoliittinen tilanne on muuttunut arvaamattomaksi, ja meidän on varauduttava täten monenlaisiin uhkiin, niin fyysisiin iskuihin, teknologisiin häiriöihin kuin logistiikan katkoksiin. Ukrainassa huomiota herätti se, miten siviili-infra, kuten postit, logistiikkakeskukset, sairaalat ja vastaavat ovat suoria iskujen kohteita. Tämä muistuttaa meitä siitä, että huoltovarmuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia. Lainsäädännön on pysyttävä tämän vuoksi ajan tasalla, jotta voimme turvata suomalaisten arjen kaikissa olosuhteissa. Kyse ei ole vain varastoista vaan kyvystä reagoida nopeasti ja pitää pyörät

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

pyörimässä. Vaikuttavinta siellä oli kuitenkin ihmisten periksiantamattomuus. Monien ilmahälytyksien jälkeen paluu arkeen ja siihen normaaliin elämään tapahtui välittömästi, ja tämä henkinen kestävyys myös on huoltovarmuuden tärkeintä ydintä. Meidän tehtävämme on siksi täälläkin luoda puitteita sille, että Suomi on valmis ja varautunut, tapahtui maailmalla mitä tahansa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

18.48 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun tässä on kyse laista, joka liittyy huoltovarmuuden turvaamiseen, niin käytän tämän tilanteen hyväksi.

Tässä tuli hyvin esille tämä Ukrainan esimerkki ja muitakin hyviä puheenvuoroja. Haluan nostaa esille erityisesti sen, kun tulen tuolta itäisestä Suomesta, että meillä huolehditaan tällaisesta alueellisesta huoltovarmuudesta. Se tarkoittaa sitä, että meillä on hajautettu yhteiskunta, jossa otetaan kaikilla politiikan osa-alueilla tämä huoltovarmuuden turvaaminen huomioon. Huoltovarmuudessa kyse on varautumisesta, mutta siinä on kyse myös jo vasteesta elikkä siitä, miten reagoidaan — ei enää siitä, että varaudutaan johonkin, vaan siitä, miten reagoidaan erilaisissa tilanteissa. Tämä hajautettu yhteiskunta pystyy sitten parhaiten vastaamaan niin omavaraisuuteen kuin tähän huoltovarmuuteenkin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.49 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Jukkolaa tästä puheenvuorosta. Nimittäin on tosi arvokasta saada sieltä tietoa siitä, kuinka toimitaan, ja aina jos joku täältäkin siellä käy, niin on tärkeää saada tätä faktaa.

Myös edustaja Kallio nosti tämän alueellisen huoltovarmuuden esille, ja totta kai meidän pitää pitää huolta siitä, että meidän huoltovarmuus on tulevaisuudessakin — ja tällä hetkellä — erittäin korkealla tasolla.

Kentältä on tullut myös sellaista palautetta joiltakin tilallisilta, että he haluaisivat vielä enemmän semmoista konkreettista ohjausta ja infoa, miten menetellä, jos tulee kriisitilanne. Se ei ole vielä ihan hanskassa, miten esimerkiksi yksittäiset tilat voisivat toimia, kun puhutaan ruokaturvasta ja ruuan tuottamisesta. Tällainen info, on se sitten koulutuksen nimellä tai millä vaan, pitää kehittää, koska meillä on nyt siihen aikaa, kun vielä ei ole tapahtunut sitä pahinta — ja voi olla, ettei tapahdukaan, mutta varautua pitää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 44/2026 vp

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.06 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan tositarinalla sääntö-Suomesta.

Suomalainen pienyrittäjä kehittää maailmanluokan ginin, joka pärjää maussa ja laadussa, koska Suomessa on puhtaat raaka-aineet ja yrittäjällä intohimoa ja osaamista. [Anne Kalmarin välihuuto] Suomalainen gini voittaa palkintoja ja saa kansainvälistä huomiota. Se on elintarvikevientiä korkealla jalostusarvolla. Mutta kun tilamyymälään eli tämän ginin valmistuspaikalle saapuu turisti, tulee sääntö-Suomi väliin. Alkoholilaki estää paikallista yrittäjää myymästä tuotteitaan tilalle tiensä löytäneelle turistille. Yrittäjä menettää myyntiä, turisti lähtee tyhjin käsin ja saa ohjeet etsiä Alkon.

Toinen turisti majoittuu Heinävedellä, Valamon luostarissa, jossa valmistetaan viskiä. Turisti haluaa ostaa matkamuistoksi pullon. Se ei käy, alkoholilaki sanoo niin.

Tämä hallituksen esitys purkaa arkijärjen vastaista sääntelyä ja tukee kotimaista yrittäjyyttä. Se tukee lähellä tuotettua, kotimaista ja paikallista. Esitys mahdollistaa ja laajentaa pientuottajien ulosmyyntioikeuksia suoraan valmistuspaikalta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaisesti alkoholilakia muutettaisiin siten, että alkoholijuomien pientuottajien ulosmyyntioikeuksia laajennettaisiin nykyisestä merkittävästi. Jatkossa nykyistä useampi kotimainen alkoholintuottaja voisi myydä valmistamiaan alkoholijuomia valmistuspaikalta suoraan kuluttajille. Muutoksen myötä kaikkia alkoholin pientuottajia koskisi valmistustapaneutraali pientuottajapoikkeus, jonka myötä toimijat voivat saada vähittäismyyntiluvan valmistuspaikalle myös yleisiä vähittäismyyntivahvuuksia vahvemmille tuotteille. Laajennetun ulosmyyntioikeuden piiriin kuuluisivat enintään satatuhatta litraa puhdasta alkoholia vuodessa tuottavat valmistajat. Lakimuutoksen myötä esimerkiksi pientislaamot saisivat mahdollisuuden myydä niiden valmistamia tuotteita valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelmaan ja on osa alkoholipolitiikan uudistamista vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan. Hallitus jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta, ja hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen. Esityksellä parannettaisiin kotimaisten alkoholivalmistajien elinkeinotoiminnan edellytyksiä. Hallituksen esitys edistää erityisesti maaseutu- ja aluematkailua ja turismia sekä vahvistaa maaseudun elinvoimaisuutta. Esityksellä parannettaisiin alkoholin pientuottajien mahdollisuutta tarjota tuotantopaikoilla monipuolisempia matkailu- ja vierailukonsepteja. Esitys tukisi alkoholin pienvalmistajien lähiympäristön paikallistaloutta eli suomeksi: lähellä tuotettua ja paikallista.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ehdotettavan lakimuutoksen myötä tilaviini- ja käsityöläisolutpoikkeukset kumottaisiin ja korvattaisiin yhdellä poikkeuksella, joka koskisi kaikenlaisten alkoholijuomien pientuottajia. Tämä on merkittävä norminpurkuteko myös muille kuin tislaamoille. Tilaviinin ja käsityöläisoluiden määritelmässä luetellaan sallitut ainesosat, joita tuotteessa voi käyttää, eli esimerkiksi tilaviinipoikkeus ei nykyisellään koske viinirypäleistä valmistettuja alkoholijuomia. Ehdotetun muutoksen myötä tilaviinin tuottajat voisivat jatkossa myydä tuotantopaikalta ulos myös rypäleistä valmistettua viiniä.

Valmistuspaikalta ulosmyytyjen alkoholijuomien määrää rajoitettaisiin siten, että käymisteitse valmistettuja yli 8-prosenttisia sekä muulla tavoin valmistettuja yli 5,5-prosenttisia alkoholijuomia voisi myydä vuoden aikana enintään 25 000 litraa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna. Lisäksi vähittäismyyntioikeuden edellytyksenä olisi, että tyypillinen osa alkoholijuoman tuotannosta tapahtuisi valmistuspaikalla. Yleistä vähittäismyyntirajaa vahvempia tuotteita saisi myydä vain valmistuspaikalta ja kukin tuottaja vain yhdeltä valmistuspaikalta.

Valmistuspaikoilta tapahtuvaan vähittäismyyntiin sovellettaisiin alkoholilain yleisiä vähittäismyyntiä koskevia säännöksiä. Toiminnassa tulee noudattaa esimerkiksi ikäraja- ja päihtymyskontrollia tietenkin. Lisäksi valmistuspaikkojen yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä olevista myymälöistä voitaisiin myydä alkoholijuomia yleisen vähittäismyyntin aukioloaikojen mukaisesti eli kello 9:n ja 21:n välillä.

Esityksen ei ole arvioitu juurikaan vaikuttavan alkoholin kokonaiskulutukseen tai alkoholin riski- ja humalakäyttöön Suomessa, minkä arvelen olevan eduskuntaa helpottava tieto.

Pientuottajilta ostetut alkoholijuomat olisivat tyypillisesti kalliimpia erityistuotteita, joita hankittaisiin valmistuspaikkavierailujen yhteydessä. Alkoholijuomien valmistajille ehdotettu valmistuspaikkaan sidottu laajennettu ulosmyyntioikeus poikkeaisi siis luonteeltaan perinteisestä vähittäismyyntistä. Vuonna 2024 alkoholijuomien valmistuspaikkojen yhteydessä olevista vähittäismyyntipaikoista myytiin noin 770 000 litraa alkoholijuomia. Tämä on vain noin 0,1 prosenttia alkoholijuomien kokonaisyntymisestä Suomessa. Vaikka esitys lisäisi vähittäismyyntipaikkoja, olisi valmistuspaikoilta myytävän alkoholin osuus kokonaisyntymisestä jatkossakin oletettavasti varsin pieni ja poikkeus Alkon monopoliin rajattu. — Kiitos, arvoisa puhemies, tässä esitys lyhykäisyydessään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.11 Mira Nieminen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille.

Tämä hallituksen esitys on hyvä ja tarpeellinen uudistus. Se vahvistaa kotimaista yrittäjyyttä ja parantaa erityisesti juurikin näiden pienpanimoiden ja pientislaamojen mahdollisuuksia toimia ja kehittyä.

Mielestäni on ihan kohtuullista, että valmistaja saa myydä omia tuotteitaan suoraan valmistuspaikalta. Se helpottaa arkea, tuo lisää mahdollisuuksia kasvuun ja tukee työllistämistä. Samalla se vahvistaa paikallista elinvoimaa ja tukee maaseutuja, koska usein pienet tuottajat sijaitsevat juuri siellä. Uudet työpaikat ovat tervetulleita tässä ajassa. Ne sitovat uusia tulonlähteitä, yrityksiä ja ihmisiä alueille.

Lisäksi kyse on myös luottamuksesta suomalaisiin yrittäjiin. Meidän pitää antaa heille tilaa tehdä, kehittää ja menestyä. Meidän pitää purkaa byrokratiaa ja sääntelyä, ja sitä tämä

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

hallitus on kyllä hyvin tehnyt. Tällä uudistuksella on selkeä vaikutus matkailuun. Kun tuotteita voi ostaa suoraan valmistuspaikalta, se tuo ihmisiä paikan päälle ja hyödyntää näin koko aluetta. Yritykset voivat hyödyntää entistä enemmän ulosmyyntioikeuksia ja tehdä uusia tai vahvistavia matkailukohteita tiloistaan ja toimipaikoistaan. Mitä enemmän taas on matkailijoita, sitä enemmän he kuluttavat paikallisia palveluita, mahdollisesti muun muassa ravintola- ja yöpymispalveluita.

On myös hyvä muistaa, että vaikutukset kokonaiskulutukseen arvioidaan vähäisiksi, kuten ministeri tässä totesi, ja kyse ei ole mistään massamyynnistä vaan rajatusta ja usein laadukkaasta erikoistuotannosta. Tämä on todellakin järkevää sääntelyn keventämistä, ja lisäämme tällä kilpailua ja valinnanvapautta ja -varaa, jotka tehostavat toivottavasti myös markkinoita ja tuovat niitä verotuloja. Tuemme nyt juuri sitä paikallista pk-yrityskenttää, joka tarvitsee näitä kohdennettuja toimia, ja teemme tätä asia kerrallaan. Tehdään asioista tosiaankin sujuvampia ilman, että kokonaisuus kärsii.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.14 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys alkoholilain muuttamisesta on ennen kaikkea kasvua, työtä ja yrittäjyyttä tukeva uudistus. Se vastaa siihen todellisuuteen, jossa suomalaiset yritykset toimivat yhä kovemmassa kansainvälisessä kilpailussa ja jossa sääntelyn on oltava sekä selkeää että mahdollistavaa. Keskeistä tässä esityksessä on tarpeettoman byrokratian purkaminen ja toimintaympäristön ennakoitavuuden parantaminen. Yrityksille tämä tarkoittaa vähemmän hallinnollista taakkaa, sujuvampaa lupaprosessia ja enemmän aikaa keskittyä siihen, mikä on olennaista, eli liiketoiminnan kehittämiseen, asiakaskokemukseen sekä työllistämiseen. Erityisen merkittävä uudistus on pienpanimoiden ja muiden kotimaisten juomatuottajien aseman vahvistaminen. He saavat paremmat mahdollisuudet tuoda tuotteitaan markkinoille, kasvattaa tuotantoaan ja rakentaa brändiään. Tämä ei ole vain yksittäisten yritysten etu, vaan se vahvistaa koko kotimaista elintarvike- ja juoma-alaa sekä lisää vientipotentiaalia. Suomalaiset tuotteet ovat laadukkaita, ja nyt annamme niille paremmat edellytykset menestyä.

Arvoisa puhemies! Myös ravintola- ja matkailuala hyötyy merkittävästi tästä uudistuksesta. Joustavammat myyntikäytännöt ja selkeämpi sääntely mahdollistavat palveluiden kehittämisen asiakaslähtöisemmin. Tämä tarkoittaa parempia elämyksiä asiakkaille ja lisää kilpailukykyä erityisesti matkailusektorilla, joka on monille alueille elintärkeä elinkeino.

On tärkeä ymmärtää, että kyse ei ole vain yksittäisistä sääntelymuutoksista vaan laajemmasta viestistä. Suomi on maa, jossa yrittämistä arvostetaan ja jossa lainsäädäntö tukee kasvua eikä jarruta sitä. Tämä lisää investointihalukkuutta ja luo uskoa tulevaisuuteen. Samalla haluan korostaa, että hallitus ei tingi vastuullisuudesta. Alkoholipolitiikan keskeinen tavoite, haittojen ehkäisy, säilyy ennallaan. Valvonta toimii, ja ehkäisevään työhön panostetaan. Näin varmistamme, että taloudellinen hyöty ja kansanterveys kulkevat käsi kädessä.

Arvoisa puhemies! Pidän tässä esityksessä kuitenkin valuvikana vuosituotantorajaa, joka on asetettu 100 000 litraan puhdasta alkoholia vuodessa. Tähän ei ole valitettavasti tehty muutoksia lausuntopalautteen perusteella. On syytä muistaa, että tuotantomäärä on eri kuin se määrä, joka menee Suomessa markkinoille. Monet suomalaiset juomatuottajat

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

myyvät tuotteitaan myös ulkomaille. Jos vaakakupissa ovat ulosmyyntioikeus ja kapasiteetin kasvattaminen yli 100 000 litraan liiketoiminnan kasvattamiseksi, joutuu juomantuottaja vaikean valinnan eteen. Jos ymmärrän aivan oikein, asian pystyisi varmaan käytännössä kiertämään pilkkomalla yrityksen pienempiin, alle rajan tuottaviin osiin, mutta aivan turhalta säätämiseltä se yrittäjän näkökulmasta varmasti tuntuu. Muutoinkaan tämä raja ei loppujen lopuksi koske oikeasti kovin montaa yritystä Suomessa. Ulosmyyntiraja riittää varsin hyvin asian säätelemiseksi, sillä sehän lopulta määrittää sen, paljonko alkoholistä todella jää Suomeen. Toiveeni olisi, että poistaisimme tämän turhan kasvun jarrun panimoiltamme. Me tarvitsemme lisää vientiä ulkomaille kansantaloutemme tilanteen parantamiseksi. —Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.18 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä on tuotu tämän esityksen niitä myönteisiä puolia ja niitä näkemyksiä, joiden perusteella tämäntyyppinen lainsäädäntö tulisi saada aikaan.

Tämä alkoholipolitiikka meillä kaiken kaikkiaan tämän vaalikauden aikana on ollut aika sekava kokonaisuus, [Sinuhe Wallinheimo: Toimiva!] ja itse asiassa oikeuskanslerikin kiinnitti lausuntopalautteessa huomiota siihen, että tämä kokonaisuus on tietyllä tavalla vaikeasti hallittava. Tässä on matkan varrella tullut... Aivan aluksi tuli tämä vahvempien juomien tuominen kaupan hyllyille eli käymisteitse valmistetut juomat sinne 8 prosenttiin saakka, muut 5,5 prosenttiin. Nyt meillä on parhaillaan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa käsiteltävänä tämä kotiinkuljetuslaki, jonka yhteydessä myös esimerkiksi väkevien alkoholijuomien mainontaa vapautetaan. Ja sitten vielä tähän liittyy tämä hyvin ongelmallinen etämyyntilaki. Itse kannan nyt tämän esityksen kohdalla suurinta huolta siitä, mikä sen vaikutus tulee olemaan meidän Alkon yksinmyyntioikeuteen. Tätähän on myös tässä hallituksen esityksessä problematisoitu, eli täällä on aika laajaltikin käyty läpi näitä ikään kuin ongelmakohtia.

Luotan siihen, että tämä esitys ei sinänsä vaikuta, varmaankaan kovin paljon ainakaan, alkoholin kokonaiskulutukseen tai alkoholin riski- ja humalakäyttöön. Varmasti aika harva kuluttaja ostaisi pääasiallisesti kuluttamansa alkoholin suoraan valmistuspaikan yhteydessä toimivasta vähittäismyyntipaikasta. Tosin on huomioitava se, että näitä myyntipaikkojakin on melko paljon. Eli näitä valmistuspaikkoja on Suomessa 215 tämän hallituksen esityksen mukaan, mikä on mielestäni melko suuri määrä, jos sitä vertaa Alkon 360 myymälään. Eli ihan vähäisestä asiasta ei ole kysymys. Lisäksi tässä esityksessä Alkoon verrattuna sallittaisiin laajemmat aukioloajat eli tuo kello 9—21, mikä tarkoittaisi myös sitten lauantain ja sunnuntain myynnin sallimista, myös siis näiden väkevien juomien osalta.

Pidänkin ongelmana sitä, että jälleen kerran yhdeltä nurkalta kavennettaisiin Alkon monopolia, millä voisi ensinnäkin olla vaikutusta kuitenkin Alkon markkinaosuuteen ja ennen kaikkea siihen, miten oikeutettuna Alkon monopolia pidetään ja missä vaiheessa aletaan esimerkiksi EU:n taholta katsoa, että Alkon yksinmyyntioikeudella ei enää ole perusteita. Sen tiedän, että kokoomushan on puoluekokouspäätöksissään jo vuosia sitten päättänyt pyrkiä eroon tästä Alkon monopolista, yksinmyyntioikeudesta, mutta pidän kyllä ikävänä sitä, että nyt ikään kuin yhden puolueen vetovoimalla tätä Alkon monopolia ollaan

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

romuttamassa usealla peräkkäisellä esityksellä. Tämänkin kohdalla valitettavasti näin voisi käydä.

Mikäli Alkon monopolin ala kutistuisi niin paljon, että se ei enää ikään kuin uskottavasti suojaisi kansanterveyttä — jos niin suuri osa esimerkiksi väkevästä juomista myytäisiin muualta — niin kyllä voisi olla mahdollista, että monopolioikeutus haastettaisiin EU-oikeuden vastaisena. Tätähän pohditaan myös tässä hallituksen esityksessä. Tämän esityksen myötä on selvää, että Alkon monopolia joka tapauksessa kutistetaan, koska valmistajat voisivat myydä Suomessa enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä juomia Alkon vähittäismyynnin rinnalla. Sen vuoksi ajattelen, että valiokunnassa tulee kyllä erittäin huolellisesti arvioida sitä, voidaanko monopolia pitää monopoliin tehtyjen poikkeusten ja tosiasiallisen kehityksen vuoksi EU-oikeuden tarkoittamana monopolina.

Mutta nyt kysyn vielä ministeriltä: kun Ruotsilla on myös oma yksinoikeusjärjestelmänsä ja siellä on vuonna 2025 säädetty tällainen määräaikainen tilamyyntilainsäädäntö, niin miksi tätä lakia ei tehty ikään kuin ottaen hiukan kopiota tuosta Ruotsin mallista? Nimittäin Ruotsissa pyritään tätä eroa yksinoikeusjärjestelmään tekemään esimerkiksi sillä, että kuluttajan tulee osallistua maksulliselle vierailulle tuotantopaikalla ennen alkoholin ostamista. Vierailun sisällä pidetään erillinen tiedottava osio. Sillä on oltava tietty kesto, ja siinä on annettava tietoa myös alkoholin haitallisista vaikutuksista, eli annetaan ikään kuin ne samat velvoitteet, mitkä meillä Alkolla on kansanterveyden edistämiseksi. Lisäksi ulosmyytävien alkoholijuomien myyntimäärä asiakasta kohti on rajoitettu, eli yksittäiselle kuluttajalle saa yhden vierailun aikana myydä vain 0,7 litraa väkevää alkoholijuomaa, 3 litraa viiniä, 3 litraa vahvaa olutta, 3 litraa muita käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia. Tuo Ruotsin lainsäädäntö on vielä tehty määräaikaiseksi, jotta ikään kuin voidaan katsoa, mihin suuntaan se johtaa, ja se varmaan myös paremmin suojaa sitä monopolijärjestelmää, joka on kuitenkin Maailman terveysjärjestönkin mukaan niitä kaikkein tehokkaimpia keinoja nimenomaan tällaisen kansanterveyslähtöisen alkoholipolitiikan varmistamiseksi. Eli toivon, että ministeri vastaisi, miksei menty Ruotsin mallilla tässä esityksessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

15.26 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa edellinen puheenvuoro olikin jo hyvä puhe ja tuommoinen raikas, ja siinä tuli paljon faktaa. — Ehkä vähän itsellä ottaa korvaan, kun terveyspuolen ministeri pitää noin hyvän mainospuheenvuoron ginistä, joka on siis kuitenkin, vaikka on hieno tuote varmasti ja näin, ihan yhtä myrkyllistä meille ihmisille kuin kaikki muukin alkoholi. Alkoholihan on ihan tyhmää oikeasti. Siitä on hyvin vähän hyötyä ihmiselle, hyvinvoinnille tai meidän lapsille. Itse olen seurannut ilolla, miten nuoret eivät enää niin innoissaan tätä alkoholia kisko kuin meidän ikäluokka, keitä täällä ollaan. Tietysti nuorille on nyt tosi harmillisesti tullut muita tällaisia negatiivisia päihdeilmiöitä, mutta iso osa nuorista ei enää ole tosiaan kiinnostunut alkoholista juurikaan. Se nyt näkyy tietysti monen täällä mielestä ikävällä tavalla baareissa ja alkoholin myynnissä, mutta tämä meidän ikäluokka pitää hienosti yllä kyllä sitä ostoa vielä.

Semmoinen asia, mitä olen ihmetellyt eduskunnassa nyt kun on tuotu paljon näitä lakiesityksiä, mitkä vapauttavat alkoholin myyntiä eri paikkoihin, on se, että alkoholista

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

saadaan jonkun verran verotuottoa ja siihen liittyy matkailu- ja ravintolajuttuja mutta se ei varmasti riitä maksamaan sitä laskua, mikä tulee meidän julkiselle terveydenhuollolle siitä alkoholin käytöstä, ei edes lähellekään, voisi kuvitella. Olisiko tähän ministerillä vastausta, saadaanko me tästä takaisin semmoinen summa rahaa, mikä kattaa ne kulut, mitä tulee meidän julkiselle terveydenhuollolle kaikesta tästä alkoholin käytöstä? Voisin kuvitella, kun tuo julkinen terveydenhuolto on jo valmiiksi niin pulassa, että tämä ei mitenkään paranna sitä tilannetta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

15.28 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jonka tarkoitus on purkaa turhaa byrokratiaa. Kyse on yksinkertaisesti siitä, että suomalaisille pienpanimoille, tislamoille ja viinitiloille annetaan mahdollisuus myydä omia tuotteitaan suoraan asiakkaalle paikan päällä. Moni suomalainen on varmasti käynyt esimerkiksi kesällä kotimaisessa pienpanimossa tai viinitilalla ja halunnut ostaa heidän tuotteitaan mukaan. Se ei kuitenkaan ole ollut mahdollista, mikä on herättänyt kysymyksen, miksi ihmeessä näitä tuotteita ei saa ostaa suoraan mukaan. Nyt tätä lakia ollaan vihdoin muuttamassa.

Arvoisa puhemies! Vaikka kyse on alkoholilain muutoksesta, tämä uudistus tukee ennen kaikkea suomalaista työtä. Se tukee niitä yrittäjiä, jotka ovat usein hyvin pieniä toimijoita mutta tekevät laadukkaita kotimaisia tuotteita. Samalla se tukee matkailua. Kun ihmiset liikkuvat ympäri Suomen, he käyvät kohteissa, kuten pienpanimoissa, ja tukevat sitä kautta paikallista yrittäjyyttä ja elinvoimaa.

Kyse ei ole siitä, että tämän esityksen myötä avataan hallitsematon alkoholin myynti. Kyse on turhan byrokratian purkamisesta ja hyvin rajatusta ja valvotusta toiminnasta. Jatkossakin toimintaan tarvitaan edelleen lupa ja toiminta koskee vain tietyn kokoisia tuottajia. Lisäksi on arvioitu, että alkoholin kokonaiskulutukseen tällä esityksellä ei ole juurikaan vaikutusta. Tämä muutos onkin ennen kaikkea järkevä helpotus niille, jotka jo nyt toimivat alalla.

Alkoholiin toki liittyy aina myös haittoja, eikä niitä pidä vähätellä. Tässä esityksessä on kuitenkin löydetty hyvät keinot tukea yrittäjyyttä ilman, että alkoholin haitat lisääntyvät. Monessa maassa on täysin normaalia, että paikalliselta valmistajalta voi ostaa tuotteen mukaan. Sillä ei pitäisi olla merkitystä, onko ostettava tuote käsityönä valmistettu saippua, kodinesine tai vaikkapa pienpanimon käsityöolut. Se on osa matkailukokemusta ja myös keino saada matkailijat palaamaan kyseiseen paikkaan uudelleen. Siksi voisi ajatella, että tämä uudistus tekee Suomesta entistä houkuttelevamman kohteen matkailun kannalta ja toisaalta myös tukee kannusteita yrittämiselle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.30 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille tämän lain esittelystä, ja kiitokset myös niistä kahdesta kuvaavasta esimerkistä, jotka nyt tästä sääntö-Suomesta meille kerroitte.

Tässä on nyt monessakin puheenvuorossa kuultu tämän lakiesityksen ne hyvät puolet, mitä on tulossa, eli ehdotetaan pienpanimoiden ulosmyynnin helpottamista, ja tavoitteena tosiaan on kohentaa paikallistaloutta ja matkailumyyntä. Lyhyesti sanottuna suomalaisen

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

työn ja yrittäjyyden puolellahan tässä ollaan, ja sitä ei voi pitää muuta kuin kannattavana, että tämmöistä sääntelyä puretaan.

Ehkä ainoa huolenaihe tai pikemminkin kysymys liittyy pikkuisen samaan, mitä edustaja Räsänen paljon syvemmin tuossa kuvasi, eli tähän Alkon asemaan. En kysy tätä nyt ainoastaan siitä syystä, että olen itse Alkon hallintoneuvoston puheenjohtaja, kyllä minä tällä kaudella kerkeän siellä kokouspalkkioni nauttimaan, mutta laajemmin ottaen Alkon asemasta tulevaisuudessa: Miten ministeri sen näkee, ja miten sitä on ajateltu? Nyt kun ollaan saatu lukea näitä vuosikatsauksia tuloksesta ja näin, niin Alkon myyntihän vuosi vuodelta heikkenee, ja koko ajan pienenee se summa, mitä Alko tälle yhteiskunnalle tuottaa. En lähde ottamaan kantaa siihen, mitä edustaja Merinen on sanonut siitä, pystytäänkö sillä sitten korvaamaan se kaikki, mitä alkoholihaitoista tulee, vai ei, mutta kun tässä nyt suomalaista työtä ja yrittäjyyttä tuetaan ja kasvatetaan ja tällaista matkailumyyntiä ja näin pois päin, niin onko sieltä sitten ulosmitattavissa tulevaisuudessa kaikki se raha, mikä tällä hetkellä sitten saadaan Alkon kautta, vaiko ei? Tämä on ehkä se suurin kysymys, mikä minulla tässä on.

Tässähän valmistelun aikana harkittiin semmoistakin vaihtoehtoa, jossa tämä ulosmyyntioikeus olisi ikään kuin rajattu koskemaan tiettytyyppisiä alkoholijuomia, siis sitä valmistustapaa. Mielestäni tämä vaihtoehto olisi ollut rajoitetumpi kuin nyt valittu sääntelymalli, ja sillä olisi ollut ehkä vähemmän vaikutusta sitten Alkon tilanteeseen. En sano, olisiko se ollut hyvä vai paha, mutta miten ministeri näkee Alkon aseman tulevaisuudessa? Pystytäänkö sillä lisärahalta, mitä nyt tulee matkailuelinkeinon myötä ja paikallistuotannon ja tämän myötä... Onko se rahamäärä kenties sama tai jopa suurempi kuin minkä Alko tällä hetkellä tälle yhteiskunnalle tulouttaa? — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.33 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, suuret kiitokset teille ennen kaikkea asian järkevistä eteenpäin viemisestä ja määrätietoisesta työstä. Tiedätte, että kotikunnassani oleva yritys on tätä mielenkiinnolla seurannut ja suurella innolla ollut tukemassa teidän työtänne, ja uskon, että siellä nämä henkilöt ovat antamaansa panokseen tähän asiaan liittyen hyvin tyytyväisiä. Kun soitin heille tässä yhtenä päivänä, että tämä on tulossa eduskuntaan, he olivat aika iloisia siitä, että tällainen on tapahtumassa, ja hyvä näin.

Kysymyshän on pelkästään siitä, että emmehän me tästä maailmasta alkoholin käyttöä pysty karsimaan nolliin koskaan. Kieltolakiahan on joskus jenkkilässä ja Suomessakin kokeiltu, ja kaikki tietävät, miten siinä kävi. Kyllä meidän pitää lapsillemme opettaa kotona, että jos alkoholia käytetään, niin miten se järkevästi tehdään: tyylikkäästi ja rauhallisesti, ketään häiritsemättä, omaa terveyttä pilaamatta tietenkin.

Mutta tässä asiassa on kysymys paikallisista pienistä yrittäjistä, jotka tekevät valtavan hyvää, arvokasta työtä, jalostavat paikallisia marjoja ja paikallisia tuotteita erinomaisen hyväksi kotimaisiksi viineiksi. Vaikkapa Ilomantsissa olevalla tilalla yrittäjät myyvät itse valmistamaansa maailman parasta giniä sekä myös viskiä, ja liköörejäkin on tulossa. Nyt kun tämä vapautuu, niin se varmasti heidän tuotepaletiansa ja ennen kaikkea myyntiä siellä lisää. Ja sitten kun se asiakas tulee ostamaan vaikka sen likööripullon sieltä, niin sehän todennäköisesti samalla ostaa marjamehujä tai mitä siellä onkaan myynnissä hyllyssä. Se lisää sitä kauppaa sillä alueella ja ennen kaikkea monelle, monelle nuorelle

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

takaa työpaikan. Jos Ilomantsissa käynte, niin tervetuloa käymään myös Viinitornilla. Siellä näitä tuotteita saa myydä, ostaa suoraan tiskiltä. On hyviä tuotteita, ja niissäkin edelleen pitää muistaa, kaikessakin hauskanpidossa, että järki päässä hyvistä tuotteista nauttien.

Tämä on tärkeä askel oikeaan suuntaan. Meidän suomalaisten pitää ujustelematta ja rohkeasti rinta pystyssä edistää kotimaisen yrittäjyyden mahdollisuuksia tässä maassa. Jos me halutaan nämä velat joskus maksaa, niin se on selvä asia, että muuta keinoa meillä ei ole. Suomalaisille yrittäjille mahdollisuuksia — ihan varma olen siitä, arvoisa puhemies, että suomalaisilla yrittäjillä löytyy intoa tähän työhön, ihan varmasti löytyy. He suorastaan odottavat tilaisuutta päästä yrittämään ja tekemään töitä.

Olkoon tämä ministeri Sanni Grahn-Laasosen nyt esille tuoma erinomainen lakihanke, joka on nyt täällä lähetekeskustelussa, esimerkkinä, että pitkä työ kannattaa, ja kun ministerillä on tahto ja halu viedä eteenpäin, se onnistuu. — Kiitoksia teille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

15.35 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. — Tämä lakihanke varmasti parantaa paikallista yrittäjyyttä ja luo myös mahdollisuuksia matkailulle. Meillä on omassakin maakunnassa alan yrittäjiä, ja se kokonaisuus, mikä nyt alkoholin osalta tässä muutoksessa tulee, ei kovin suuri kokonaisuus tule olemaan. Tietysti kun alkoholilakia muutetaan, on huomioitava monia eri asioita: tässä viitattiin tulopuoleen, valtion tuloihin, minkä hallintoneuvoston puheenjohtaja Eerola otti esille, ja sitten kokonaiskulutus, joka on itse asiassa mennyt hyvään suuntaan viimeiset vuodet, eli kokonaiskulutus on laskenut.

Itse olen miettinyt pitkään, niin kauan kuin näistä alkoholilakiin liittyvistä asioista eduskunnassa on puhuttu, voisiko alkoholilain osalta pohtia kokeilulakien käyttämistä ainakin joissakin kohdin. Vähän samalla tavalla kuin esimerkiksi peruskoululakia aikanaan otettiin käyttöön, kun sehän lähti liikkeelle pohjoisesta, Lapista, ja siirtyi sieltä etelään. Ajatus olisi siis se, että voidaan ottaa ehkä vähän rohkeampiakin askeleita ja maltillisempia askeleita ja katsoa, mitkä ovat kokeilun tulokset, ja sen perusteella sitten miettiä jatkoa. Ymmärtääkseni lainsäädäntö tarjoaa tähän mahdollisuuden, jos hyväksyttävä, objektiivinen peruste on olemassa ja siinä on selkeä seuranta. Ajattelen tätä lähinnä sen takia, että jos liberalisaatio on liian nopeata, niin tavallaan taaksepäin on vaikea siirtyä, jos ikään kuin sitä valmiutta siirtyä vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan, kuten ministerikin tässä esitteli, ei ole vielä olemassa. Merkithän ovat olleet sangen positiivisia.

Tästä Juho Eerolan pohdinnasta vielä: Miten ministeri näkee Alkon tulevan aseman? Nythän liikevaihto ja esimerkiksi sitä kautta kannattavuus ja osingonmaksukyky ovat heikentyneet. Olemmeko mahdollisesti siirtymässä jossain vaiheessa siihen tilanteeseen, että nykymuotoista Alkoa ei ole ollenkaan ja väkevät siirtyvät, tai ne on ikään kuin pakkokin siirtää, vapaampaan jakeluun?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

15.38 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Ja kiitos ministerille erittäin hyvin valmistellusta laista. Pidän sitä, että tämä laki takaa suomalaisille pienyrittäjille, tislamoille, pienpanimoille, mahdollisuuden myydä suoraan omalta tilalta kävijöille

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

tuotteita, erittäin hyvänä. On ollut ihan järjetöntä mennä vierailemaan jonnekin mahtavaan suomalaiseseen pienpanimoon — käyt sen kierroksen siellä, mahtavaa kotimaista yrittäjyyttä — ja sitten pitää todeta, että hupsista keikkaa, enpäs voikaan ostaa. Eihän siinä ole ollut mitään järkeä, joten erittäin mahtavaa, että tämä uudistus vihdoinkin on saatu läpi, ja suuret kiitokset siitä ministeri Grahn-Laasoselle.

Samaan aikaan pohdin vähän myös sitä, että kun täällä todetaan, että eihän tämä oikeastaan Alkon asemaan vaikuta, niin totta kai vaikuttaa. Tietenkin tämä tulee murentamaan Alkon monopolia. Kun Alkon monopolin murentaminen on ollut pitkäaikainen kokoomuksen tavoite, niin minusta on aika hassua, että todetaan, että eipä tässä näin käy. Kyllähän siinä näin käy. Askel on otettu, pian otetaan lisää ja sitten Alko lakkaa olemasta. On hassua leikkiä, että näin ei kävisi, kun me ihan kaikki tiedetään, että niin tulee käymään. Se, pitääkö sitä huonona vai hyvänä, on sitten eri asia, mutta niin tässä tulee käymään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen on poissa. Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.40 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ensimmäkin ministerille huomio siitä, kun sanoitte arvion siitä, että tämä kokonaiskulutus ei nouse. Näinhän se on, ja itse asiassa kaikki vuoden 2018 jälkeen tehdyt uudistukset ovat nimenomaan laskeneet kokonaiskulutusta, niin että huoli pois siitä, että tämä jollain lailla sitä lisäisi. Päinvastoin, kaikki uudistukset, joita toistaiseksi on tehty vuodesta 18 alkaen, ovat olleet äärimmäisen hyviä nimenomaan sen kokonaiskulutuksen näkökulmasta.

No, toinen asia on sitten tämä, jonka itse asiassa ministerikin otti esille: case Valamo. Todellakin Valamossa tällä hetkellä tislataan alkoholia, siellä tehdään likööreitä ja ehtoollisviinejä. Siellä käy paljon turisteja muun muassa Keski-Euroopasta. Hypoteettinen tilanne: jos tämä saksalainen turisti nyt on siellä ja kiinnostuu — ja toden totta hän ei tällä hetkellä alkoholia saa sieltä ostaa — niin lähin Alko taitaa olla Heinäveden keskustassa 30 kilometrin päässä. Luuleeko täällä sali, että tämä turisti lähtisi hakemaan nyt nimenomaan sitä ehtoollisviiniä tai sitä tislattua alkoholia 30 kilometrin päästä Heinäveden keskustasta? No, ei varmasti lähde. [Juho Eerola: Ei lähde, jos on Saksasta asti!] Tämä itse asiassa on tietyllä lailla tämän alkoholilainsäädännön ydin. Eli nyt annetaan mahdollisuus näille toimijoille ulosmyydä paikallisesti, mikä todennäköisesti tulee lisäämään heidän bisnestään, mikä ei ole edes pois Alkon bisneksestä — tai osittain voi olla, mutta en usko, että kovin paljon.

Edustaja Räsänen täällä taas sanoi monta asiaa. Hän halusi tietyllä lailla tähän ulosmyyntiin tämän Ruotsin mallin, joka on todella byrokraattinen ja vielä hankalampi kyllä toteuttaa — mieluummin tämä hallituksen esitys, se on parempi. Itse asiassa tässäkin tilanteessa edustaja Räsänen tietenkin koettaa poimia rusinoita pullasta Ruotsin lainsäädännöstä. Itse asiassa, jos katsoo Ruotsin lainsäädäntöä, siellähän esimerkiksi etämyynti on sallittua, ja täällä sitä on kipuilltu vuosikymmeniä. Etämyynti on sallittua kaikissa muissa EU-maissa, ja jostain syystä tämä laki on vielä siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. En tiedä, mitä sille tällä hetkellä on tapahtunut.

Viimeisenä pointtina itse asiassa on tämä sadantuhannen litran myyntiraja, johon moni edustaja täällä on ottanut kantaa. Kyllä, tämä on käytännössä keinotekoinen raja, ja se rajaa itse asiassa muutamia yrityksiä pois. Mutta se, mikä siellä toisella puolella on vastassa, on

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

se, että tässä hallitusohjelmassa kuitenkin on luvattu säilyttää Alkon monopoli ja jos me poistaisimme tämän rajan, niin todennäköisesti Alkon monopoli siinä sitten menisi.

Itse asiassa täällä on myös kysely Alkon monopolin perään. No, jos tällä hetkellä kaikesta kulutetusta alkoholista enää kolmasosa tulee Alkon kautta, niin enpä tiedä, onko se enää kansanterveydellisesti kauhean perusteltu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

15.43 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Itselläni ei kovin kiivasta näkökulmaa yleensä alkoholiin ole, koska minun mielestäni tilanne Suomessa on se, että sitä on joka paikassa tarjolla. Loppujen lopuksi, jos me nyt helpotetaan tämän verran maaseudulla toimivia pienyrityksiä, jotka ikään kuin elinkeinovapauden kautta, ammatin kautta haluavat itselleen edistää matkailua ja sitä tuotetta, mitä he tuottavat, niin miksi ihmeessä me emme tekisi tällaista, mitä me nyt olemme tekemässä?

Erytisen kiitoksen antaisin ministerille siitä, että hän näillä oivilla käytännön esimerkeillä osoitti sen, miten tavallaan järjenvastaista tällainen sääntely alkaa olla, kun me panemme kapuloita rattaisiin toisen toiminnalle. Kuten edustaja Wallinheimo sanoi, en minäkään usko, että joku lähtee asioikseen hakemaan itselleen alkoholiongelmaa 35 kilometrin päästä, kun sen saa lähempääkin ostettua. Eli kyllähän tämä nyt jollakin tavalla menee erittäin paljon oikeaan suuntaan. Itsekin ihmettelin tätä 100 000 litran rajaa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna, mutta ymmärrän sen, jos se on se kompromissi, millä me jollakin tavalla säilytämme Alkon monopolia ja sitten kuitenkin annamme merkittävälle määrälle yrityksiä tämän elinkeinovapauden tuottaa ja kehittää omaa matkailua ja tuotetta.

Itse asiassa, kun maailmaa kiertää, joka paikassa on alkoholia ja joka paikassa sitä pyritään mainostamaan niin, että se on tehty siellä ja täällä ja sillä ja sillä menetelmällä ja se on saanut palkintoja maailmalla — tämä on niin laaja toimiala. Kuten Kyrö Distillery on sen osoittanut, sillä pystytään myös suomalaista vientiä edistämään.

Kyllä eduskunta nyt on oikealla asialla. Tietenkin ymmärrän eri näkemykset, mutta se osoittaa sen, miten erityisen vaikeaa meillä on vähän asiassa kuin asiassa päästä tästä sääntelystä irti. Kaikki vannovat sen sääntelyn, sen purkamisen nimeen, mutta sitten heti löytyy vastusta, kun mitä tahansa yritämme täällä jollakin tavalla helpottaa, että ihmiset saisivat Suomessa enemmän vapautta tehdä, mitä haluavat, ja kehittää omia toimintojaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.45 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Näen tämän lakiesityksen erityisesti yrittäjyyttä ja matkailua kehittävästä ja tukevasta esityksestä.

Alkoholipolitiikalla on Suomessa tärkeä rooli, ja alkoholilla on haittansa. Se on todettu muun muassa syöpää aiheuttavaksi viimeisten tutkimusten mukaisesti, ja sillä tavalla siihen tietysti pitää vastuullisesti suhtautua. Hyötyjä alkoholista löytyy lähinnä käsidesin käytöstä, jonka nyt onneksi EU:kin näyttää meillä tulevaisuudessa sallivan. Kuitenkin alkoholia olemme käyttäneet vuosisatojen jos ei vuosikymmenten ajan, ja tietyllä tavalla se kuuluu meidän yhteiskuntaan, ja sen kanssa meidän on pystyttävä elämään. Tässä lakiesityksessä ei arvioiden mukaan ole vaikutusta alkoholin kokonaiskulutukseen Suomessa, ja sillä osalla näenkin tämän vaikutukset yrittäjyyteen ja matkailuun suurempina kuin tämän lakiesityksen negatiiviset vaikutukset.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Olisin kysynyt ministeriltä myös tästä 100 000 litraa per vuosi -rajasta, joka on tähän yritykselle asetettu. Onko se miten järkevä tässä, kun voisi ajatella, että tietynlaiset sääntöjen poistot ja nämä mahdollistaisivat myös isompien yritysten toiminnan matkailualalla? Jos vertaa esimerkiksi käyntejä Guinnessillä tai Jamesonin tehtaalla Dublinissa, niin ne ovat erittäin mielenkiintoisia turistikohteita ja kertovat paljon paikallisesta historiasta. Jos sieltä pullon on ostanut, niin ainakin itselläni se on säilynyt juomatta kaapin nurkassa hyvänä muistona.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

15.47 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle keskustelusta.

Tämä esitys on ennen muuta kotimaista yrittäjyyttä ja työtä tukeva. Se on norminpurkua, paikallisuutta ja lähellä tuotettua. Se on sen arvostamista, että meillä on Suomessa osaamista tällä alalla. Se on elintarvikeviennin pohjaa. Se on sellaista kotimaista pienyrittäjyyttä, jota varmasti jokainen tässä salissa pitää toivottavana ja joka luo meille paikallista kasvua ja uusia työpaikkojakin.

Se, mitä hämmästelini hiukan, on tämä edustaja Merisen puheenvuoro. Puhun todella mielelläni yrittäjistä, sillä arvostan yrittäjyyttä, arvostan paikallisuutta, arvostan lähellä tuotettua. Iloitsen myös siitä, että nuorten humalahakuinen juominen on vähentynyt ja kokonaiskulutus on ollut pitkään laskussa. Kuten tässä on sanottu, tällä esityksellä ei ole arviolta huomattavia tai tuntuvia vaikutuksia kokonaiskulutukseen, eli ne arvioidaan vähäisiksi. On myös erikoinen ajatus se, ettei sosiaali- ja terveysministeriön ministeri voisi puhua yrittäjyyden puolesta. Se itse asiassa kuvaa aika paljon niitä ongelmia, mitä Suomella on. Eikö yrittäjyyden asian pitäisi olla kaikkien ministereiden asia, ihan salkusta riippumatta?

Sitten näihin kysymyksiin, joita tässä keskustelussa nousi esiin:

Tämä esitys on läpäissyt EU-notifikaation, eli se on yhteensovitettu meillä vallitsevan EU-poikkeuksen eli Alkon monopolin kanssa. Tämä esitys ei myöskään romuta Alkon monopolia vaikutusarvioiden mukaan.

Ruotsin esimerkki nostettiin esiin, ja on totta, että Ruotsissa tehtiin vastaavantyyppistä lainsäädäntöä hieman ennen meitä eli laajennettiin sitä myöskin koskemaan tislaamotuotteita. Me emme kuitenkaan tietoisesti halunneet Suomessa sisällyttää tähän esitykseen pakollista pääsylippumyyntiä eli näitä maksullisia tilakierroksia. Se ei pakollisena olisi sen paremmin yrittäjän kuin turistinkaan etu. On tietysti paikallisesti sitten eri asia, millä tavalla halutaan tämän lain mahdollistamissa rajoissa rakentaa ympärille esimerkiksi maatilamatkailua tai muuta turismia, ja näin varmasti tuleekin tapahtumaan. Se olisi myös hyvin eurooppalainen malli, niin kuin näissä puheenvuoroissa kävikin esille.

Toistaisin myös sen, mitä edustaja Wallinheimo totesi, että jos Ruotsiin verrataan — aina voidaan vertailla — niin esimerkiksi tämä etämyyntikeskustelu on Ruotsissa aivan vieras. Siellä etämyynti on selkeästi sallittua eikä sitä ole kyseenalaistettu, toisin kuin Suomessa, jossa nyt selkiytetään etämyynti yksiselitteisesti mahdolliseksi laissa, niin kuin sen EU-oikeuden mukaan täytyykin olla.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Alkon asemasta ja tulevaisuudesta käytiin myös keskustelua. Alkon tulos heikkenee ennen muuta siksi, että suomalaiset juovat vähemmän alkoholia eli kokonaiskulutus laskee. Viime vuosina on nähty esimerkiksi yhtenä suuntana se, että väkevien alkoholijuomien myynti on vähentynyt. Sen sijaan esimerkiksi alkoholittomien juomien osuus on kasvussa sekä päivittäistavara kaupassa että yllättävästi kyllä myös Alkon valikoimissa. Tästä kehityksestä en ole pahoillani, vaan aivan päinvastoin. Sehän on juuri se kehityssuunta, mitä me toivommekin. Suomalaisten suhde alkoholiin on tervehtymässä. Meillä on edelleen vakavia alkoholihaittoja. Alkoholi aiheuttaa vakavia riippuvuussairauksia. Meidän pitää pystyä panostamaan hoitoonohjaukseen ja tehokkaaseen, vaikuttavaan päihdehoitoon, jotta ongelmiin voidaan tarttua, mutta niitä tämän esityksen ei arvioida syventävän.

Ja vielä viimeisenä vastaan tähän kysymykseen tästä 100 000 litran rajasta. Ei varmasti ole tarkoituksenmukaista, että lainsäädännössä on rajoja, siis sellaisia selkeitä rajoja, jotka voivat muodostua jonkinlaisiksi kasvun esteiksi tai asettaa yrittäjiä erilaiseen asemaan. Tätä esitystä on kuitenkin jouduttu perustelemaan komissiolle nimenomaan tällä paikallistuotanto- ja pientuotantonäkökulmalla, niin kuin Ruotsissakin on tehty. Se on ollut se peruste, millä aiemminkin ja nytkin komissio on katsonut tämän hyväksyttäväksi, se, että sillä tuetaan paikallista pienelinkeinoa ja paikallista pienimuotoista alkoholin vähittäismyyntilupapoiikkeamaa. Mutta toki se ei ole mikään aukoton raja. Se on nyt tässä esityksessä asetettu näin ja sitä on laajennettu nykytilasta, mutta valiokunta voi tätä rajaa edelleen katsoa, ja eduskunnalla on tietysti lupa säätää se myös toisin, jos niin perustellusti katsotaan valiokuntakäsittelyn aikana.

Näillä sanoilla kiitos vielä kerran positiivisesta palautteesta ja hyvästä yhteistyöstä suomalaisen yrittäjyyden puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.53.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.50.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.51 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys, jossa valmistuspaikalta tapahtuvaa myyntiä halutaan lisätä, on periaatteessa tämmöinen byrokratian yksinkertaistaminen ja tiettyjen asioiden selkeyttäminen, ja varmasti maaseudulla, missä nämä pääasiassa sijaitsevat, tämä on matkailulle hyvä asia, ja tuo sinne työtä. Kun katsoo näitä työllistäviä vaikutuksia, niitä ei tässä ole hirveästi arvioitu.

Mutta se, mitä tässä ajattelin pohtia, liittyy siihen, että kun on arvioitu, että 770 000 litraa on myyty, kokonaisynti on ollut tämmöisistä paikoista, vuonna 24 se on 0,1 prosenttia kokonaisyntistä, ja voi tosiasiasa ajatella, että kun näitä myyntipaikkoja nyt tulee varmasti lisää ja niillä aukioloajat ovat laajemmat kuin Alkolla, niin tämä määrä

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

varmasti tulee kasvamaan näitten osalta. Tämä on minusta aika varovaisesti arvioitu, miten kokonaisymyynti jatkossa sitten on. Mistä kokonaisymyynti sitten on pois, jos ajatellaan, että alkoholin kokonaiskulutus laskee? Onko se Alkon tuotteista pois, vai onko se muualta tuotettujen tuotteista pois ja niin poispäin? Se on varmasti semmoinen asia, joka tulee jatkossa seurattavaksi, ja kaiken kaikkiaan tilanne on tässä mielessä haasteellinen.

Se, mitä tässä itse vielä mietin, on se, että nyt kun tämä on satatuhatta litraa alkoholia puhtaaksi alkoholiksi muutettuna, niin se periaatteessa nostaa näitä rajoja aika lailla ylöspäin. Kun katsoo näitä panimoiden ja muiden litramääriä, niin 12-prosenttista tuotetta 830 000 litraa, eli näiltä tuotantolaitoksilta tulee enemmän tavaraa ulos kuin mitä tulee tänä päivänä. Nämä rajat tässä, kun ovat puhtaaksi alkoholiksi muutettuna, nostavat sitä, ja sekin puoltaa sitä, että tämä varmasti lisää myyntiä sieltä.

Alkon monopolin osalta: Kyllähän tämä Alkon monopolia leikkaa myöskin siltä osin, että Alkon aukioloajat ovat paljon säädellymmät. Ne eivät ole lauantai-iltaisain auki eivätkä sunnuntaisain, ja nämä voivat olla 9:stä 21:een auki joka päivä, ja tämäkin vie varmasti sieltä Alkon myynneistä tällaisiin tuotantotilojen yhteydessä oleviin ostoihin. Eli kyllä tässä tapahtuu aika iso muutos, ja tämä selkiyttää lainsäädäntöä, mutta myöskin pitää nähdä, että tämä muuttaa sitä käyttäytymistä, ja määrät tulevat olemaan monta kertaa isommat kuin nyt tässä on arvioitu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

18.54 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Keskusta suhtautuu tähän pientuottajia koskevaan alkoholilain uudistukseen harkiten ja vastuullisesti. Meille on tärkeää, että päätöksenteossa tunnistetaan samanaikaisesti sekä elinkeinopolitiikan mahdollisuudet että kansanterveyden reunaehdot. On selvää, että nyt käsiteltävä esitys pientuottajien ulosmyynnistä sisältää myönteisiä elementtejä. Se voi vahvistaa maatilatalouden sivuelinkeinoja, tukea pienpanimoita ja lisätä kotimaisen lähituotannon kilpailukykyä. Samalla se voi edistää matkailua ja alueellista elinvoimaa erityisesti maaseudulla, jossa jokainen uusi tulonlähde on merkityksellinen. Tässä mielessä esityksessä on piirteitä, joita keskusta voi lähtökohtaisesti kannattaa. Mutta, arvoisa puhemies, emme voi tarkastella tätä esitystä irrallisena kokonaisuutena. Se on osa laajempaa kehitystä, jossa hallitus on tällä vaalikaudella uudistanut alkoholilainsäädäntöä askel askeleelta yhteen suuntaan: kohti lisääntyvää saatavuutta ja liberalisaatiota.

Kesällä 2024 voimaan tullut uudistus laajensi merkittävästi vähittäiskaupassa myytävien alkoholijuomien vahvuuksia. Sen jälkeen hallitus on edennyt etämyynnin ja toimituksen sallimiseen sekä markkinoinnin säätelyn keventämiseen. Jokainen näistä muutoksista on erikseen perusteltu, mutta yhdessä ne muodostavat selkeän linjan: alkoholin hankkiminen on tehty suomalaisille entistä helpommaksi. Nyt käsillä oleva esitys poikkeaa tästä jossain määrin. Se ei avaa uusia laajoja jakelukanavia vaan kohdistuu rajattuun joukkoon toimijoita ja tilanteita. Silti se on osa samaa kokonaisuutta, jatkumo, jossa sääntelyä kevennetään pala palalta. Arvoisa puhemies, juuri tästä syystä keskusta katsoo, että ennen lopullista kannanmuodostusta pientuottajia koskevaan alkoholilain muutokseen meidän on saatava selkeä vastaus kahteen keskeiseen kysymykseen.

Ensinnäkin, miten nämä uudistukset yhdessä vaikuttavat alkoholin kokonaiskulutukseen? Hallitus on toistuvasti korostanut, että vaikutukset olisivat hallittuja. Samanaikaisesti on kuitenkin esitetty arvioita, joiden mukaan suomalaisten

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

alkoholinkulutus on kasvanut. Valtiovarainministeriön Verianilla teettämän selvityksen mukaan kulutus on jopa 15 litraa puhdasta alkoholia henkeä kohden vuodessa, kun huomioidaan vähittäismyynti, verkkokauppa ja matkustajatuonti. Tämä ei ole vähäpätöinen luku, eikä sitä voida sivuuttaa poliittisessa päätöksenteossa.

Toinen keskeinen kysymys liittyy lapsiin ja nuoriin. Millaisia vaikutuksia tällä esityksellä on lasten kasvuympäristöön, perheiden arkeen ja alkoholihaittojen periytymiseen? Aiemmissa uudistuksissa sosiaali- ja terveystieteiden sekä järjestöjen huolia ei ole kaikilta osin huomioitu. Tämä ei saa toistua. Lapsivaikutusten arvioinnin on oltava aidosti osa päätöksentekoa, ei pelkkä muodollisuus.

Arvoisa puhemies! Keskusta on vahvasti yrittäjyyden puolella. Me haluamme luoda edellytyksiä paikalliselle yritystoiminnalle ja vahvistaa maaseudun elinvoimaa, mutta emme voi tehdä sitä hinnalla millä hyvänsä. Alkoholipolitiikassa jokaisella päätöksellä on seurauksia, jotka ulottuvat yksilöistä perheisiin ja koko yhteiskuntaan. Siksi meidän viestimme hallitukselle on selkeä: ennen kuin etenemme, tarvitaan rehellinen tilannekuva kokonaiskulutuksesta ja huolellinen arvio uudistusten sosiaalisista vaikutuksista. Vastuullinen alkoholipolitiikka ei synny yksittäisistä päätöksistä vaan kokonaisuuden hallinnasta, ja juuri siihen keskusta tässä keskustelussa pyrkii.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

18.58 **Fatim Diarra vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että tässä alkoholilain uudistuksessa olisi voitu tarttua myös alkoholin tarjoiluun ravintolassa ja tarkastella sitä, minkälainen verotus alkoholissa on, sillä nyt tällä hetkellä alkoholi, viini, on ihan normaali osa ravintolaillallista, mutta valitettavasti se viinin hinta nostaa ravintolaillallisen hinnan älyttömän korkeaksi. Tämän vuoksi olisinkin toivonut, että ministeri olisi tarkastellut viinin verotusta ravintoloissa niin, että olisi voitu hieman laskea sitä, niin että sitten ravintolassa syöminen olisi ollut mahdollisempaa useammalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

18.59 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on tärkeä uudistus edistämään paikallista yrittäjyyttä ja kotimaisten panimojen, tilaviinin tuottajien ja tislaamojen toimintaedellytyksiä. Uudistus laajentaa pientuottajien ulosmyyntioikeuksia, myös pientislaamojen, joilla tätä oikeutta ei aikaisemmin ole ollut. Ne voisivat myös jatkossa myydä tuotteita suoraan kuluttajalle valmistuspaikalta. Lakimuutos edistää paikallisuutta, lähellä tuotettua sekä matkailun edellytyksiä, pientuottajien mahdollisuutta tarjota tuotantopaikoilla monipuolisempia matkailu- ja vierailukonsepteja.

Ihmiset haluavat nykyään tietää, mistä tuotteet tulevat, ja ostaa suoraan tekijältä. Uudistus tukee matkailua, elinvoimaa ja antaa yrittäjille mahdollisuuden kehittää toimintaa. Lisäksi kyse on niin sanotuista artesaanituotteista, jotka ovat premium-erikoistuotteita ja ehkä hiukan kalliimpia, joten en näe, että tämä välttämättä nostaa alkoholin kokonaiskulutusta. Tämä on myös tärkeää elintarvikeviennin pohjaa ja työpaikkoja alueille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.53 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa vähentää suomalaisesta työelämästä raskauteen ja perhevapaaseen liittyvää syrjintää aiempaa tehokkaammin. Tämä esitys on tasa-arvolain kiristys, jonka tavoitteena on raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentäminen. Tiukempi lainsäädäntö vahvistamaan erityisesti naisten työmarkkina-asemaa. Tasa-arvolain muutosten tavoitteena on täsmentää ja täydentää tasa-arvolakia tärkeiltä osin niin, että se estäisi raskaus- ja perhevapaasyrjintää nykyistä paremmin.

Tilastokeskuksen vuonna 2024 tekemän selvityksen ja tasa-arvovaltuutetulle tulevien yhteydenottojen perusteella raskaus- ja perhevapaasyrjintä on edelleen valitettavan yleistä suomalaisessa työelämässä. Tilastokeskuksen mukaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kokemuksia on työelämässä joka neljännellä raskaana olevalla. Kun syrjinnän lisäksi otetaan huomioon myös muut kielteiset kokemukset, tällaisia kokemuksia on miltei puolella raskaana olevista.

Tasa-arvolakia esitetään muutettavaksi siten, että raskauteen ja perhevapaaseen liittyvän syrjinnän kieltoa selkeytettäisiin, hyvitysvelvollisuus ulotettaisiin myös työvoimaa vuokraaviin yrityksiin, työnantajalle lisättäisiin kirjallinen selvitysvelvollisuus määräaikaaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, kanneaika laajennettaisiin kahteen vuoteen myös työhönottotilanteissa ja kanneajan kuluminen säädettäisiin keskeytymään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsittelyn ajaksi. Nämä ehdotetut muutokset täsmentäisivät raskaus- ja perhevapaasyrjintää koskevaa sääntelyä tasa-arvolaisissa ja parantaisivat oikeussuojan saatavuutta. Muutoksilla pyritään siihen, että raskauteen ja perhevapaaseen perustuva syrjintä vähenee Suomessa. Esityksellä pyritään vaikuttamaan positiivisesti sukupuolten tasa-arvoon ja työelämän tasa-arvokysymyksiin. Tietenkin tässä lähtökohtana on myöskin se, että meidän pitää rakentaa perheystävällistä Suomea, jossa jokaisella on mahdollisuus toteuttaa perhehaaveita ja toteuttaa myös työuraa siinä samalla ilman syrjinnän

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

kokemuksia ja sen kohtaamista. Tämä on erityisen tärkeää maassamme, jossa parhaillaan syntyvyys on laskenut aika huolestuttavallakin tavalla.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi syrjintää työelämässä koskevaa säännöstä siten, että vanhemmuus- ja perhehuoltovelvollisuus kirjataan kielletyksi syrjinnäksi. Lisäksi syrjinnän kieltoon ehdotetaan täsmennettäväksi erikseen myös määräaikaiset työsuhteet. Työnantajalle ehdotetaan lisättäväksi kirjallinen selvitysvelvollisuus määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheen huoltovelvollisuudesta. Lisäksi esitetään, että tasa-arvolain mukainen hyvitysvastuu säädettäisiin koskemaan myös työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaa yritystä eli käyttäjäyritystä.

Myös kanneaikoihin esitetään muutoksia, eli kanneaikoja yhdenmukaistettaisiin siten, että nykyinen vain työhönottotilanteita koskeva yhden vuoden kanneaika poistettaisiin, jolloin kahden vuoden kanneaika laajenisi koskemaan myös työhönottotilanteita. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan kanneajan kulumisen keskeytyisi asian tultua vireille yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa.

Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan syksyn 2026 aikana. Kiitän eduskuntaa jo valmiiksi yhteistyöstä, että saataisiin tämä tärkeä lainsäädäntö voimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

15.57 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kiitokset ministeri Grahn-Laasoselle tästä esityksestä.

Kuten ministerin esityksestä kävi ilmi, raskaus- ja perhevapaasyrjintä, jota joka neljäs on kokenut, on merkittävä kysymys, ja se, mitä voidaan tässä nyt lainsäädännön puitteissa tälle asialle tehdä, on viisasta tehdä. Tässä on hyviä täsmennyksiä, kuten muun muassa hyvitysvelvollisuuden ulottaminen myöskin käyttäjäyrityksiin sekä selvitysvelvollisuuden asettaminen työnantajalle. Nämä ovat erittäin positiivisia.

Tämä myös osoittaa sen, että hallitus ottaa tämän raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kysymyksen hyvin vakavasti ja ymmärtää, että se on yksi osa meidän perhepolitiikkaa. Meidän työmarkkinoita ja perhe-elämää täytyy yhteensovittaa sillä tavalla, että se palvelee molempia yhtä lailla samanaikaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.58 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Raskaus- ja perhevapaasyrjintä on asia, jota ei voida ohittaa kevyesti. Jokaisella pitää olla aito mahdollisuus perustaa perhe ilman pelkoa siitä, että se heikentää omaa asemaa työelämässä.

On tärkeää, että syrjintäkieltoa nyt täsmennetään ja tehdään todellakin selväksi, että se koskee myös määräaikaisia työsuhteita. Juuri määräaikaisuuksiin liittyy usein epävarmuutta, ja liian usein ne ovat tilanteita, joissa raskauteen ja perhevapaisiin liittyvät ongelmat korostuvat.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Esityksessä on myös muita perusteltuja muutoksia. Kun työnantajalta edellytetään kirjallista selvitystä määräaikaisuuden päättymisestä tilanteessa, jossa työntekijä on ilmoittanut raskaudesta tai perhevapaasta, tähän lisätään avoimuutta ja vähennetään epäselviä tilanteita.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille on tärkeää, että suomalainen työelämä on reilu ja että työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen on aidosti kaikille mahdollista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

15.59 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti hyvä, että tasa-arvolakia täsmennetään, mutta nämä esitetyt muutokset eivät kuitenkaan merkittävästi muuta oikeudellista tilaa vaan lähinnä viilaavat lakitekstin vastaamaan jo nykyistä tilannetta. Esimerkiksi määräaikaisten työsuhteiden lisääminen lakipykälän litaniaan ei tuo muutosta siihen tosiasiaan, että raskauteen tai sukupuoleen perustuva syrjintä on jo nykyisin lailla kiellettyä kaikissa työsuhteissa.

Nämä sinänsä hyvät joskin kosmeettiset muutokset eivät muuta sitä tosiasiaa, että hallitus on lukuisilla toimillaan heikentänyt työelämän tasa-arvoa, alkaen siitä, että palkkakuopassa olevien naisvaltaisten alojen neuvotteluvoimaa on heikennetty lakko-oikeutta rajaamalla ja palkkaerojen kaventamista torpattu vientivetoisella palkkamallilla. Viimeisimpänä perusteettomien määräaikaisten työsuhteiden laillistaminen on lukuisten asiantuntijoiden ja lainoppineiden mukaan omiaan lisäämään raskaussyrjinnän riskiä.

Jos tavoitteena on lisätä tasa-arvoa, ei ole järkevää tehdä ensin lainsäädäntöä, joka heikentää sitä. Kysynkin arvon ministeriltä: miten tasa-arvoministerinä arvioitte kokonaisuudessaan hallituksen toimia ja onnistumisia työelämän tasa-arvon edistämiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Oinas-Panuma.

16.01 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on tosiaan kysymys lähinnä stilistisistä tarkennuksista ja, niin kuin edellisessä puheenvuorossa puhuttiin, kosmeettisista asioista. Sinällään ihan hyvä asia, mutta ei välttämättä tule ihan hirveästi muuttamaan meidän oikeuskäytäntöä, mikä meillä tällä hetkellä on.

Kokoomushan on mestariapuolue ajamaan kaksilla rattaila, ja tässä lakiesityksessä se näkyy erityisen hyvin. Eli samaan aikaan kun somekuvissa pönötetään, että nyt tehdään hirveästi töitä tasa-arvon eteen, sitten tehdään lakimuutoksia, jotka vain lisäävät esimerkiksi perhevapaasyrjintää ja raskaussyrjintää, niin kuin esimerkiksi tämä määräaikaisuuslaki. Minun nähdäkseni tämä lakiesitys tasa-arvolaista, jota nyt täällä käsitellään, ei tule kompensoimaan niitä haittoja, joita esimerkiksi määräaikaisuuslain muuttaminen tulee tekemään. Siellähän sanotaan ihan niissä perusteissa, että se tulee lisäämään perhevapaasyrjintää ja raskaussyrjintää.

Eli sinällään ei mitään tätä lakiesitystä vastaan. Ihan ok, että tämä menee eteenpäin, mutta toivoisin, että tätä nyt ei maalattaisi semmoiseksi asiaksi, joka nyt pelastaa tämän koko meidän ongelman tuolla työmarkkinoilla, koska niin se ei ole.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

16.02 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen juristina prosessannut raskaussyrjintäoikeudenkäyntejä kymmeniä jos en satoja työurani aikana, ja täytyy sanoa, että kyllä tämä uudistus on kaikkea muuta kuin kosmeettinen ja pieni. Se, että työnantajan on jatkossa annettava kirjallinen selvitys työntekijälle ja selvitettävä, miksi määräaikaista työsuhdetta ei enää jatketa, jos työntekijä on kertonut olevansa raskaana tai käyttävänsä perhevapaata tulevaisuudessa, tulee muuttamaan raskaussyrjintäoikeudenkäynnit kertakaikkisesti aivan kokonaan, koska työnantajan pitää antaa joku syy, minkä takia työsuhdetta ei jatketa, ja työnantaja ei pysty valehtelemaan, koska ne pitää näyttää oikeudessa toteen. Minä sanon, että minä voin lähteä mielelläni seuraamaan teidän kanssanne näitä oikeudenkäyntejä, kun näitä kirjallisia selvityksiä sitten siellä oikeudessa jatkossa mahdollisesti käsitellään, mutta tämä tulee todellakin muuttamaan sen oikeudenkäynnin luonteen niin, että työnantaja joutuu tässä vaikeuksiin. Minä kyllä sanon, että työnantajat ovat myös tätä lakiesitystä vastustaneet, koska he tietävät, [Puhemies koputtaa] että tämä tulee muuttamaan oikeudenkäyntien luonteen tulevaisuudessa. [Markku Eestilä: Päivän paras puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Diarra.

16.03 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On hyvä jatkaa tästä edustaja Partasen puheenvuorosta ja juuri niistä kirjallisista selvityksistä, mitä työnantajan pitää antaa: No, kyllä, niitä pitää antaa, mutta kun työnantaja ei niitä anna, niin tässä ei vaadita mitään sanktiota siihen, mikäli niitä ei anneta. Niin että jos todellakin haluttaisiin, että työnantaja antaisi selvityksen siitä, niin eikö siinä silloin olisi sanktio?

Sama koskee tässä laissa myös sitä, minkä takia ei olla nostettu sitä minimisanktiota siitä, mikäli tosiaankin käy niin, että on sitten tapahtunut irtisanominen perhevapaan tai raskauden takia. Miksi siihen ei olla koskettu? Me tiedetään, että usein juuri nämä asiat, mikäli ne pääsevät eteenpäin, menevät sovitteluun, ja siinä yleensä mennään sen minimin mukaan, ei sen isoimman mukaan. Miksi ei olla sitten sinne puututtu?

Sitten on pakko todeta vielä, että olen kyllä aika pettynyt siihen, että tässä tosiaan tehdään vain tällaisia kosmeettisia muutoksia. Niin totesi myös tasa-arvovaltuutettu. Eli tässä ei mennä niin pitkälle kuin oltaisiin voitu mennä, ja tämä ei tule nollaamaan niitä huonoja, tasa-arvoa heikentäviä tuloksia, mitä tämä määräaikaisuuslaki tulee tekemään. — Kiitos. [Karoliina Partanen: Vastauspuheenvuoro, nimi mainittu!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

16.04 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävä tasa-arvolain muutos on tosiaan floppi, joka ei tuo tosiasiallisia uusia keinoja raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kitkemiseen. Työnantajan kirjallinen selvitysvastuu määräaikaissuhteiden päättymisen yhteydessä, joka on vapaamuotoinen, on säädetty aivan liian löyhästi, ja muuten esitykseen sisältyvät muutosehdotukset ovat pitkälti kosmeettisia. Eduskunnan samaan aikaan käsittelemä perusteettomien määräaikaissuhteiden laillistaminen tulee lisäämään perhe- ja raskausvapaasyrjintää, eikä tasa-arvolain

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

kosmeettisilla muutoksilla pystytävä välttämään tätä kehitystä. Mikäli hallitus pyrkisi aidosti ohjelmansa mukaisesti puuttumaan syrjintään, vetäisi se pätkätyölain pois.

Huomionarvoista on myös se, niin kuin täällä ovat edeltävät puhujat tuoneet esille, että hallitus on tosiaan tehnyt erittäin paljon työelämäheikennyksiä tähän asti, ja lisäksi hallituksen leikkaukset nimenomaan osuvat nuoreen ikäpolveen ja nimenomaan nuoriin naisiin. Vaikka ministeri täällä sanoi, että tämä ikään kuin lisää niitä perhehaaveita, niin tässähän käy aivan toisinpäin. [Puhemies koputtaa] Eivät ihmiset, nuoret naiset, uskalla toteuttaa perhehaaveitaan, koska tulevaisuus on niin epävarma.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika! Kiitoksia. — Edustaja Biaudet.

16.06 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Tasa-arvolain muutos on mielestäni tervetullut, ja hyvä, jos voimme kuitenkin hyväksyä sen ja ottaa tämän pienen askeleen eteenpäin. En usko, että kukaan ajattelee, että tämä korjaa kaikkia ongelmia, ja ainakin itse ajattelen, että olisi tosi mahtavaa, jos eduskunnassa pystyisimme taas jälleen luomaan yhteisiä visioita tasa-arvon edistämiseksi. On ihan varmaan totta, että emme ole tehneet riittävästi ja on tullut paljon mutkia matkaan. Myöskin jos ajattelee työmarkkinaosapuolten neuvotteluja, niin ei aina ehkä tapahdu niin suurta edistystä tällä alalla.

Ajattelen kuitenkin, että se suurin ongelma raskaudessa on se, että myöskin potentiaalit raskaana olevat ovat syrjittyinä työmarkkinoilla, siis naiset, koska naiset käyttävät enimmäkseen vanhempainvapaata, ja ajattelen, että meidän pitäisi taas saada tällaisia tavoitteita vanhempainvapaiden tasaisempaan käyttöön, kuten meillä tosi kauan oli tämä 6+6+6-malli, jonka kaikki naisjärjestöt jakoivat yli puoluerajojen, esimerkiksi niin, että voisimme pohtia, miten vähentäisimme näitä vaihteluita, millä tavalla siirretään toiselta vanhemmalta toiselle, [Puhemies koputtaa] tai sitten miten työnantajan kustannukset tasataan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.07 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä tätä lakiesitystä ministeri kuvasi kauniisti ja puhui hienosti tämän puolesta, ja totta kai asia on tärkeä, ei sitä voida kiistää, mutta se täytyy sanoa rehellisesti ja suoraan, että tällä lakiesityksellä, mikä nyt on käsittelyssä, maalataan ruostetta piiloon. Näin se on. Hallitus on aiemmin tehnyt useita työelämää ja työntekijöitä koskevia lakiesityksiä, jotka ovat heikentäneet työntekijän asemaa, ja varsinkin tämän tulossa olevan esityksen siitä, että perusteettomia määräaikaisia sopimuksia voidaan tehdä jopa vuodeksi, on todettu tuovan sitä syrjintää mitä suurimmissa määrin. Elikkä niillä aiemmilla päätöksillä ja myös tulevilla päätöksillä on enemmän vaikuttavuutta kuin tällä nyt käsittelyssä olevalla päätöksellä. Tämä on kosmeettinen, ja tällä ei ole samanlaista vaikuttavuutta kuin noilla aikaisemmilla hallituksen päätöksillä, missä on heikennetty työntekijöitten turvaa. Elikkä se olisi vaikuttavinta, että se esitys määräaikaisten työsopimusten perusteettomasta tekemisestä vedettäisiin pois ja peruttaisiin. Sillä olisi eniten vaikutusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

16.08 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me jaamme huolen raskaus- ja perhevapaasyrjinnän yleisyydestä. Siksi puutummme tähän nyt konkreettisin keinoin.

Ensinnäkin raskauden, vanhemmuuden ja perheen huoltovelvollisuuden suoja kirjoitetaan tasa-arvolakiin entistä selkeämmin. Syrjintä kielletään nimenomaisesti myös määräaikaisissa työsuhteissa. Oikeudet eivät ole hajautettuina useisiin lakeihin vaan löytyvät nyt helposti. Se lisää perheiden oikeusturvaa, sillä jokaisen on helpompi tunnistaa nuo katalat syrjintämuodot ajoissa.

Toiseksi myös oikeussuoja paranee, kun on aikaa puuttua epäkohtiin enemmän eikä oikeuden hakeminen kaadu määräaikoihin.

Lopulta yhtenä tärkeimmistä asioista: työnantajalle tulee velvollisuus kertoa kirjallisesti, miksi työsuhdetta ei jatketa, jos työntekijä on ilmoittanut raskaudesta tai perhetilanteesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.09 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys, joka tässä on, paikkaa joitain pieniä osia tästä tasa-arvotilanteesta perhe- ja raskausvapaitten osalta, mutta suurin syy on tässä se, että meillä on tänne tuotu lakiesityksiä, joissa nimenomaan on lisätty raskaus- ja perhevapaasyrjintää, muun muassa tämä perusteettomien määräaikaisten työsuhteitten lisääminen. Kun meidän pitäisi määräaikaisia työsuhteita mieluummin vähentää kuin lisätä, niin me altistetaan näitä tilanteita koko ajan lisää. Sen lisäksi on irtisanomisten helpottamista ja kaikkia muita lakiesityksiä, joita on tänne tullut, jotka heikentävät koko ajan tätä tilannetta.

Arvoisa rouva puhemies! Kysynkin ministeriltä: nyt kun laitetaan tämä lakiesitys, onko teidän mielestänne tämä tasapainossa näitten aikaisempien lakiesitysten kanssa, jotka ovat heikentäneet naisten ja perheiden syrjintätilanteita?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen.

16.10 **Jessi Jokelainen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tosiasia, että raskaussyrjintä on vakava työelämän epäkohta, joka tulee korjata, mutta jos tähän oikeasti haluttaisiin tehokkaasti puuttua, niin hallitus peruisi esityksensä määräaikaisuuksien helpottamisesta. Nyt esitettävä tasa-arvolain muutos on kannatettava ja toki oikeansuuntainen raskaussyrjinnän kitkemisen työkalu, mutta vaikutus jää valitettavan tyhjäksi, mikäli samanaikaisesti hallitus tehtailee muita lakiesityksiä, jotka ovat omiaan lisäämään raskaussyrjintää.

Tähän esitykseen sisältyvä työnantajan kirjallinen selvitysvelvollisuus on ehdoiltaan aivan liian löyhä. Esityksessä kirjallisen selvityksen pituudelle tai sisällölle ei ole asetettu ehtoja ja yhdistettynä määräaikaisten sopimusten laatimisen helpottamiseen, selvityksen sisältö voi siis käytännössä olla mitä tahansa.

Nyt esitettävää sääntelyä pitäisi vielä vahvistaa ja selkeyttää, kun otetaan huomioon hallituksen työelämäheikennysten vaikutukset. Tasa-arvo ei valitettavasti etene, mikäli hallitus yhdellä kädellä antaa mutta samalla toisella ottaa.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Holopainen, Mari.

16.12 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tasa-arvolain täsmentäminen raskaussyrjinnän ja perhevapaasyrjinnän ehkäisemiseksi on äärimmäisen tärkeää, mutta valitettavasti, kuten moni on täällä todennut, hallitus samaan aikaan lisää raskaussyrjintää. Raskaussyrjintä on yleistä työelämässä, mutta on myös yleistä se, että ihminen ei etene työelämässä sen takia, että häneen suhtaudutaan syrjivästi perhetilanteen vuoksi tai raskauden vuoksi. Hallitus sanoo puuttuvansa raskaus- ja perhevapaasyrjintään, mutta todellisuudessa se helpottaa määräaikaisten työsopimusten solmimista ilman perustetta, ja tämä on se tilanne, jossa syrjintää tapahtuu eniten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni vielä.

16.13 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka paljon tämä hallituksen esitys pykälätasolla muuttaa, mutta edustaja Partanen käytti täällä erinomaisen puheenvuoron. — Jos tilanne todellisuudessa ja arkielämässä olisi se, että kun työntekijä ilmoittaa raskaudesta tai tulevasta perhevapaasta, työnantaja sanoisi hänet irti — ensinnäkin harva yrittäjä tai yritys sanoo työntekijää irti, jos häntä todella tarvitaan — niin silloinhan työnantaja joutuu siitä tekemään kirjallisen selvityksen, ja tuntuu vähän erikoiselta, että työnantaja rupeaisi satuja kertoilemaan ja sitten kuitenkin joutuisi periaatteessa palkkaamaan parin viikon kuluttua uuden työntekijän. Siitä seuraa käsitykseni mukaan — en ole juristi, mutta ilmeisesti seuraa — hyvityskorvaus, ja sen lisäksi yritys munaa vielä itsensä. En usko, että todellisuudessa kovin usein tällaista tapahtuu, ja kyllä nyt työnantajallakin joku velvollisuus on työntekijöitten suhteen ja pikkuisen pitää huolta maineestaan. Minusta oppositio hakee tästä semmoista teoreettista tilannetta, joka todennäköisesti kovin usein normaalityöelämässä ei esiinny. — Edustaja Partanen voi enemmän perustella asiaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Partanen. — Nyt laitetaan kiinni V-painike, ja sen jälkeen saa sitten ministeri vastata, kun nämä seitsemän henkilöä ovat käyttäneet puheenvuoron. Sitten mennään puhujalistaan, jos vielä siinä ehditään.

16.14 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan tarttua siihen, kun täällä salissa sanotaan koko ajan, että hallitus lisää raskaussyrjintää. Täytyy muistaa, että työnantaja tekee siellä työelämässä ne päätökset, ja nytten kun tehdään tasa-arvolakiin muutoksia, jotka lisäävät vastuita ja joita työnantajat nimenomaisesti vastustavat, niin heidän tekevät ne päätökset ja joutuvat sitten vastuuseen niistä lainvastaisista päätöksistä, mikäli niihin syyllistyvät tai ryhtyvät.

Mitä tulee vielä tähän selvitysvelvollisuuteen, niin ajatelkaapa nyt, että mennään käräjille ja vastapuoli sanoo, että työnantaja ei ole antanut sitä selvitystä, ja sitten tuomari tai avustaja kysyy, että minkä takia et. Jos työnantaja sanoo siellä, että no, ei huvittanut tai enpä halunnut selvittää, niin mitäpä luulette, että siitä seuraa sen oikeudenkäynnin näyttötaakan ja näytön osalta? Siis työnantajahan suoraan sanottuna niin sanotusti munaa

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

itsensä. Kyllä tämä laki velvoittaa työnantajaa, ja viimeistään käräjäsaliissa sitten työnantaja vastaa siitä tuomion muodossa, jos ei tätä selvitystä anna, ja se on velvoittavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

16.15 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin tärkeää tarkastella Orpon hallituksen politiikkaa nimenomaan kokonaisuutena, mitä se tekee sukupuolten tasa-arvolle. Pidän sinänsä arvokkaana esimerkiksi edustaja Biaudet'n puheenvuoroa, mutta se näyttyy ristiriitaiselta, kun me tiedetään, että näillä sosiaaliturvaleikkauksilla on sukupuolivaikutuksia, todella merkittäviä, erityisesti pienituloisiin naisiin, ja me tiedetään myös tutkimuksista, että nimenomaan pienituloisten naisten perhehaaveet eivät toteudu niin kuin niiden pitäisi. Sitten meillä on nämä työelämäheikkennykset, joita on lukuisia ja jotka nimenomaan osuvat naisten työmarkkina-asemaan.

Nyt kysyisinkin ministeri Grahn-Laasoselta: oletteko tehneet oman hallituksenne politiikasta sukupuolivaikutusten arviointia myös näistä sosiaaliturvaleikkauksista yhdistettynä sitten näihin kaikkiin muihin, muun muassa sote-palveluiden leikkausesityksiin, koska nämä kaikki vaikuttavat heikentävästi sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen ja nimenomaan nuorten naisten asemaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

16.17 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Raskaus- ja perhevapaasyrjintä on ollut jo vuosikymmeniä työelämän oikein pahamaineinen syöpä, ja kaikkein eniten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulee nimenomaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnästä niitä kanteluita. Täällä viitataan siihen, että yritys munaa itsensä, jos se vie käräjille ja ei tuo vaikka selvitystä. Kyllä minä sanon, että tässä hallitus munaa aivan itse itsensä nimenomaan tuomalla laastaria avomurtuman päälle. Ensin te toisella kädellä lisäätte riskiä perhevapaa- ja raskaussyrjinnälle, aivan omakätisesti sen teette, ja sitten te poseeraatte oikein hyveposeeraamalla, että nyt me poistamme raskaus- ja perhevapaasyrjinnän. Kun minkään asiantuntijan mukaan tällä ei ole kuin vain kosmeettisia vaikutuksia, niin eikö nyt ole korkea aika herätä siihen, että toinen käsi ei tiedä, mitä toinen tekee? Perukaa nyt ihmeessä perusteettomat määräaikaiset työsuhteet, niin voitte saada edes jonkinlaista uskottavuutta tälle esitykselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on vielä neljä vastauspuheenvuoroa. Edustaja Hänninen seuraavaksi, ja edustaja Lyly siellä jo valmistautuu.

16.18 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Harmittaa jotenkin, että oppositiolle ei kelpaa mikään, mutta sehän on ihan normaali tila täällä eduskunnassa. Eli jos yritetään jotakin asiaa parantaa ja korjata, niin se on väärin sammutettu. Sille ei kerta kaikkiaan voi mitään. Se ilmeisestikin kuuluu tähän kuvaan.

Eli tässä on kyse perustavalla tavalla tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Taloudellinen epävarmuus ja syrjintä lisäävät perheiden haavoittuvuutta. Kun perheellä on turvaa, myös konfliktit ja riskit vähenevät. Turvallinen

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

perhe on paras kasvuympäristö lapselle. Lapsemme elävät isän ja äidin välisestä rakkaudesta. Se on meidän aina hyvä muistaa. Myös tämän haluan sanoa teille suoraan: Lapset ovat lahja. He ovat lahja paitsi vanhemmilleen myös koko suomalaiselle yhteiskunnalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.19 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kuitenkin aina pitää muistaa, että ennen kuin nämä asiat ovat siellä oikeussalissa ja käräjillä, niin siihen aika lailla liittyy myöskin riskiä, kun yksittäinen henkilö lähtee tällaista tilannetta viemään sinne. Se ei ole ihan helppo tilanne. Täytyisikin miettiä koko ajan sellaisia keinoja, joilla esimerkiksi tasa-arvolautakuntaan saataisiin yksilön itsensä viemänä niitä asioita. Silloin se olisi käytännössä ilmainen käsittely siellä ja saataisiin sitä kautta näihin asioihin nopeampia ja helpompia ratkaisuja. Eli se kynnyksen asioiden eteenpäinviemiseksi on myöskin aika iso näitten osalta. Myöskin läpinäkyvyys siitä, että yksistään joku selvitysvelvollisuus ei välttämättä tuota sitä tulosta, koska pitää myöskin olla niin, että jos ei sitä tehdä, niin myös sanktio sen osalta olisi ollut hyvä olla. Se olisi pakottanut tekemään paremmin niitä selvityksiä. Tässä mielessä oikeuskäytäntö ei mitenkään muutu. Kysynkin nyt ministeriltä: mikä tässä laissa muuttaa oikeuskäytäntöjä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari.

16.20 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella tehtiin tasa-arvoa edistäviä tekoja, uudistettiin perhevapaat. Nyt hallitus lisää perusteettomia määräaikaistuksia, joista ei ole mitään hyötyä työmarkkinoille, mutta ne lisäävät määräaikaista työsuhdetta ja vastaavasti siirtävät työsuhdetta pois toistaiseksi voimassa olevista.

On tärkeää huomata, että raskaussyrjintä on usein tiedostamatonta ja myös piilevää, ja se ilmenee myös niin, että naiset eivät etene perusteetta esimerkiksi johtotehtäviin yhtä paljon kuin miehet. On tärkeää, että tasa-arvolain pykälät todellakin työpaikoilla tulevat käyttöön.

Valitettavasti monella työpaikalla ne ovat olleet tammoinen lain kuollut kirjain, ja nyt toivoo sopii, että tässä toimitaan yhdessä puolueesta riippumatta ja tehdään todella töitä sen eteen. Samalla tietysti on syytä toivoo, että hallitus myös vetää tämän määräaikaisten työsopimusten perusteettoman lisäämisen pois. Tästä olisi tietysti [Puhemies koputtaa] hienoa kuulla myös ministeriltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Jokelainen, ja sen jälkeen ministerin vastaus. Sitten jos vielä ehditään, niin mennään hetkeksi aikaa puhujalistaan. — Jokelainen.

16.21 **Jessi Jokelainen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on vähän vastattava näihin täällä käytettyihin puheenvuoroihin.

Tilannehan ei ole se, että raskaana olevia irtisanottaisiin noin vain, vaan suurin osa raskaussyrjinnästä tapahtuu tällä hetkellä niin, että määräaikaista sopimusta ei jatketa. Ja nyt, koska me helpotetaan näitä — tällä hetkellä hallitus helpottaa määräaikaisten sopimusten solmimista —, se sitten myöskin mahdollistaa tämän ongelman jatkumisen.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Yli puolet tasa-arvoaltuutetulle tulevista yhteydenotoista koskee tälläkin hetkellä epäilytä raskaussyrjintää.

Ja mitä tulee sitten tähän kirjalliseen selvitykseen, mikä työnantajan täytyy tehdä siinä tilanteessa, jos raskaana oleva ei saa seuraavaa uutta sopimusta, niin en usko hetkeäkään, että näitä selvityksiä jätettäisiin tekemättä kokonaan, vaan sinne kirjoitetaan jotakin aivan täysin puuta heinää, koska määräaikaistapauksien helpottaminen ja irtisanomisten helpottaminen mahdollistaa sen. Siis sinne selvitykseen voi sitten kirjoittaa, jos pystyy irtisanomaan tai olemaan jatkamatta määräaikaista sopimusta ilman painavaa perustelua, että sopimus päättyi, koska se oli määräaikainen. Tämä se on se tilanne. [Karoliina Partanen: Pitää näyttää toteen käräjillä! — Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja seuraavaksi sitten ministeri, olkaa hyvä, viisi minuuttia.

16.23 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Tässä salissa käsitellään esitystä, joka kiristää tasa-arvolakia raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumiseksi Suomessa. Olisi saattanut ajatella, että se olisi esitys, josta eduskunnasta löytyisi yhteistä tahtoa, että tämä olisi sellainen esitys, jota oppositiokin tukisi, mutta ei. Kyllä vahvasti vaikuttaa siltä, että on väärin sammutettu tai väärät esittäjät. Edellisellä hallituskaudella, Marinin hallituksen kaudella, luvattiin kovasti toimia raskaussyrjinnän torjumiseksi — oli työryhmytyötä ja erilaista pohdintaa, mutta se ei johtanut minkäänlaisiin lopputuloksiin tämän osalta.

Tästäkin näkökulmasta tällä kaudella otetaan askeleita, jotka olisi pitänyt ottaa jo aikaa sitten, eli tasa-arvolain kiristykset torjumaan raskaus- ja perhevapaasyrjintää Suomessa. Tämän jälkeen tasa-arvolaista käy suoraan ilmi se, että syrjintä vanhemmuuden ja perhehuoltovelvollisuuden perusteella on kiellettyä ja että syrjinnän kieltä koskee myös määräaikaista työsuhteita, eli syrjintä on kiellettyä. Lisäksi tähän tulee uusia keinoja, keinoja, joita aiemmin ei ole ollut. Ne eivät ole kosmeettisia. Niistä tärkeimpänä tai maininnan arvoisena nostan esiin tämän edustaja Partasen syvällä ammatillisella kokemuksella jo esiin nostaman selvitysvelvollisuuden merkityksen, eli tulee kirjallinen selvitysvelvollisuus työnantajalle määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaistapauksissa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteen aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perhehuoltovelvollisuudesta. Se on jatkossa perusteltava kirjallisesti, [Piritta Rantanen: Mitäs sanktioita tulee?] jos ei määräaikaisuus jatku, ja silloin siinä on myöskin muutoksenhauille tai sen kyseenalaistamiselle vahvempi perusta. Tämä on merkittävä ja tärkeä asia.

Samoin olen samaa mieltä siitä, mikä nousi täällä esiin, että näiden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntiin tulevien tapausten kohdalla on tärkeää se, että kanneajaksi keskeytyy ennen lautakunnan päätöstä, jotta syrjinnän kohde ehtisi nostaa kanteen, mikäli lautakunta ratkaisee tämän asian työntekijän eduksi. Tämä on myös semmoinen parannus asiaan, joka tällä hetkellä aiheuttaa hankalia tilanteita ja väärää kohtelua, kun on voinut tulla lautakunnasta henkilölle selkeä viesti, kun on ollut syrjintätilanne tai siitä epäily, niin että ei ole voinut sitten enää viedä tätä asiaa eteenpäin ja saada oikeutta. Nyt tämä tilanne korjaantuu tällä merkittävästi paremmaksi.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Mutta en näitä muutoksia kyllä voi pitää kosmeettisina, ja toivon, että oppositio vielä harkitsee tukea näille toimille. Se, mikä hallituksen yleinen linja ja kokoaikainen pyrkimys on ollut, on se, että meillä Suomessa sukupuolesta riippumatta ihmisillä olisi työpaikkoja tulevaisuudessa niin että me saataisiin Suomi kasvuun. Me ollaan tehty työmarkkinoiden uudistamista siksi, että Suomen talous olisi kilpailukykyinen, että meillä syntyisi yrittäjyyttä, meillä syntyisi uusia työpaikkoja ja että meillä olisi mahdollisuuksia työelämässä. Niin kuin työministeri on monta kertaa todennut, ei sen määräaikaisen työsuhteen vaihtoehto ole useinkaan kokoaikainen työsuhteeseen vaan työttömyys, ja silloin meille oleellinen asia on se, että niitä työpaikkoja ylipäättään syntyy niin että saadaan nuorille ihmisille jalka oven väliin työelämään, mikä on erityisen tärkeää. Nyt eletään vaikean taloudellisen suhdanteen aikaa, mutta näitä uudistuksia tehdään pitkällä tähtäimellä, että Suomen talous voisi hyvin, että meillä olisi työllisyyttä, että olisi tulevaisuudenuskoa meidän nuorilla ihmisillä.

Edustaja Honkasalolle toteaisin vielä sen, että sukupuolivaikutusten arviointia on tehty niin sosiaaliturvaa koskevien esitysten yhteydessä, yhteisvaikutusten arvioinnissa kuin näissä kaikissa muissakin esityksissä. Hallituksen ohjelmassa ja myös tasa-arvo-ohjelmassa on ollut se, että tätä sukupuolivaikutusten arviointia pyritään tehostamaan. Sellaista suoraa johtopäätöstä ei kyllä voi näistä vaikutusarvioista sanoa, että esimerkiksi sosiaaliturvaa koskevilla muutoksilla olisi ollut erityisesti naisiin osuva vaikutus, [Veronika Honkasalo: Yksinhuoltajanaisten asemaan!] vaan kyllä niitä vaikutuksia on molempiin ja kaikkiin sukupuoliin. Tietysti aina vähän eri tavalla ne esitykset vaikuttavat niihin. Samoin sitten mainitsitte sen, että erityisesti nuorten naisten lapsihaaveiden kannalta tämä olisi ongelmallinen. Meillä on tällä hetkellä syrjäytymiskehityksessä nähtävissä se, että meillä erityisen paljon nuoria miehiä on jäämässä kokonaan lapsettomiksi. [Veronika Honkasalo: Niin, teidän hallituksen päätösten perusteella!] Meidän tavoitteena ja tietysti tehtävänä tässä yhteiskunnassa on pyrkiä varmistamaan se, että lapsitoiveet voisivat toteutua mahdollisimman monen kohdalla. Tämä on ison keskustelun paikka, ja toivon, että olisi jossain hetkessä enemmänkin aikaa sille, miten lapsitoiveita tuetaan Suomessa. Hallitus on tehnyt sen eteen jo paljon muun muassa palauttamalla Kela-korvaukset hedelmöityshoitoihin ja niin edelleen. Työelämän tasa-arvossa meillä on edelleen paljon tehtävää, ja tämä esitys, joka nyt on käsittelyssä, tukee työelämän tasa-arvoa Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan joksikin aikaa. Tämä asiakas vaihtuu noin 16.40 tienoilla seuraavaan asiakaspaikkaan. — Edustaja Lyly.

16.28 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Lupaam puhua lyhyempään.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tämän lakiesityksen osalta, joka tässä on, kuuntelin hallituspuolueitten ja myöskin opposition puheenvuoroja täällä tarkkaan, niin täällä oppositiokaan ei sanonut niin, että tämä lakiesitys on kokonaan huono, vaan se on riittämätön ja se ei kompensoi niitä vaikutuksia, joita muilla laeilla tässä jo aikaisemmin on tehty. Ja tähän kysymykseen, arvoisa ministeri, emme saaneet äsken vastausta tuossa teidän selvityksessänne. On paljon lakiesityksiä, joita kaikkia en tässä ajanpuutteen vuoksi viitsi luetella, mutta toteaisin vaan, että perusteettomien määräaikaisten työsuhteitten laajentaminen synnyttää määräaikaista työsuhteita lisää. Suomi on tässä jo viidenneksi

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

korkeimmalla tasolla Euroopan tasolla, ja tässäkin mielessä ollaan huonolla tiellä suhteessa siihen, mihin pitäisi päästä. No, työttömyysturvasta poistettiin lapsikorotukset. Sekin näkyy tässä tilanteessa omalta osaltaan ja niin poispäin. Irtisanomista on helpotettu. Kaikki ne ovat niitä asioita, jotka ovat luoneet työelämään epävarmuutta ja toimeentulotarpeita.

Sitten tämän lakiesityksen ongelmana on se, että tässä oikeastansa kirjataan pykäliin nyt se oikeuskäytäntö, mikä käytännössä on. Lisää tässä on se, että tähän tulee tämä selvitysvelvollisuus, mutta sitä ei ole laajemmin sanktioitu, ja siinä ei ole kuvattu sisältöä, minkälainen sen selvityksen pitää olla. Sitten tämä kanneaikojen pidennys vuodesta kahteen on täällä hyvä asia. Mutta nämä muutokset, jotka tässä sisällön osalta ovat, eivät korvaa niitä asioita, joita tässä aikaisemmin on heikennetty.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä sellainen asia, että kun me puhutaan täällä, että pitäisi viedä oikeuteen näitä raskaus- ja perhevapaasyrjintöjä, niin niissä on aika iso kynnys viedä niitä eteenpäin. Tilanne on monta kertaa myöskin se, että kaikki ne asiat eivät myöskään tule oikeuskäsittelyyn. Hyvä niin, mutta esimerkiksi julkisella puolella ne käytännössä tulevat näkyviksi, koska siellä ne asiat viedään eteenpäin ja sen julkisen rahan käytön osalta pitää olla aina perusteet, jos jotain maksetaan. Yksityisellä puolella näitä sovitaan helpommin, koska halutaan tehdä näissä asioissa ratkaisuja ja saadaan sitä kautta niitä tehtyä. Myöskin tämä tilanne on tuolla taustalla.

Kaiken kaikkiaan yksilön kannalta, kun on tällainen tilanne, jossa on työsuhteeseen liittyviä, työsuhteen jatkumiseen liittyviä kysymyksiä, palkkoihin liittyviä kysymyksiä, ne ovat työelämässä niitä perusasioita, jotka pitäisi pystyä hoitamaan niin, että niitä ei tarvitsisi viedä eteenpäin. Siinä mielessä myöskin se, että tällaisilla henkilöillä on työelämässä tukiorganisaatioita, ammattiyhdistysliikkeitä ja muita, jotka auttavat näissä tilanteissa, on hyvä asia. Nekin muutokset, mitä täällä on ammattiyhdistysliikkeen asemaan tehty, vievät sitä voimaa sieltä pois, koska heidän toimintaedellytyksiään on haluttu täällä systemaattisesti heikentää.

Eli tämä kokonaisuus vie huonoon suuntaan, ja kyllä suomalaisessa työelämässä tämä kohta on ehkä kaikkein kipeimpiä asioita, mitä pitäisi pystyä hoitamaan voimakkaammin, ja pitäisi saada konkreettisia muutoksia lainsäädäntöön. Se monelta osin liittyy siihen, että nämä pitää saada näkyviksi ja niitä pitää helpommin viedä eteenpäin. Silloin niihin tulee muutoksia ja kunnolla sanktioita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hänninen.

16.33 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Nyt viedään kokonaisuutta parempaan suuntaan. Tänä on kyse siitä, millaisen viestin me annamme perheille, vanhemmille ja erityisesti lapsille. Liian moni suomalainen on tähän asti joutunut pelkäämään sitä hetkeä, kun kertoo raskaudesta tai perhevapaasta. On pelätty, päättyykö määräaikainen työ, jatkuuko toimeentulo ja maksaako perheellistyminen uran. Tämä laki puuttuu tähän turvattomaan tilanteeseen selkeyttäen sääntelyä. Pelko ei kuulu osaksi turvallista arkea. Se ei sovi turvallisiin koteihin.

Arvoisa puhemies! Me jaamme huolen raskaus- ja perhevapaasyrjinnän yleisyydestä. Siksi puutummme tähän nyt konkreettisin keinoin. Ensinnäkin raskauden ja vanhemmuuden

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

perhehuoltovelvollisuuden suoja kirjoitetaan tasa-arvolakiin entistä selkeämmin. Syrjintä kielletään nimenomaisesti myös määräaikaisissa työsuhteissa.

Sanon tähän väliin nyt ihan selkeästi tämänkin asialle, että onko parempi, että ihmiset ovat määräaikaisissa työsuhteissa vai että ovat työttömiä. Minusta se määräaikainen työsuhte on erinomainen asia, ja sieltä voi myös päästä kokopäivätoimisiin töihin.

Oikeudenkäynnit eivät ole hajautettuina useisiin lakeihin vaan löytyvät nyt helposti. Se lisää perheiden oikeusturvaa, sillä jokaisen on helpompi tunnistaa nuo katalat syrjintämuodot ajoissa. Toiseksi, myös oikeussuoja paranee, kun on aika puuttua epäkohtiin enemmän eikä oikeuden hakeminen kaadu määräaikoihin. Lopulta yhtenä tärkeimmistä asioista tässä on se, että työnantajalle tulee velvollisuus kertoa kirjallisesti, miksi työsuhdetta ei jatketa, jos työntekijä on ilmoittanut raskaudesta tai perhetilanteesta. Tämä lisää avoimuutta ja takaa sen, että perusteet kestävät päivänvalon.

Arvoisa puhemies! Tässä kyse on perustavalla tavalla tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Taloudellinen epävarmuus ja syrjintä lisäävät perheiden haavoittuvuutta. Kun perheellä on turvaa, myös konfliktit ja riskit vähenevät. Turvallinen perhe on paras kasvuympäristö lapselle. Lapset elävät isän ja äidin välisestä rakkaudesta. Myös tämän haluan sanoa teille uudelleen: Lapset ovat lahja. He ovat lahja paitsi vanhemmilleen myös koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Ilman lapsia ei ole tulevaisuutta, ei työvoimaa, ei hyvinvointia eikä Suomea. Siksi tämän lain viesti on tärkeä. Me emme rankaise perheellistymisestä vaan haluamme suojella sitä ja kannustaa siihen. Tämä esitys rakentaa vanhemmille työelämää, jossa lapsen saaminen ei sulje ovia vaan avaa tulevaisuutta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman poissa. Ehditään ottaa vielä edustaja Suhonen, joka kiirehtii tänne vauhdilla.

16.37 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia. Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa olevaa kirjausta raskaus- ja perhevapaasyrjinnän tehokkaammasta ehkäisemisestä. Esityksen tarkoituksena on vahvistaa raskauteen ja perhevapaisiin liittyvän syrjinnän suoja.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä ei muuteta voimassa olevaa oikeudentilaa, vaan täsmennetään sääntelyä. Ehdotetut muutokset pääasiassa täsmentävät ja selkeyttävät nykyistä, jo voimassa olevaa lainsäädäntöä, joten sukupuolivaikutukset jäävät kokonaisuutena arvioiden melko pieniksi. Esitetyt muutokset eivät riitä hallitusohjelman tavoitteeseen syrjinnän tehokkaasta ehkäisystä, ja ehdotetut lainsäädäntömuutokset ovat ainoastaan tarkentavia, eivät vaikuttavia. Eli voidaan todeta, että esitys on lähinnä kosmeettinen. Hallituksen tasa-arvolain muutokset ovat pääosin kosmeettisia, koska samaan aikaan valmistelussa oleva määräaikaisuuksien vapauttaminen voi lisätä raskaus- ja perhevapaasyrjintää. Voi rehellisesti ja suoraan todeta, että hallitus maalaa ruosteen päälle. Tämä tasa-arvolakiesitys ei estä syrjintää, jos ja kun sitä syrjintää lisätään muualla. Tämä esitys on siis silmänlumetta.

Raskaus- ja perhevapaasyrjintä on jo nyt kielletty, mutta sitä tapahtuu silti. Tämä hallituksen esitys ei puutu siihen, miksi syrjintä jatkuu työelämässä. Syrjintä tapahtuu usein tilanteessa, jossa sitä on vaikea todistaa. Silloin pelkkä lain selkeyttäminen ei riitä. Samaa aikaan kun hallitus sanoo torjuvansa syrjintää, se lisää perusteettomia

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

määräaikaisia työsuhteita. Juuri näissä tilanteissa syrjintä tapahtuu, kun sopimusta ei vain jatketa. Tasa-arvon edistäminen edellyttää konkreettisempia toimia. Tarvitaan vahvempaa suojaa työntekijöille ja aidosti vaikuttavia keinoja puuttua syrjintään. Tämä hallituksen esitys ei muuta todellisuutta työpaikoilla.

Hallitus on heikentänyt kymmenillä lakimuutoksilla työntekijöiden asemaa työmarkkinoilla. Hallitus on käytännössä tehnyt yhden hyvän päätöksen koskien työntekijöitä: se oli päätös, missä hallitus perui oman sairaussakkoesityksensä. Nyt olisi tilaisuus tehdä toinen aidosti hyvä päätös, eli vetää pois esitys perusteettomista määräaikaisista sopimuksista, jonka on todettu lisäävän työntekijöiden syrjintää työpaikoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.40.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.01.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

19.01 **Fatim Diarra vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä laki kumpuaa siitä, että hallitus helpottaa määräaikaisten työsopimusten solmimista ilman perustetta, eli juuri sellaisia työsuhteita, joissa raskaus- ja perhevapaasyrjintä on kaikista tyypillisintä, ja nyt on sitten tullut paha mieli. Tässä laissa tehdään vain — ja alleviivaan: pelkästään — kosmeettisia muutoksia, eli ihan kiva juttu, mutta eihän se nyt mihinkään riitä. Tämä laki ei ratkaise perhe- ja raskaussyrjintää, tämä tekee pieniä muutoksia.

Mitä hallitus nyt siis oikeastaan tekee? Hallitus sanoo puuttuvansa raskaus- ja perhevapaasyrjintään, mutta samalla hallitus helpottaa määräaikaisten työsopimusten solmimista ilman perusteita eli lisää perhevapaasyrjinnän riskiä. Hallitus sanoo vahvistavansa oikeusturvaa, mutta samaan aikaan hallitus heikentää irtisanomissuojaa ja lisää epävarmuutta työmarkkinoille. Hallitus sanoo edistävänsä tasa-arvoa työelämässä, mutta todellisuudessa hallituksen omat työelämäheikennykset vesittävät tämän esityksen vaatimukset. Hallitus sanoo tukevansa perheellistymistä ja tasa-arvoa, mutta ei, hallitus omilla toimillaan lisää epävarmuutta työmarkkinoille, ja tämä kohdistuu erityisesti nuoriin naisiin, perheellistymisiässä oleviin naisiin.

Mielestäni tämä esitys on kokoomuksen performanssi, performanssi naisia kohtaan. Halutaan esittää: ”Hei, ei, älkääpä miettikö yhtään, minkälaisia heikennyksiä ollaan tehty, jotka juuri osuvat teihin. Katsokaapa tänne, täällä on tämmöinen kiva karkki.” Eivät Suomen naiset ole niin tyhmiä, että tämä uppoaisi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, poissa. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

19.03 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että jaamme täällä sen yhteisen ymmärryksen, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä pitää kitkeä. Kyseessä on tasa-arvovaltuutetunkin mukaan todellinen ongelma, ja se näkyy isosti heille tulevissa yhteydenotoissa. Viime vuonna lähes 65 prosenttia työelämäsyrynnän yhteydenotoista liittyi raskaus- ja perhevapaasyrjintään. Lisäksi on huomattava, että määräaikaistuuksiin liittyvä syrjintä jää usein piiloon, joten yhteydenotot lienevät lähinnä jäävuoren huippu.

Olen myöskin edustaja Diarran kanssa samaa mieltä siitä, että se on hieman kummallista, että ensin, ennen tätä esitystä, hallitus kuitenkin heikentää voimakkaasti työntekijöiden työsuhdeturvaa helpottamalla irtisanomista ja lisäämällä perusteettomia määräaikaistuuksia. Tätähän kävivät kaikkien puolueiden naisjärjestöt yhdessä vastustamaan demarinaisten johdolla ja edustaja Marttilan johdolla. Kiitos siitä kaikille naisjärjestöille. Näiden esitysten seurauksena raskaus- ja perhevapaasyrjintä lisääntyy. Näillä on siis lisäävä vaikutus tähän syrjintään, ja sitä vasten nyt käsiteltävä lakialoite vaikuttaa pinkkipesulta.

SDP:n kansanedustaja Elisa Gebhard on tehnyt lakialoitteen 7/2024, jossa ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumiseksi. Siinä perhevapaalta palaavan työsuhteeseen ehdotetaan lisättäväksi tehostettua irtisanomissuojaa eli niin sanottua jälkisuojaa. Ajattelin, että olisi hyvä, että nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee myös tämän edustaja Gebhardin aloitteen samanaikaisesti, kun käsittelevät tämän lakiesityksen. Me tarvitsimme vahvempaa, nimenomaan vahvempaa, ennalta estävää suojaa jälkikäteisen oikeussuojan parantamisen lisäksi. Eli toivottavasti tämä Gebhardin lakialoite päätty sinne työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan tämän esityksen kanssa samanaikaisesti käsiteltäväksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen poissa. Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

19.05 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen tavoite siitä, että raskaus- ja perhevapaasyrjintää tulee kitkeä suomalaisessa työelämässä, on erinomainen ja kannatettava itsessään, mutta kun tässä tarkastelee tätä kokonaisuutta, niin se on juuri se, mikä tässä hämmentää ja on enemmän kuin erikoinen. On äärettömän vaikea ymmärtää, minkä ihmeen takia hallitus tuo tähän eduskuntaan esityksiä, joilla ensin nimenomaan heikennetään tätä yleistä tilannetta, lisätään sitä syrjintää siellä työmarkkinoilla ja vaikeutetaan tätä ennestään haastavaa tilannetta, mikä suomalaisilla työmarkkinoilla tämän syrjintämuodon osalta on olemassa, ja sitten sen jälkeen yritetään ikään kuin paikkailla näitä pahentuneita ongelmia muuta lainsäädäntöä korjaamalla. Erityisen omituistahan tässä on esimerkiksi se, että kun tarkastellaan näitten perusteettomien määräaikaistuuksien lisäämistä suomalaisessa työelämässä, niin tiedetään se, että sillä ei ole todennettavissa olevia työllisyysvaikutuksia eikä sillä lakiesityksellä tavoiteta niitä tavoitteita, mitä hallitus sanoo sillä ajavansa ja haluavansa, joten sitä suuremmalla syyllä on äärettömän vaikea ymmärtää, miksi tällaisia esityksiä tähän taloon tuodaan.

Nyt sitten kun tarkastellaan tätä tasa-arvolain muuttamista sinänsä, niin ne toimet ovat ihan oikeansuuntaiset, mutta käytännössä nämä toimenpiteet kuitenkin jäävät edelleen puuttumaan siinä mittasuhteessa kuin pitäisi eli nämä esitetyt muutokset eivät vastaa tätä ilmiön laajuutta ylipäätään, mikä työmarkkinoilla on, ja toisaalta ne eivät myöskään vastaa nykyisellään näihin työelämän piirissä tunnistettuihin ongelmiin.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Oleennaista on, että tällä hetkellä tähän hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet koskien syrjinnän tehokasta ehkäisyä eivät tällä lakiesityskokonaisuudella toteudu. Oikeastaan tuossa edellä kollega mainitsikin jo ihan konkreettisen toimen eli edustaja Gebhardin erinomaisen lakialoitteen raskaus- ja perhevapaasyrjinnän torjumisesta. Kyllä totisesti minäkin toivon, että tähän esitykseen suhtauduttaisiin vakavasti ja tarkastelu ulotettaisiin nyt tämän kokonaisuuden yhteydessä myös siihen aloitteeseen. Sillä aloitteellahan ihan aidosti puututtaisiin tähän syrjintään ja nimenomaan sen ehkäisemiseen, kun perhevapaalta palaavalle osoitettaisiin tehostettu irtisanomissuoja, kuusi kuukautta perhevapaalta palaamisen jälkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.08 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hamari esitti edustaja Gebhardin aloitetta käsiteltäväksi tässä yhteydessä. Tarkoitus varmasti on nostaa siihen näitä, jotka liittyvät tähän lakiesitykseen, ja yritämme sen pitää mielessä, kun tätä valiokunnassa käsittelemme.

Sehän tässä on erittäin iso ongelma, että määräaikaisuuksia ja perhevapaa- ja raskaussyrjintää koskevat asiat jäävät usein piiloon. Niitä ei uskalleta viedä eteenpäin, ja tämä on ehkä isoimpia ongelmia tässä näin. Sitten tämmöiseen oikeuskäsittelyyn lähteminen on epävarmaa, ja se on myöskin kallista, jos ei tiedä lopputulosta. Ne hyvitykset ovat tuhansia, mutta ne eivät ole kovin isoja rahamääriä. Sitten kun verrataan sitä, kannattaako viedä oikeuteen ja mitä siitä on saatavissa, niin nämä ovat sellaisia, jotka tuovat siihen semmoisia esteitä, ja sitten ei välttämättä ole siinä semmoista tukihenkilöä tai liittoa, joka auttaisi viemään näitä eteenpäin niin, että päästäisiin viemään sillä tavalla lopputulokseen, että kyseinen syrjitty saisi sitten korvauksia tästä.

Nämä tilanteet ovat ihan työelämän perusasioita. Siellä on urakehitykseen vaikuttavia asioita, siellä on palkkoihin liittyviä asioita, ja sen takia mielenkiinnolla odotan tätä palkka-avoimuusdirektiivin käsittelyä täällä, että kuinka laajasti sitä päästään käsittelemään, ja nähdään sitten, kuinka nämä palkat ovat kehittyneet, ja verrataan niitä ryhmiin. Se tulee olemaan yksi osa tätä, mutta ennakkotieto on, että se on jäänyt vähän taka-alalle ja se direktiivi ehkä ei toteudu niin laajana kuin sitä odotetaan. Mutta katsotaan nyt. Ei kannata reagoida siihen ennen kuin tiedetään, mikä se todellisuus on.

Kaikki haluavat tässäkin salissa, että tätä ei olisi yhtään suomalaisessa työelämässä, mutta todellisuus vain on toisenlainen, ja meidän pitäisi löytää yhdessä sellaiset keinot, jotka purevat. Asenteista on myöskin kiinni, mutta pitää olla jämeriä työkaluja, ja lainsäädännössä niiden pitää olla sellaisia, joita on helppo käyttää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.11 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Todella naisjärjestöt lähtivät mukaan tähän kannanottoon, kun nousi huolia tästä hallituksen esityksestä. Ministeri Marttinen kyllä otti asian vakavasti ja teki muutoksiakin, ja varmasti tätä asiaa seurataan. Oppositio on nostanut edelleen nämä huolet esille tässä salissa nyt tänään, mutta kyllä näitä asioita seurataan ja katsotaan niin, että tässä tasa-arvoasiassa eivät sitten naisetkaan mitenkään kärsisi tulevaisuudessa. Kyllä tätä seurataan. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 40/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Sieltä ministeri Grahn-Laasonen. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

16.40 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on erittäin merkittävä uudistus, nimittäin hallitus on antanut eduskunnalle esityksen uudesta eläkeuudistuksesta. Ehdotamme muutoksia työntekijän eläkelakiin, merimieslakiin ja eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annettuun lakiin, työeläkevakuutusyhtiöistä annettuun lakiin sekä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annettuun lakiin.

Työeläkejärjestelmän on kestävä hyviä ja huonoja aikoja yli vuosikymmenten. Järjestelmämme perustuu yhteiseen sopimukseen ja luottamukseen. Sijoitus- ja osakeriskin kasvattaminen mahdollistaa pitkällä aikavälillä sijoitusten korkeamman tuoton, turvaa eläkkeiden maksua ja vahvistaa julkista taloutta jopa enemmän kuin ennakoitiin. Kiitän työmarkkinaosapuolia vastuullisesta neuvottelutyöstä ja sitoutumisesta uudistuksen tavoitteisiin. Toimiva ja vahva eläkejärjestelmä on tärkeä osa luottamukseen perustuvaa hyvinvointiyhteiskuntaa, ja olen iloinen voidessani todeta, että Suomi on pitänyt eläkejärjestelmästänsä hyvää huolta. Nyt esitettävillä muutoksilla hillitsemme väestön ikääntymisestä johtuvia paineita eläkemaksujen korotuksille. Muutokset ovat maltillisia mutta pitkällä aikavälillä vaikuttavia.

Esityksen tavoitteena on työeläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyuden parantaminen ja julkisen talouden vahvistaminen eläkelaitosten sijoitustuottoja lisäämällä. Osakeriskin lisääminen on mahdollista rahoitustekniikkaa muuttamalla, ja vakavaraisuussäännöksiä ehdotetaan kevennettäviksi niin, että sijoitusriskiä voidaan ottaa enemmän kaikissa sijoitusluokissa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi luotonottomahdollisuutta koskemaan kaikkia työeläkevakuutusyhtiöiden, Merimieseläkekassan ja eläkesäätiöiden sekä eläkekassojen tytäryhteisöjen kiinteistösjoiituksia. Rahastointia ehdotetaan vahvistettavaksi siten, että jatkossa vuosittain rahastoidaan enemmän vanhuuseläkkeitä varten tulevien eläkkeiden rahoittamiseksi, ja tämä on erityisesti sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kannalta

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

tärkeä asia. Rahastoinnin vahvistaminen siis vahvistaa nuorten sukupolvien kannalta oikeudenmukaisempaa järjestelmää ja auttaa myös riskeihin varautumisessa.

Arvoisa puhemies! Työeläkeindeksiä koskeva indeksirajoitin ehdotetaan otettavaksi käyttöön vuodesta 2030 alkaen. Indeksirajoitin vaikuttaa maksussa olevien työeläkkeiden vuosittaisiin indeksitarkistuksiin siten, että työeläkeindeksi ei saa kahden peräkkäisen vuoden aikana kasvaa enempää kuin palkkakerroin samana aikana. Työeläkkeet eivät siten voi korkean inflaation tilanteissa nousta merkittävästi enempää kuin palkat.

Lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2026. Voimaantuloa porrastettaisiin kuitenkin siten, että työntekijän eläkekassamuutokset ja osa merimieseläkelain muutoksista tulisivat voimaan 1.1.2027. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja seuraavaksi puhujalistaan. Edustaja Lyly.

16.43 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeriä hyvästä esittelystä. — Täytyy sanoa, että työeläkejärjestelmää on uudistettu Suomessa aina noin kymmenen vuoden välein ja sillä tavalla on pidetty se erittäin hyvässä kunnossa. Tässä viikonloppuna taisi olla aika monta uutista tästä suomalaisen työeläkejärjestelmän sisällöstä, kuinka se vertautuu eurooppalaisella tasolla ja pohjoismaisella tasolla. Olemme siellä keskitasossa, ja olemme tällä rahastoivalla mallilla tehneet erittäin toimivan eläkejärjestelmän, joka tässä taas neuvotellen osoitti toimivuutensa. Täytyy kiittää ministeriä ja työmarkkinajärjestöjä, että neuvotellen on haettu ratkaisu, ja ratkaisu on jopa kaksinkertainen siihen tavoitteeseen, mitä bruttokansantuotteeseen tällä oltiin hakemassa: 0,4 prosenttia, noin miljardi, oli se pitkäaikainen tavoite, ja tästä tuli 0,8 prosenttia eli noin kaksi miljardia. Sillä lailla hyvässä tilanteessa ollaan.

Itse olin neuvottelemassa vuoden 2017 eli nyt käytössä olevaa työeläkeuudistusta, ja sillä lailla tämä on semmoinen läheinen asia itselleni, kun olen päässyt tekemään ihan konkreettisesti tätä sisältöä. Silloin tehtiin aika isot muutokset eläkejärjestelmään ja rakennettiin eläkejärjestelmä niin, että se ottaa huomioon tämän keskimääräisen eliniän kasvun.

Meillä eläkeikä nousee systemaattisesti tässä ylöspäin, niin että esimerkiksi 40-vuotiailla alin eläkeikä on 67 vuotta kaksi kuukautta tällä hetkellä ja tavoite-eläkeikä heillä on 69 vuotta neljä kuukautta. Eläkejärjestelmä on osoittanut sillä tavalla toimivuutensa, että työurat ovat jatkuneet 2000-luvulla erittäin hyvin. Noin neljä vuotta on tullut työuriin lisää, ja 60—64-vuotiaitten työllisyysaste on noussut 25 prosenttiyksiköstä 66 prosenttiyksikköön, eli on todella tehty isoja muutoksia, ja sieltä on paljon työtä tullut nyt sitten suomalaiseen yhteiskuntaan tästä porukasta. Sitten täytyy sanoa, että 65—69-vuotiaitten työllisyysaste on jo 20 prosenttiyksikköä, ja tässä mielessä ollaan hyvässä tilanteessa.

Tässä noin lyhyesti eläkejärjestelmää, eli sitä neuvotellen tehdään ja rakennetaan ennustettavasti. Sitä ei voi vaalikausittain muuttaa, vaan pitää tehdä pitkäjänteisesti sitä työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Näistä indekseistä ensinnäkin: Tämä indeksirajoitin tai -vakauttaja, kuinka sitä halutaan sanoa, on aika merkittävä muutos tässä mielessä. Jos meillä olisi ollut tällainen vuosina 23—24, kun meillä oli aika korkea inflaatio ja palkat kehittyivät huomommin, niin tämä olisi äkkiä laskien tämän esityksen pohjalta tarkoittanut

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

sitä, että nyt kun meidän keskieläke on 2 138 euroa, niin 2,8 prosenttia olisi leikkaantunut nousua ja se olisi tarkoittanut noin 60 euron nousun leikkaantumista tässä, jos oltaisiin tilanteessa, että tämmöinen tulisi vastaan. Tämä on aika merkittävä muutos, ja tämä tosiasia tarkoittaisi sitä, että kun täällä esityksessä on käytetty 1 800:aa euroa ja 2,8:aa prosenttia, niin siellä eläkemeno oli vähän vajaa 900 miljoonaa pienempi, kun tämmöinen tulee. Siitä tulee pysyvä muutos eläkkeeseen, ja tämä on merkittävä asia. Tässä mielessä kannattaa tämä kokonaisuus huomioida.

Sitten tämä osakepainon kasvattaminen tällä puolella prosentilla on erittäin hyvä asia. Tätä eläkemaksujen nousua leikataan, ja käytännössä on nyt niin, että tämänhetkiset arviot ovat, että tämä 24,4 prosentin eläkemaksutaso säilyy tästä lähivuosikymmenet eteenpäin, jos ei mitään kummallista tapahdu. Tässä mielessä sekin vain tukee sitä, että tätä kasvua tehdään.

Kolmas tärkeä asia on tämä rahastointiasteen kasvattaminen, joka tarkoittaa sitä, että nuoret ikäluokat voivat vielä varmemmin odottaa saavansa eläkkeen.

Sitten kaikkein tärkein asia on, kun tätä katsotaan meidän eläkejärjestelmästä tämän 2000-luvun osalta, mikä jää aika paljon vähemmälle. Meidän eläkemeno meidän bruttokansantuotteesta on noin 12—13 prosentin luokkaa, ja meillä on 2000-luvun aikana tullut puoli miljoonaa eläkeläistä lisää, ja tämä bruttokansantuotteeseen liittyvä meno on pysynyt samalla tasolla. Niin että tässä mielessä tämä eläkejärjestelmä on ottanut vastaan aika ison määrän eläkeläisiä ja isot ikäluokat ovat eläkkeellä ja meillä silti eläkejärjestelmä on tämän hyvin kestänyt. Tämä aina unohtuu tuolla taustalla, kun meidän eläkejärjestelmää arvioidaan. — Tässä olisi monta muutakin asiaa vielä, joita voisinkin tässä käydä läpi, mutta se vaatii vähän lisää aikaa. Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne poissa. — Edustaja Sarkkinen.

16.50 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Suomen työeläkejärjestelmä on eri arvioiden mukaan suhteellisen hyvässä kunnossa, vaikka muuta voisi ehkä julkisen keskustelun pohjalta luulla. Suomen haasteena on kuitenkin epäedullinen väestörakenne ja heikko syntyvyys, jotka luovat paineita niin valtiontaloudelle kuin eläkejärjestelmällekkin. Työeläkejärjestelmä on kuitenkin valtiontaloutta paremmin varautunut haasteisiin, ja tämä uudistus parantaa varautumista osaltaan.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyvää sijoitusriskin kasvattamista on pidetty laajasti kannatettavana. Muutokset kasvattavat sijoitustuottojen heiluntaa, mutta pitkä sijoitushorisontti tekee kuitenkin sijoitusriskin lisäämisestä todennäköisesti kannattavaa, ja vahva vakavaraisuus puskuroi heikkojen tuottojen jaksoja. Osakkeet ovat historiallisesti tuottaneet muita sijoituksia paremmin, ja siksi tarve eläkemaksujen korottamiselle tai etuuksien leikkaamiselle oletettavasti vähenee. Samalla rahastoinnin kasvattaminen auttaa sijoitusriskin hallinnassa. Ehdotetut muutokset pienentäisivät julkisen talouden kestävyysvajetta arviolta noin 0,8 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Sijoitustuottojen kasvattamisen onnistuessa nuorten sukupolvien työeläkemaksun korotuspaine siis helpottuu ja nykyinen maksutaso riittänee myös tulevaisuudessa. Riskejä tämä esitys kuitenkin lisää. Siitä emme pääse mihinkään.

Esitykseen sisältyvä indeksirajoitin pienentäisi työeläkkeiden kasvua vuosien 2023 ja 24 kaltaisessa korkean inflaation ja matalien palkankorotusten tilanteessa. Esitys ei ole

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

ongelmaton, vaikkakin tämänkaltaisia tilanteita osuu harvoin eteen. Esitystä voi kuitenkin pitää oikeudenmukaisempana tapana sopeuttaa eläkejärjestelmää kuin monia muita julkisuudessa esillä olleita keinoja. Indeksirajoittimen tullessa joskus mahdollisesti käyttöön olisi syytä kiinnittää huomiota pientä työeläkettä saavien toimeentuloon ja siinä tilanteessa harkita esimerkiksi korotusta kansaneläkkeeseen.

Arvoisa puhemies! On annettava arvoa sille, että työmarkkinaosapuolet ovat jälleen kyenneet sopimaan työeläkejärjestelmää vakauttavasta uudistuksesta. Sopimisen kulttuuri työeläkeasioissa on ollut tuloksekasta ja vakautta lisäävää. Vaikka työeläkejärjestelmän peruspalkat ovatkin kunnossa ja sopimisen kulttuuri toimii, ei poliittista keskustelua työeläkkeiden ympärillä voi kuitenkaan välttää, koska kyseessä on niin merkittävä osa kansantaloutta ja ihmisten toimeentuloa. Vasemmistoliitto on esittänyt, että työeläkkeissä otettaisiin käyttöön ainakin osittain progressiivinen indeksi, jossa ainakin osa indeksikorotuksista määräytyisi euromääräisesti. Tämä voisi tukea pienten työeläkkeiden ostovoiman kehitystä ja hillitä puolestaan suurten työeläkkeiden korotuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.53 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ensi lauantaista on tasan vuosi tuleviin eduskuntavaaleihin, luulisi, että täällä salissa käy eläkepoliittinen keskustelu kiivaana, mutta aika rauhalliselta tämä vaikuttaa, ja esitys on tietysti myönteinen monella tavalla, niin että siinä mielessä tämän ymmärtää. Hämmästyin tässä pari viikkoa sitten, kun julkisuudessa oli tieto, jota itse en ollut aikaisemmin havainnut, että yli 16-vuotiaista suomalaisista 30 prosenttia saa eläkettä — siis yli 16-vuotiaista suomalaisista 30 prosenttia saa eläkettä. Se prosentti tuntui kovin korkealta. Siinä tietenkin ovat kaikki eri eläkemuodot mukana, perhe-eläkkeet, työkyvyttömyyseläkkeet, vanhuuseläkkeet ja niin edelleen. Toki se kertoo myös meidän ikärakenteesta varsin paljon.

Esitän tässä eräitä lukuja, joita tässä edustaja Lylykin otti jo esille: Viimeisin tilasto eli viime vuoden keskiarvo kuukausieläkkeestä omaa eläkettä saavilla oli, kuten täällä on jo mainittu, 2 138 euroa, miehillä 2 388 euroa ja naisilla 1 930 euroa. 55 prosenttia työeläkkeen saajista saa alle 2 000 euron suuruista eläkettä, siis yli puolet saa alle 2 000 euron suuruista, ja yli 4 000 euron eläkettä saa kuusi prosenttia kaikista työeläkettä saavista. Tästähän voi sitten päätellä, että se keskiluku eli mediaani, jonka molemmilla puolilla on yhtä monta tapausta, on 1 886. Minun johtopäätökseni on se, että Suomessa on varsin matala eläkkeiden taso loppujen lopuksi, ja nyt Helsingin Sanomien laajassa vertailussa eri maiden välillä tämä tuli myös osoitettua.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että samassa lehden numerossa erään puolueen puheenjohtaja esitti aika räväkästi, että nimenomaan eläkeläisiltä pitäisi nyt sitten leikata tässä ja tehdä sillä tavalla tätä Suomen sopeutusta. Meillä työeläkevarat ovat kaiken kaikkiaan 290 miljardia, eli se, mikä on rahastoituna, ja työeläkemenot 37 miljardia euroa, ja kaikki eläkemenot yhteensä 41 miljardia, josta vanhuuseläkkeet muodostavat tietysti suurimman osan. On erinomaista, että työmarkkinaosapuolet ovat neuvotelleet näistä ratkaisuksista, koska eläke on pitkälti palkan jatketta, ja silloin se sopii juuri niiden neuvotteluiden joukkoon.

Vielä lopuksi haluan todeta, että kerran laskeskelin vähän itsekseni, mutta ehkä ihan joku oikea asiantuntija voisi tämän selvittää, että valtion budjetissa on oikeasti 11 miljardia eläkkeitä. Siellä ovat valtion eläkkeet, siellä ovat kansaneläkkeet, ja sitten siellä on

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

yrittäjäeläkkeitä ja maatalousyrittäjäeläkkeitä, ja kun ne kaikki laskee yhteensä, niin siitä tulee hämmästyttävän suuri summa. En ota tässä nyt kantoja asioihin, mutta halusin todeta tällaisia perusasioita tässä keskustelussa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

16.56 **Olga Oinas-Panuma kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on nähdäkseni aivan hyvä ja selkeä. Tässä kun lisätään tätä sijoitusriskiä, niin sen näen erityisen hyvänä. Aika ajoihin meillä on yhteiskunnassa puhetta siitä, voisiko näitä rahoja sijoittaa ehkäpä vähän erityisiinkin yrityksiin tai enemmän esimerkiksi kotimaahan, ja minun mielestäni se on ihan tervetullutta keskustelua. Joka tapauksessa voisi sanoa, että kaikki semmoinen politiikka, jolla lisätään nuorten ihmisten uskoa meidän eläkejärjestelmään, on tervetullutta, koska kyllähän se keskustelu välillä on, sanotaanko, aika surullista. Moni nuori ihminen kyllä miettii sitä, pääseekö hän eläkkeelle vai ei, mutta onneksi isoin osa nuorista varmasti edelleenkin tähän usko.

Tämä esitys ei yksin ratkaise niitä haasteita, joita meillä tällä hetkellä on. Jotta meillä nämä eläkkeet ovat, niin jonkunhan pitää myös ne eläkkeet maksaa, ja se vaatii sitä, että ihmisillä on myös töitä. Tämä meidän työllisyystilanne tällä hetkellä on ihan kammottava. Kyllä toivoisin, että hallitus pystyisi siihen meidän työllisyystilanteeseen entistä jyvämmin puuttumaan, niin että me saataisiin myös ihmisiä töihin. Mietinkin sitä, että jos tämä meidän työllisyystilanne ei nyt tästä nouse, niin kumpi sitten on puuhalistalla, leikata eläkkeitä vai korottaa näitä eläkemaksuja, koska tämä esitys ei yksin tätä ongelmaa ratkaise.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

16.57 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin osakeriskin lisääminen ei lyhyellä aikajänteellä lainkaan tarkoita sitä, että työeläkerahastot alkavat karttumaan, mutta tavallaan historiallisen tarkastelun perusteella on todennäköistä pitkällä aikajänteellä, että osakkeisiin kannattaa sijoittaa ja että ne voittavat sitten ehkä jonkun muun sijoitusmuodon, mutta sekin on spekulatiota menneen perusteella. Tämä on hyvä uudistus sinänsä. Se on sitten eri asia, mihinkä päin maailmaa niihin osakkeisiin kannattaa sijoittaa.

Kun täällä tätä eläkejärjestelmän kestävyyttä pohdittiin, niin kyllähän tässä laissa on selvä rajoite eläkkeiden kasvulle. Täällä on indeksijarru pantu. Jos nyt oikein luin tätä, niin tämä rajoitin tarkoittaa vuodesta 2030 lähtien sitä, että kahtena peräkkäisenä vuonna työeläkkeiden nousu ei saa olla suurempi kuin palkkojen nousu. Sehän on selvä rajoite. Jos me tarkastellaan vuosia 23 ja 24, niin ihan matemaattisesti katsoen työeläkkeet nousivat silloin 12,5 prosenttia, mutta eihän krupieerikaan keskeytä ruletin pyörittämistä, jos siellä on 20 kertaa pöytä voittanut ja kahtena vuotena joku asiakas voittaa, eli eihän se yleensä sano, että lopetetaan peli tähän, vaan täytyy tarkastella vähän pitempään, ja yleensä eläkkeensaajat ovat hävinneet. Tässä tulee nyt rajoitin, ja nytkin jos inflaatio lähtisi nousuun, niin työeläkkeethän kasvavat sitten indeksin mukana, mutta tähän sisältyy tämä rajoitinriski, ja jos oletetaan, että pitkällä aikajänteellä palkat nousevat, niin kuin ne historiallisesti ovat nousseet, enemmän kuin sitten eläkkeet, niin tästähän seuraa koko ajan luisu, luisu ja luisu ja eläkkeet pienenevät.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Kuten edustaja Lindén täällä aivan oikein totesi, niin tätä pelottelua ja mörköä tätä suomalaisen eläkejärjestelmän kestävyyttä kohtaan esiintyy joka kuukausi jossakin mediassa, ja mielestäni se on hieman väärin, koska meidän rahastot tällä hetkellä helmikuun lopussa olivat 285 miljardia, ja kun suuret ikäluokat nyt aikansa täällä pinnistelevät ja sitten poistuvat markkinoilta, niin silloinhan tavallaan lähtee taas toiseen suuntaan menemään. En oikein ihan käsitä sitä, että nuorille syötetään, että he eivät tule koskaan saamaan eläkkeitä. Tämä meidän järjestelmä, joka on osittain rahastoiva ja jossa kulloinkin työssä olevat yritykset ja työntekijät maksavat pääsääntöisesti nyt eläkkeellä olevien eläkkeet, on järkevä ja hyväksi todettu globaalistikin, joten miksi tämmöistä pitää sitten jatkuvasti markkinoida, että nuoret eivät tule saamaan eläkkeitä ja tämä ei ole kestävä? Minä hyväksyn tämänkin leikkauksen eläkkeisiin ihan sen takia, että me varmistetaan työeläkejärjestelmän kestävyys, eläkkeitten kohtuullinen taso, joka ei Suomessa missään nimessä ole ylimitoitettu, ja me varmistamme yritysten kilpailukyvyyn, koska eläkkeitten taso on tietenkin yhteydessä palkanmaksajien ja yritysten työeläkemaksuihin. Eli tässä on nyt tehty kompromissi, minkä minäkin hyväksyn, mutta se populistinen eläkekeskustelu, mitä somessa ja muualla käymme, ei edistä yhtään meidän työeläkejärjestelmän hyväksyttävyyttä ja nuorten tulevaisuudenuskoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

17.00 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Voin kyllä yhtyä moneen ajatukseen, mitä Eestilä tässä kertoi, ja jotenkin itseänikin hieman jännittää ottaa kantaa eläkeasioihin, koska se on juuri niin, että se on saanut omanlaisiaan väreitä etenkin sosiaalisessa mediassa ja tietysti mediassa yleisestikin.

Itsekin haluaisin nimenomaan tarttua tähän järjestelmän toimivuuteen. Kannustankin kaikkia, että käyvät katsomassa sen oman työeläkeotteensa, joka jokaisen on helppo omilla pankkitunnuksilla käydä katsomassa ja tarkastamassa ja tehdä sitä suunnittelua siinä koko työuran aikana, nähdä sitä, kuinka se oma työeläke siellä karttuu.

Tästä esityksestä pidän erityisen arvossaan sitä, että tämä on kolmikantaisesti saatu neuvoteltua ja jopa se asetettu tavoite on saatu tässä ylitettyä. Se luo uskoa siihen, että kyllä meiltä vielä löytyy niitä kolmikantaisen neuvottelun tuloksia, jos vain näin halutaan, ja itse toivon, että näin myös halutaan.

Täällä pidettiin hyviä puheenvuoroja siitä, kuinka työurat ovat jo nytkin pidentyneet. En voi olla ottamatta silti kantaa samaan aikaan siihen, että meidän pitää ymmärtää, että samaan aikaan, kun työurat pitenevät ja yhä vanhempana eläkkeelle päästään, työhyvinvoinnin merkitys kasvaa äärimmäisen paljon. Eläkelaitokset tekevät tässä myös omaa hyvää työtään, mutta se vaatii tasapainottaakseen monia muitakin toimia, ja toivon, että niitä panostuksia siihen työhyvinvointiin voidaan tehdä monella eri taholla.

Tässä itse esityksessä muutoksia tehdään siis esimerkiksi näihin rahastojen riskeihin, ja nimenomaan tämä rahastojen vahvistaminen on oikeudenmukaista etenkin niiden nuorten kannalta. Niin kuin tässä sanottiin, on jotenkin semmoinen erikoinen ajatus monella nuorella, että ei eläkettä koskaan tule saamaan, ja se on kyllä väärä mielikuva. Meidän eläkejärjestelmämme on erittäin kantokykyinen. Itse olen saanut lähemmin tutustua tuohon kuntien eläkevakuutukseen Kevan valtuutetun roolissa, ja siellä tämä päätös silloin 1988, että siirretään näihin rahastoihin, on ollut kyllä äärimmäisen tärkeä päätös, ja on erittäin hienoa, että silloin on jo osattu nähdä, kuinka tärkeä tämä rahasto on.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Minunkin suuri viestini, minkä vuoksi tässä puheenvuoron halusin ottaa, nimenomaan kohdistuu niille nuorille, että uskokaa siihen, että kyllä, kun työtä teette, eläkettä myös tulevaisuudessa saatte. Puskurit ovat erinomaisen hyvällä tasolla, ja meidän eläkejärjestelmämme on toimiva, mutta se vaatii myös jatkossa sitä, että sitä kehitetään yhteistyössä kaikkien osapuolien kesken.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.03 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja. Kertoisin vain, että vuodesta 1997 lähtien, kun osakepaino otettiin eläkejärjestelmään mukaan, keskimäärin reaalin tuotto on ollut pikkasen vaille neljä prosenttiyksikköä yli ajan, ja tässä on ollut kaikennäköisiä aikoja. Nettotuotto on ollut siellä noin kuuden prosentin luokassa, 5,8 prosenttia, eli se on ollut iso osaamisen näyttö siitä, mitä eläkejärjestelmä osaa tehdä ja sijoittaa näitä yhteisiä varoja. Sitten nämä varat ovat sillä lailla hyviä, että ne eivät ole yritysten rahoja, ne eivät ole valtion rahoja, vaan ne ovat tulevien eläkeläisten rahoja käytännössä, ja silläkin lailla tämä järjestelmä on rakennettu hyvin.

Tässä muutamia asioita:

Meidän tämä eläkevarallisuus, joka on noin kolmasosa meidän eläkevastuista, on 290 miljardia. Jännä huomio, että meidän eläkevarallisuus on meidän bkt:n suuruinen tällä hetkellä käytännössä. Se on ollut joskus 30 prosenttia bkt:stä, ja se on noussut tässä vuosien varrella koko ajan ylöspäin, ja siinä mielessä ollaan hyvässä tilanteessa.

Sitten kannattaa muistaa, kun tuossa mainitsin, että 1945—49 syntyneet ikäluokat olivat 100 000 silloin suurimmillaan, vähän yli 100 000, ja nyt he ovat noin 80-vuotiaita tällä hetkellä, siinä 80:n molemmilla puolilla. Se porukka on nyt eläkkeellä, joka oli se suurin ikäluokka. Mainitsin tuossa sen, että se puoli miljoonaa eläkeläistä on tullut 2000-luvulla lisää, ja tämä järjestelmä on sen hyvin kantanut.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni eläkejärjestelmää haastavat ihan muut asiat kuin tämä eläkejärjestelmä itsessään. Tämä järjestelmä on sinänsä erittäin hyvässä kunnossa. Kyllä aika paljon liittyy siihen, miten tämä työelämä jatkossa kehittyy, minkälainen on työurien kehitys jatkossa, minkälaisia työuria me tehdään, kuinka yhtenäisiä työuria, minkälainen talouskasvu on. Työikäisen väestön ja syntyvyyden kehitys on siellä taustalla ja sitten työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä ennen alinta eläkeikää. Se määrä on muuten pienentynyt tässä 2000-luvulla lukumääräisesti, mutta se on noin 17 000 vuodessa tälläkin hetkellä, ja noin 30 prosenttia ei pääse alimpaan eläkeikänsä saakka. Silloin kun tehtiin 2000-luvulla näitä eläkeuudistuksia, sitä eläkeikää pudotettiin 63:een—68:aan just sen takia, että silloin oli aika paljon semmoisia järjestelmiä, joissa menttiin aiemmin eläkkeelle, ja nyt se sitten nostettiin 65:een, ja nyt tästä se nousee hitaasti ylöspäin. Eli meillä on automaatti sillä tavalla, että keskimääräinen elinikä kun kasvaa vuodella, niin kahdeksan kuukautta käytetään siitä työntekoon ja neljä kuukautta eläkkeellöön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään yksi vielä ottaa, eli edustaja Eestilä. Haluaako ministeri käyttää lyhyen puheenvuoron sitten? — Edustaja Eestilä, ja sitten joudutaan siirtymään toiseen asiaan.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

17.07 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Lyly piti täällä hyvän puheenvuoron, koska eläkejärjestelmän tarkastelu itsessään ei tee oikeutta, vaan täytyy puhua työllisyydestä, ja mitä enemmän meillä on työllistäviä yrityksiä ja työllisyyttä, työntekijöitä, niin sitä enemmän maksutuloa kertyy. Nämä kaksi ovat saman asian eri kääntöpuolia, mutta molemmat vaikuttavat tietenkin toisiinsa.

En malta olla käyttämättä puheenvuoroa, että kun aikanaan Suomessa jäätin kohtalaisen nuorena eläkkeellä, niin sitä ongelmaa ei enää ole. Nyt se on automaattisesti tapahtunut hyvän eläkepolitiikan ansiosta mutta myös sen ansiosta, että ihmiset ovat terveempiä nykypäivänä kuin ennen. He pystyvät tekemään töitä, ja osittain monet eläkeläiset — sekin on pakko myöntää tässä salissa — ovat pakotettuja tekemään töitä, koska he eivät yksinkertaisesti tule toimeen. Jos sattuvat asumaan omakotitalossa, maksut painavat ja muuta, on pakko mennä töihin. Toisaalta lainsäätäjä on pitänyt huolen siitä, että jos on eläkeläinen ja menee töihin, voittaa verotuksessa. Eli sielläkin on kannustin, mikä on täysin oikein, koska jos me haluamme työllisyyttä edistää, niin totta kai pitää tehdä kaikki työllisyyteen liittyvät toimenpiteet mutta myös lisätä porkkanoita, että eläkeläiset viihtyvät pitkään töissä, koska se rakentaa bruttokansantuotetta ja on koko eläkejärjestelmälle eduksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ministeri, olkaa hyvä. Kolme minuuttia, jos sopii. [Sanni Grahn-Laasonen: Sopii!]

17.08 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Kiitos eduskunnalle jälleen keskustelusta. — Eläkejärjestelmää on kehitetty pitkäjänteisesti, huollettu ja hoidettu kestävästi yhdessä, ja jälleen on saavutettu neuvotteluratkaisu, joka vie eläkejärjestelmää kestävämpään suuntaan. Varmasti eivät kaikki paineet tähän purkautuneet eläkejärjestelmän kehittämisestä tulevana vuosina ja vuosikymmeninä. Uusia eläkeuudistuksia on varmasti luvassa, mutta tämä on merkittävä askel, ja kiitän siitä, että se sai hyvän vastaanoton eduskunnassa myös opposition suunnalta.

Tämä on hallitukselle merkittävä uudistus. Tämä on meidän hallitusohjelman mukainen tai itse asiassa ylittää niitä sille asetettuja tavoitteita. Hallituksella oli merkittävä huoli eläkemaksujen nousupaineista tuleville vuosille ja ylipäätään eläkejärjestelmän kestävydestä ja myös sen yhteydestä laajemmin meidän julkiseen talouteen. Tässä onnistuttiin rakentamaan uudistus, joka saa laajaa yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä, ja se on eläkejärjestelmän kohdalla tärkeää, ja se on myös se pitkä linja, jolla eläkejärjestelmää on Suomessa kehitetty.

Kuten nyt viime päivien uutisista ja kirjoitteluistakin on voinut lukea, niin kyllä suomalainen eläkejärjestelmä kestää kansainvälistä vertailua ja suomalaiset voivat luottaa meidän eläkejärjestelmämme kestävyteen. Toki jatkossakin ja joka vaiheessa on pyrittävä tasapainoon ja katsomaan myös sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, koska meillä on nyt pienet työikäiset ikäluokat, joilta odotetaan enemmän, ja siksi pitää panostaa edelleen ehyisiin työuriin, työhyvinvointiin, työssäjaksamiseen, kehittymiseen, osaamiseen ja siihen sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen, jotta luottamus säilyy eläkejärjestelmäänkin.

Hallitus on itse asiassa antamassa aivan lähiaikoina esityksen myös niin sanotusta joustomallista, joka helpottaa työkyvyttömyyseläkkeeltä töihin paluuta tai työn tekemistä työkyvyttömyyseläkkeen ohessa ja mahdollistaa ilman eläketulon kokonaista äkillistä

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

leikkaantumista työskentelyn aiempaa paljon paremmin. Tästä esityksestä olen hyvin tyytyväinen, koska se huomioi vajaatyökykyisten mahdollisuudet myöskin työelämässä.

Mitä loppuun haluaisin sanoa, on se, että kyllä, olen myöskin sitä mieltä, että meidän eläkekeskustelussa on viime viikkoina ja kuukausina ollut paljon populisminkin aineksia. Julkinen keskustelu on monin osin mennyt melkoisille populistisille kierroksille. Yhtenä esimerkkinä vaikkapa keskustan ehdotus eläkekatosta, jossa puhuttiin yli 10 000 euroa tienaavista, ja nyt vihreät näyttäisivät menevän tähän mukaan. Eli meillä on Suomessa — tarkistin nämä luvut — yli 10 000 euroa eläkettä saavia 2 240 henkilöä. Kokonaiseläkkeensaajista tämä on noin 0,15 prosenttia. Näin ollen nämä esitykset, että meidän eläkejärjestelmän ja julkisen talouden kestävyyttä ratkaistaisiin tällaisilla eläkekattoesityksillä, ovat ennen kaikkea vaalipolitiikkaa ja populismia. Tällaisella katolla ei autettaisi sen paremmin ihmisten luottamusta eläkejärjestelmään kuin sen todellista kestävyyttäkään. Jos Suomessa olisi eläkekatto, se pienentäisi lakisäätteisiä eläkemenoja vasta pitkällä aikavälillä. Sen sijaan vakuutusmaksutulo pienenesi välittömästi ja maksussa olevien eläkkeiden rahoittamiseksi olisi nostettava eläkevakuutusmaksuja. Eläkekatto siis heikentäisi vahvalle pohjalle saatetun työeläkejärjestelmämme kestävyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Eläkejärjestelmää tulee jatkossakin kehittää sillä periaatteella, että eläkettä kertyy työstä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.12.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.12.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.12 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa aiemmissa puheenvuoroissani totesin, olen ollut tätä eläkejärjestelmää neuvottelemassa, joka on tällä hetkellä voimassa, ja tämä on sillä tavalla minulle tuttu aihe. Arvostan suomalaista eläkejärjestelmää erittäin paljon nimenomaan siksi, että sitä on vuosikymmenten aikana, sen jälkeen kun se on perustettu 1962, aina kerran vuosikymmenessä uudistettu. Se on lähtenyt tosi vaatimattomista lähtökohdista silloin liikkeelle: karttuma oli yksi prosentti palkoista 23-vuotiaista eteenpäin ja lyhyistä työsuhteista ei kertynyt ollenkaan. Julkisella puolella karttuma oli myöhemmin 2,2 prosenttia eli paljon parempi. Nyt ne on yhdenmukaistettu 2000-luvulla, ja nyt tällä hetkellä olemme semmoisessa karttumassa, jossa kaikilla on puolitoista prosenttia 17 ikävuodesta eteenpäin. Tämä on aika iso muutos.

Koko työura on tässä tarkastelussa, ja se, miksi koko työura on tarkastelussa, liittyy siihen, että siellä eri vaiheissa on erilaisia ansioita. Nuorena kaikilla on aika pienet ansiot, mutta jossain työntekijäammateissa, esimerkiksi rakennusalalla, kolme—nelikymppisillä on erilaisia urakatöitä ja urakkapohjia saatavilla, ja siellä ansiot ovat korkeammat. Sitten taas työuran loppupäässä ne laskevat. Sen vuoksi pitää tarkastella koko työuran ansioita ja

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

jokaista vuotta erikseen. Virkahenkilöillä palkkakehitys on ollut pääasiassa niin, että se on siellä viimeisinä vuosina korkein. Kun aikaisempi eläkejärjestelmä otti neljä viimeistä vuotta ja niistä kaksi keskimäistä, niin viranhaltijat hyötyivät tästä, ja sitten kun oli vielä korkeammat karttumat, niin he saivat ihan hyvät eläkkeet silloin. Nyt kaikilla tämä on sama koko 40 vuotta. Tässä mielessä ollaan todella hyvässä yhteistilanteessa nyt kaiken kaikkiaan. Eläkeikä nousee säännönmukaisesti tästä eteenpäin niin, että jokaisesta vuodesta, jonka elinikä kasvaa keskimäärin, kahdeksan kuukautta käytetään työntekoon ja neljä kuukautta eläkkeellä oloon. Tämä käytännössä toimii tällä tavalla noin karkeasti ottaen. Eli tämä perusta on sillä tavalla kunnossa.

Arvoisa puhemies! Työeläkeindeksin ja palkkakertoimen käyttäminen indeksirajoittimessa, indeksivakauttajaksi sitä sanotaan, on tässä erittäin iso muutos. Se hidastaa tätä indeksin kehittymistä, koska palkkakerroin on sellainen, jolla tuodaan sinun palkkasi siihen eläkehetkeen. Siinä on 80 prosenttia palkkoja ja 20 hintoja, ja sitten työeläkeindeksi on siitä eläkehetkestä eteenpäin 80 prosenttia hintoja ja 20 prosenttia palkkoja. Tämä on se niitten indeksien ero.

Kun minä katsoin tässä näitten indeksien kehitystä 20 vuotta taaksepäin, niin mielenkiintoista on, että kun palkkakerroin tuotiin, niin se oli noin 2,4—2,5 prosenttiyksikköä keskimäärin se kehitys ja työeläkeindeksi oli noin kaksi prosenttiyksikköä, ja siinä ovat nämä korkeatkin vuodet mukana. Tässä näkee sen, että kohtuullisen hyvin tämä seuraa tätä hintojen kehitystä ja palkankorotukset ovat olleet aika pieniä viimeiset 20 vuotta. Kun tähän peilataan, niin se ero ei ole kauheasti kasvanut tältä osin. Eli nämä indeksit toimivat kyllä erittäin hyvin.

Tämä leikkaaminen, joka tässä tapahtui vuoden 23 osalta: Jos arvioidaan sitä, että se työeläkeindeksi oli noin kolme prosenttiyksikköä korkeampi kuin palkkakerroin — tuossa esityksessä puhutaan 2,8 prosentista — niin jokainen voi laskea jostain eläkkeestä 2,8 prosenttia, ja siitä saa aika hyvin sen. Jos laskee tämän nykyisen 2 138 euroa, niin se on 60 euroa. Sen verran se niistäisi korotuksesta, ja se on pysyvä. Tässä mielessä tämä muutos, mitä tässä tehdään, on todella iso.

Sitten tämä osakepainon kasvattaminen on hyvä asia, koska se tätä eläkemaksun nousupainetta tässä pienentää todella voimakkaasti. Kaiken kaikkiaan tämä eläkejärjestelmän runko on kunnossa, ja kun nämä indeksit on tällä tavalla rakennettu, niin sen vuoksi näihin indekseihin ja tähän eläkejärjestelmän sisältöön ei pitäisi paljon puuttua. Eläkejärjestelmä ja eläkkeiden tasot määräytyvät työuran perusteella, ja se unohtuu aina näissä keskusteluissa. Se, minkälainen työura on ihmisellä taustalla, määrää eläketason. Äskeiseenkin keskusteluun liittyen siihen liittyy se, että miehillä ja naisilla on eritasoiset eläkkeet, ja tässä mielessä se eläke tulee suoraan sieltä palkoista, ja se näkyy tässä mielessä näin.

Sitten kun tässä katsotaan eläkkeen määrää, niin se elinaikakerroin sitä leikkaa, mutta jos nykyiseen tavoite-eläkeikään asti työskentelee, niin se elinaikakerroin saadaan sieltä pois ja käytännössä pystytään se työskentelyllä korvaamaan. Jokainen kuukausi, jonka työskentelet alimman eläkeiän ylitse, nostaa 0,4 prosenttiyksikköä omaa eläkettä, eli 4,8 prosenttiyksikköä vuodessa, ja se on aika iso muutos, ja se on se kannuste. Me emme tarvitse verokannusteita eläkeläisten työntekoon, koska tämä on todella iso kannuste ja siellä on isot euromäärät, kun niitä lasketaan käytännössä. Jos kahden tuhannen eläkkeellä työskentelee vuoden pitempään ja saa kolmen tonnin palkan sen vuoden ajan, niin se henkilö saa yli 30 000 euroa 20 vuoden eläkkeen aikana, josta käteen saa 24 000 euroa. Se

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

on aika iso kannuste olla vuosi pitempään töissä. Tällaisia kannusteita tässä eläkejärjestelmässä on. Niistä vain ei tiedetä, niistä pitäisi puhua enempi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

19.19 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Eläkejärjestelmän ympärillä käytävä keskustelu tuntuu ainakin tuolla sosiaalisessa mediassa ajoittain kiihtyvän melko lailla, ja tähän kokonaisuuteen luonnollisesti liittyy toki myös poliittisia intohimoja, ja sekin varmaan asiaa osaltaan selittää. Mutta tässä yhteydessä, niin kuin tässä keskustelussa nyt on jo tämän päivän aikana aikaisemmissakin vaiheissa todettu, ensinnäkin se, että suomalainen eläkejärjestelmä on kuitenkin kansainvälisestäkin vertailtuna varsin kestäväällä pohjalla. Sinänsä pidän tärkeänä, että tätä tosiasiaa ei kaiken muun tiimellyksessä sitten unohdeta. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että Suomessakin tilannetta haastaa tulevana vuosina erityisesti väestön ikääntyminen, ja se suurin kysymys liittyy nimenomaan erityisesti syntyvien ikäluokkien pienenemiseen. Siksi on tärkeätä, että me itse vastuullisesti kehitämme tätä järjestelmää siten, että kykenemme paitsi turvaamaan sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden myös varmistamaan tämän oman järjestelmämme taloudellisen kestävyuden ja kantokyvyn.

Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esille erityisesti kaksi asiaa. Ensinnäkin tässä nyt tehtävien merkittävien muutosten rinnalla meidän on edelleen tehtävä työtä sen eteen, että kykenemme vähentämään esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvien ihmisten määrää. Tässä meillä on aidosti haasteita, sillä esimerkiksi mielenterveysongelmat näkyvät tässä kokonaisuudessa taustavaikuttajina hyvin selkeästi, mitä tulee erityisesti nuoriin. Jos katsomme tätä asiaa myös tässä laajemmassa yhteydessä, niin tämä on yksinkertaisesti sellainen kysymys, mitä me ei voida sivuuttaa. Eli siis näitten nuorten, tulevien työntekijöiden mielen haasteiden äärellä meidän on oltava hereillä.

Sitten toiseksi minä haluan kuitenkin korostaa sitä, että nyt tämä käsillä oleva esitys on aivan erinomainen esimerkki siitä, miten hyvää jälkeä tulee ja mitä saadaan aikaiseksi silloin, kun otetaan kaikki osapuolet saman pöydän ääreen tekemään aidosti yhteistä työtä, toimivaa ratkaisua hakien. Tässä on taustalla nimenomaan työmarkkinajärjestöjen, työmarkkinaosapuolten yhteinen kolmikantainen työ. Pidän erittäin arvokkaana sitä, että Suomessa meidän eläkejärjestelmää kehitetään nimenomaan laajalle yhteistyölle pohjautuen, laajaan asiantuntijatietoon pohjautuen ja nimenomaan myös perusteelliseen harkintaan pohjautuen. Toivoisin kyllä, että tämä on sellainen asia, johon nykyinen hallitus mahdollisesti vielä tarttuisi tämän loppukauden aikana. Uskallan väittää, että moni asia tässä yhteiskunnassa olisi tällä hetkellä eri tolalla, jos tämän kolmikantaisenkin yhteistyön merkitys olisi aidosti ymmärretty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.23 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Lylyä. Teillä on varmasti vankat tiedot eläkejärjestelmästä ja kokemusta näiden asioiden käsittelystä, ja tämä info on aina hyvä saada, jos asia ei ole ihan niin selkeä itselle.

Myös Kaarisalo nosti esille työkyvyttömyyseläkkeet ja nuorten mielenterveysongelmat sun muut — hyvin tärkeitä asioita käsitellä myös hallituksen ja täällä salissa. Kiitos näistä puheenvuoroista.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.23 **Lauri Lyly sd:** Kiitän edustaja Elomaata kiitoksista. Sanoisin, että meidän kaikkien pitäisi koko ajan olla selvillä siitä, mikä on tämä eläkejärjestelmä, koska se on ehkä meidän isoin yhteiskunnallinen turva tämän hyvinvointiyhteiskunnan osalta, joka meille on rakennettu tähän yhteisesti.

Tämä meidän järjestelmä kertoo itse paljon, kun eläkeote tulee jokaikiselle käytettäväksi ja siitä voi katsoa, minkälainen eläke sieltä kertyy, jos työskentelet näin. Tällaista järjestelmää on harvassa maassa. En tiedä, onko muissa, että näin systemaattisesti kerrotaan, mikä tilanne on. Sen taustana on myös se, että tiedetään, mistä työsuhteesta se eläke on kertynyt, jolloin siihen pystytään myös puuttumaan, jos ne eläkemaksut jäävät työnantajalta tilittämättä, ja päästään selvittämään niitä siinä vaiheessa, kun niihin vielä voi puuttua. Tämän tyyppisiä asioita täällä järjestelmän sisällä on rakennettu.

Täällä on aika lailla kuumentunut tämä eläkekeskustelu kaikennäköisistä eläkekatoista ja kaikista muista, ja unohdetaan tämä, mihin viittasin tuossa äskeisessä puheenvuorossa, että kaikkien ihmisten työeläke määräytyy nykyään sen koko työuran perusteella. Ja nyt kun näin on ja kaikki ovat siinä samassa eläkejärjestelmässä kiinni, sama puolitoista prosenttia koskee kaikkia sen työeläkkeen piirissä olevia ihmisiä, niin se on johtanut siihen, että kun aikaisemmin aika paljon yritykset ostivat johtajilleen korkeampia eläkkeitä ja sillä tavalla sitoutuivat heitä, niin nykyään tämä sitouttaa myös niin, ja yrityksissä on alettu aika lailla vähentämään ylimääräisten eläkkeitten ottamista, koska tämä järjestelmä myöskin turvaa sen, jos sitä hoidetaan asianmukaisesti. Tässä mielessä, kun me ollaan kaikki kiinni tässä järjestelmässä ja se on meidän kaikkien eläkejärjestelmään liittyvä asia eläkkeellä olevan toimeentulon varmistamiseksi, on tärkeää, että siitä pidetään huolta.

Tämä taso, mikä meillä on — keskimääräinen taso oli 2 138 euroa viime vuonna — ei ole kovin korkea, mutta se on sellainen asia, että valtaosa täällä eläkkeellä kuitenkin pärjää eikä tarvitse muuta yhteiskunnan tukea niin paljon. Senkin takia tämä on myöskin tärkeä kokonaisuuden kannalta, että siitä pidetään huolta. Sitten kun sitä on tehty noin kymmenen vuoden välein eikä vaalikausittain tule vaalilupauksia, että nyt me luvataan tämä eläkeikä tai tämmöinen eläke, niin siitä ei tule semmoista huutokauppaa. Se pysyy hallinnassa, ja sen takia tämä järjestelmä on hyvin säilynyt. Kun sitä valtion kanssa yhteisymmärryksessä tehdään, niin tämä toimii. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 43/2026 vp

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.13 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vakuutusyhtiölakia sekä eräitä siihen liittyviä lakeja vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamista ja harjoittamista koskevan Solvenssi II -direktiivin muutosten kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi. Kyse on EU-direktiivin maksimiharmonisoinnista, ja näin ollen kansallista liikkumavaraa on meillä hyvin vähän.

Vakuutusyhtiölakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pienten ja ei-monimutkaisten vakuutusyhtiöiden luokittelu, jonka edellytykset täyttävä vakuutusyhtiö voisi soveltaa sääntelyä kevennetysti. Vakuutusyhtiölain hallintojärjestelmää ja riskienhallintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Vakuutusyhtiölakiin lisättäisiin uusi säännös tilintarkastajan suorittamasta vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevaan kertomukseen sisältyvän taseen eli niin sanotun Solvenssi II -taseen tarkastuksesta. Lisäksi ehdotetaan makrovakauden ja maksuvalmiusriskien huomioimista koskevaa sääntelyä ja uusia niihin liittyviä Finanssivalvonnan toimivaltuuksia. Ryhmän määrittelyä ja ryhmän vakavaraisuuslaskentaa koskevaa sääntelyä selvennettäisiin ja raportointia ja rajat ylittävää valvontaa koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Lisäksi vakuutusyhtiölain vastuuvelan laskemista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi riskimarginaalin laskemisen osalta siten, että pääomakustannuksen tasoa lasketaan. Muutos pienentää vakuutusyhtiön vastuovelkaa.

Direktiivin täytäntöönpanon edellyttämien muutosten lisäksi vakuutusyhtiölakiin lisättäisiin vakuutusyhtiöille velvollisuus varautua normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin valmiuslaissa tarkoitettujen poikkeusolojen lisäksi. Vakuutusyhtiöiden varautuminen on olennaista rahoitusmarkkinoiden vakaan ja häiriöttömän toiminnan ylläpitämiseksi. Vakuutusyhtiöihin kohdistuvilla häiriöillä ja kriittisten järjestelmien käytön estymisellä voi olla vaikutuksia väestön toimeentulon jatkuvuuteen. Näin ollen on arvioitu, että vakuutusyhtiöiden varautumisvelvollisuus tulisi ulottaa myös normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin.

Lisäksi Potilasvakuutuskeskuksesta annetussa laissa ehdotetaan säädettäväksi Potilasvakuutuskeskuksen oikeudesta luovuttaa tietoja potilasvakuutuksen antaneille vakuutusyhtiöille. Muutos on tarpeellinen, sillä nykysääntelyn perusteella potilasvakuutuksen antaneella vakuutusyhtiöllä ei ole tarpeeksi tietoja vahinkotapahtumista vakuutusyhtiölain mukaisten velvollisuuksiensa noudattamiseksi. Potilasvakuutuskeskus käsittelee lain mukaan kaikki vahinkoilmoitukset ja hoitaa potilasvahinkojen korvaamisen ja maksamisen korvauksen saajille vakuutusyhtiöiden puolesta.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Arvoisa puhemies! Merimies... — Tarkistan vielä, että tämä meni oikein. [Aki Lindén: Merimies on eri mies!] — Kyllä vaan. — Arvoisa puhemies! Merimieseläkelaista ja maatalousyrittäjien eläkelaista ehdotetaan poistettavaksi viittaukset kestävyysraportointiin ja kestävyysraportoinnin varmentajaan, sillä samaan aikaan eduskunnassa käsittelyssä olevassa kirjanpitolain muutoksessa ehdotetaan poistettavaksi kyseiset velvollisuudet. Lakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös muita teknisluonteisia muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 30. päivänä tammikuuta 2027. Tietyt Finanssivalvonnan valtuuksia koskevat säännökset sekä Potilasvakuutuskeskuksesta annettua lakia, merimieslakia ja maatalousyrittäjän eläkelakia koskevat muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan kuitenkin jo 1. päivänä heinäkuuta 2026.

En tiedä, kirvoittaako tämä kuinka vilkasta keskustelua eduskunnassa, mutta tärkeä direktiivi implementoitavaksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. Elikkä noin kello 18, hieman yli, me sitten siirrymme seuraavaan asiaan. — Nyt esittelyyn. Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.17 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on kehittää alkutuottajan asemaa ja koko elintarvikeketjun toimivuutta nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan. Tällä esityksellä edistämme juuri tätä tavoitetta.

Suomi elää maaseudusta ja metsistä. Suomalainen maatalous turvaa osaltaan myös kansalaisten hyvinvointia. Kuitenkin maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien parlamentaarisen arviointiryhmän loppuraportissa todetaan, että maatalouden yrittäjätulo on laskenut lähes koko 2000-luvun ajan. Elintarvikeketju ei ole pystynyt ylläpitämään riittäväällä tavalla maatalouden kannattavuutta. Keskeisin maatalouden pitkän aikavälin kehitysnäkymiin vaikuttava tekijä on markkinoiden toimivuus. Tätä markkinoiden toimivuutta me nyt tällä hallituksen esityksellä olemme edistämässä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Tavoitteena on parantaa maatalouden tulos- ja kehitysnäkymiä vahvistamalla alkutuottajien ja elintarviketeollisuuden sopimusasemaa suhteessa ostajaan. Samalla vahvistamme myös ruokaturvaa osana huoltovarmuutta. Hyvin toimiva elintarvikeketju tarvitsee alkutuottajan lisäksi myös elintarviketeollisuutta, joka menestyäkseen tarvitsee tuekseen reilut kaupankäyntitavat. Hyvin ja reilusti toimiva elintarvikeketju on sekä kuluttajan että kaupan etu. Kuluttaja saa siis jatkossakin niin sanottuja private label -tuotteita. Julkisuudessahan on esitetty jopa väitteitä, että tällä lainsäädännöllä estettäisiin kaupan omien merkkien esillä pitäminen ja tuottaminen. Laki ei nosta myöskään hintoja. Tämä esitys ylläpitää valikoimia eikä yksipuolista niitä. Kilpailu taas vaikuttaa siihen, miten hinnat kehittyvät Suomessa. Kuten tiedämme, Suomessa on yksi maailman keskittyneimpiä kauppvoja ja toisaalta Euroopan kannattavin kauppa.

Elintarvikemarkkinalain tavoitteena on suojella maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa heikommassa asemassa olevaa sopimusosapuolta kohtuuttomilta sopimusehdoilta ja kauppatavoilta sekä turvata elintarvikemarkkinan toimivuutta ja edistää sen tervettä kehitystä. Keinoina tämän tavoitteen saavuttamiseksi ovat nyt elintarvikemarkkinalakiin esitettävät muutokset.

Elintarvikemarkkinalakiin lisättäisiin ostajan oman tuotemerkin suosimisen kieltö. Kyse on erityisesti näistä kaupan omista private label -merkeistä. Ostajan toimilla on suuri merkitys tavarantoimittajan liiketoiminnalle erityisesti silloin, kun on kyse pitkäaikaisesta sopimussuhteesta tavarantoimittajan ja ostajan välillä. Kilpailu- ja kuluttajaviraston kesäkuussa 2025 julkaiseman tutkimuksen mukaan kaupan omalla merkillä myytävien tuotteitten valikoima kasvoi vuodesta 2016 vuoteen 2023 noin 25 prosenttia, kun samaan aikaan muiden tuotteitten lukumäärä kasvoi vain 2 prosenttia. Tutkimus osoittaa myös, että päivittäistavarakaupan hintamarginaalit ovat tarkastelujaksolla kasvaneet, ollen kaupan omien merkkien osalta keskimäärin muita tuotteita suuremmat. Tavarantoimittajan ostajalle myymät tuotteet voivat kilpailla ostajan oman tuotemerkin tuotteitten kanssa. Ehdotuksen mukaan ostajan on tällöinkin otettava huomioon sopimuskäytännössään myös kilpailevaa tuotetta myyvän tavarantoimittajan edut.

Elintarviketeollisuuden lisäksi myös alkutuottajan kannalta on haitallista, jos kaupan omien merkkien valmistus jättää elintarviketeollisuudelle heikomman katteen kuin brändituotteen valmistus. Teollisuuden tuotteistaan saama alhaisempi hinta voi lisätä painetta neuvotella edullisempia ostohintoja alkutuotannon kanssa. Ehdotettava säännös ei kuitenkaan rajoita ostajan oman merkin tuotteitten määrää valikoimissa. Ostaja saa myös edelleen kilpailla hinnalla.

Toimivan kilpailun ja myös kuluttajan valinnanvapauden kannalta on olennaista, että kilpailu kaupan omien merkkien ja muiden brändituotteitten välillä tapahtuu reiluilla ehdoilla.

Elintarvikemarkkinalakiin lisättäisiin myös säännökset, joilla vahvistetaan alkutuottajan ja elintarviketeollisuuden liiketoimintaa koskevien tietojen suojaa sekä suojaa sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeettomilta kustannuksilta aiheuttavilta tietovaateilta tavarantoimittajan kustannusrakenteista ja tuotantotavoista. Elintarviketeollisuuden osalta erityisesti reseptiikkaa koskevien tietojen luovuttaminen ostajalle heikentää kannusteita innovoida uusia tuotteita, kun tuotteitten elinkaari jää kopioinnin vuoksi lyhyeksi. Kopiointiuhkan pienentäminen voi suojata uusia tuoteinnovaatioita ja kannustaa edelleen tuotekehitykseen.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ehdotuksella parannettaisiin myös tavarantoimittajan suojaa ostajan kaupallisilta kostotoimilta säätämällä niin sanotusta kosto-olettamasta. Elintarvikemarkkinalla niin kotimaassa kuin muuallakin EU:n piirissä vallitsee ilmapiiri, jossa heikommat osapuolet eivät aina uskalla kaupallisten kostotoimien pelossa vedota oikeuksiinsa. Kosto-olettamana tarkoituksena on rohkaista tavarantoimittajia, siis alkutuottajia ja elintarviketeollisuutta, vetoamaan lakisääteisiin ja sopimusperusteisiin oikeuksiinsa nykyistä useammin. Elintarvikemarkkinalakiin lisättäisiin säännös velvollisuudesta neuvotella heikomman osapuolen pyynnöstä sopimuksen sisällöstä uudelleen poikkeuksellisten olosuhteitten vuoksi. Erityisesti pitkien sopimusten voimassa ollessa olosuhteet voivat muuttua olennaisesti esimerkiksi äkillisten ja yllättävien luonnonolosuhteitten ja niiden aiheuttaman kustannuskriisin vuoksi. Tavarantoimittajat jäävät kohtuuttomaan asemaan, jos sopimusehtojen muuttamisesta ei tällaisessa tilanteessa voida neuvotella. Tämänhän me muistamme esimerkiksi vuodelta 2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja kustannukset lähtivät hurjaan nousuun ja nopeasti. Periaatteessa tällä hetkellä saatamme elää ihan samanlaista kustannusnousun vaihetta, joten siinäkin mielessä tämän lainsäädännön eteenpäinvieminen on mitä ajankohtaisinta.

Elintarvikemarkkinalakiin lisättäisiin myös säännös, jonka avulla elintarvikemarkkinavaltuutettu voi valvontatoimissaan puuttua nykyistä paremmin neuvotteluvoiman väärinkäyttöön. Ostaja ei saa käyttää neuvotteluvoimaltaan merkittävästi heikompien tavarantoimittajien kannalta kohtuutonta sopimusehtoa. Kohtuuttomat ehdot ovat tyypillisesti sellaisia, jotka siirtävät liikesuhteeseen liittyvät riskit yksipuolisesti heikomman osapuolen kannettavaksi. Oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia muutettaisiin siten, että elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi hakea markkinaoikeudelta ostajalle määrättävää kieltoa jatkaa neuvotteluvoimaltaan heikompien tavarantoimittajien kannalta kohtuuttoman sopimusehdon tai sopimuskäytännön käyttämistä.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden turvaaminen on kotimaisen huoltovarmuuden näkökulmasta välttämätöntä. Me emme voi rakentaa meidän ruokaturvaa ulkomaisen halpatuonnin varaan. Elintarvikehuollossa koko arvoketjun on toimittava. Elintarvikehuollon turvaamisen perusedellytyksiä ovat kannattava alkutuotanto ja myöskin osaamisen ja jatkuvuuden varmistaminen. Nyt esitettävät elintarvikemarkkinalain muutokset turvaavat hyvien ja reilujen kauppatapojen noudattamista elintarvikeketjussa, ja niistä hyötyvät niin koko elintarvikeketju kuin kuluttajatkin. Ja tässä on vielä todettava, että tällä hetkellä nämä epäterveet kauppatavat huolettavat ympäri Eurooppaa ja keskustelua käydään koko Euroopan tasolla. Ruokaketjun epäterveitä kauppatapoja suitsiva direktiivi eli niin sanottu UTP-direktiivi on tällä hetkellä komissiossa tarkastelun alla. Joten, hyvät edustajat, eduskunnan lainsäädäntövaltaa kunnioittaen tälle pitkään odotetulle ja kaivatulle laille toivotaan monelta taholta perusteellista mutta nopeaa voimaansaattamista. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt otetaan sitten tähän debattivaihe. Meillä on aikaa siis tuohon kello 18:aan, hieman yli, ja käytetään se debattiin, jos ministeri pystyy kerta täällä olemaan. — Aloitetaan kuitenkin valiokunnasta painotetusti, eli ensi valiokunnan puheenjohtaja Elomaa ja sitten varapuheenjohtaja Kalmari.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

17.26 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Menen nimittäin suoraan asiaan. Tämä elintarvikemarkkinalaki on hyvin tärkeä laki, kuten ministeri totesi, ja se on nyt meillä kohta käsittelyssä valiokunnassa. Olen sitä mieltä, että kun meille maa- ja metsätalousvaliokuntaan tulee näitä esityksiä, niin joskus on hyvä saada myös tuottajan näkökulma, ei ainoastaan järjestöjen. Ajattelin, että vähän kokeilen kenttää, ja tiedustelin: Nythän on sellainen pelon ilmapiiri, että on vaikea saada tuottajaa selittämään omalta kantiltaan hänen asemaansa suhteessa kauppaan ja teollisuuteen. Se pelon ilmapiiri on olemassa siellä, että pelätään, että se vaikuttaa heidän omiin sopimuksiinsa, ja tämä on ihan totaalinen ongelma. Nyt kysynkin ministeriltä: tullaanko tässä laissa vaikuttamaan juuri tähänkin asiaan positiivisesti viljelijän kannalta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kalmari.

17.27 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ministeri Essayahia, aivan kuten olen kiittänyt ministeri Kurvista, Leppää, Anttilaa ja Tiilikaista aina silloin, kun näitä elintarvikemarkkinalain uudistuksia on tehty. Ei pidä odottaa liikoja, mutta on erittäin hienoa, että puskitte tämän lain eteenpäin hallituskumppaneittenne vastustuksesta huolimatta.

Mitä tulee siihen, nostaako tämä hintoja, niin kukaan tervejärkinen suomalainen ei voi sanoa niin, että olisi tärkeämpää, että väärällä, epäterveellä kauppataavalla, jolla poljetaan suomalaisia tuottajia ja heidän omistamiaan elintarvikejalostajia, pitäisi saada kuluttajien hinnat matalammiksi. Näin ei voi olla, ja siksi on tärkeää tehdä steppejä eteenpäin. Toki olisin toivonut kilpailulainsäädännön uudistusta, mutta tämä on erittäin hyvä alku.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu esitti muutamia huomioita lausunnossaan, ja toivon, että pystymme niihin vielä valiokunnassa tarkemmin perehtymään. Tässä vaiheessa ministerille kiitokset, olette ne ansainnut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Rantanen, Piritta.

17.28 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä elintarvikemarkkinalain uudistushan on nimenomaan edellisen hallituskauden parlamentaarisen työn tulosta, ja kyllä minäkin haluan osoittaa kiitokseni ministerille siitä, että kaikesta vastustuksesta ja uhkailusta ja kiristyksestä huolimatta tämän lain olette tänne saanut. Se on erittäin tärkeää.

Niin kuin tässä mainittiin ja kaikki varmasti tietävätkin, taustalla on nimenomaan se, että elintarvikemarkkinat eivät ole toimineet. Siellä on paljon tällaisia epäterveitä kauppatapoja ja epäreiluja sopimusehtoja, ja juuri niihin nyt halutaan tässä puuttua. Sillä on aivan suora vaikutus meidän elintarvikehuoltovarmuuteen. Jos me emme näitä toimia tee, niin ei meillä kohta ole kotimaista ruokaa, jota syödä. Se jos mikä on kaikkein vaarallisinta.

Kauppa on tehnyt tulosta viime vuonnakin yli miljardin. On kyllä häpeällistä ja hävytöntä, että he uhkailevat sillä, että jos tämä laki menee maaliin, niin se tulee suoraan ruuan hintaan. Erityisesti se, että olette pystyrinnoin pystynyt tätä asiaa puolustamaan, on kyllä erinomaisen hieno asia — kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

17.30 **Eerikki Viljanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kostotoimien kieltäminen, jos tuotteiden myyjä, tuottaja, puolustaa omia etujaan, sopimusten uudelleen neuvottelemisen edellytys, kohtuuttomien sopimusehtojen kieltäminen ja private label -tuotteiden suosimisen kieltäminen — erittäin hyviä asioita kaikki nämä neljä, jotka tässä uudistuspaketissa nousevat kärkeen. Siitä ministerille ja hallitukselle kiitokset.

Mutta samansuuntaisesti kuin valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Kalmari jo totesi, kysyn ministeriltä: onko nyt myös elintarvikemarkkinavaltuutetun toimistolla tarpeelliset resurssit tämän lakipaketin — jähka tämä voimaan saadaan — ehtojen valvomiseen ja toimimiseen niin, ettei tämä päivityspaketti jää kuolleeksi kirjaimiksi? Ja toinen kysymys: onko meillä vielä mahdollisuus toivoa, että kilpailulakiin tulisi muutoksia? Saimme juuri uudet kaupan luvut: suurin kaupan toimija hallitsee melkein 50:tä prosenttia ja toiseksi lähes kolmasosa elintarvikemarkkinoista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Eestilä. — Kuten huomaatte, painotan tässä ensiksi valiokunnan jäseniä.

17.31 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mikä hallituspuolue on vastustanut tätä lakia. Tämä on nyt siinä muodossa, mitä on yhteisesti nähty hyväksi. Keskeisiä pykäläihän täällä ovat 4 a, b ja c: neuvotteluvoiman väärinkäyttö, kieltäminen edellyttää tiettyjä tietoja ja ostajan oman tuotemerkin suosimisen kieltäminen.

Arvoisa puhemies! Tämähän on vähän semmoinen laki, että älä aja ylinopeutta. Niille, jotka eivät ole tähänkään saakka ajaneet ylinopeutta, ei tule mitään muutoksia. Eli suomeksi sanottuna, kun tämä on semmoinen sopimuskäytäntö, mikä kunnioittaa toista osapuolta ja huolehtii siitä, että tavallaan toisen osapuolen toimeentulo myös turvataan niissäkin olosuhteissa, missä kustannukset muuttuvat, niin ei heidän asemansa muutu tämän lain ansiosta miksikään. Tämä on tehty sen takia, että jos siellä on toimijoita, jotka eivät kunnioita lainsäädäntöä ja hyvää sopimustekniikkaa, niin tämän lain kautta heidät saadaan niin sanotusti kiinni ja heidän epäilyttävä toimintansa tulee julkiseksi. Siitä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

17.32 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouden kannattavuus on suuri huolenaihe, ja tuottajien asemaa on parannettava, jotta kestävä ruuantuotanto on Suomessa kannattavaa myös tulevaisuudessa. Siihen tällä lailla nyt osaltaan pyritään. Kaupan rakenne ja epäterve neuvotteluasema markkinoilla on iso ongelma. Se käy hyvin ilmi myös tästä hallituksen esityksestä.

Lausuntokierroksella on tullut kritiikkiä tämän lain epämääräisyydestä ja tarkkarajaisuuden puutteesta, eikä näitä ongelmia ole kaikilta osin saatu edelleenkään ratkaistua. Yksi esiin noussut huoli on se, että lainsäädäntömuutoksissa puututaan alkutuotannon sijaan lähinnä elintarviketeollisuuden ja kaupan välisiin neuvotteluasemiin. Kysyisinkin nyt vielä ministeriltä: vahvistaako tämä lainsäädäntö ja hallituksen toimet ylipäänsä nyt riittävästi maataloustuottajien asemaa ja ennen kaikkea edellytyksiä tuottaa Suomessa ruokaa ympäristön kannalta kestävästi?

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.33 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan tärkeää, että alkutuottajien ja tavarantoimittajien neuvotteluasemaa parannetaan nykyisestä. Suomen päivittäistavaramarkkinat ovat eurooppalaisessakin mittakaavassa poikkeuksellisen pienet ja keskittyneet, ja toimitusketjussa toimivat yritykset ovat siten erittäin riippuvaisia kaupan alan suurista toimijoista. Tämä asettaa erityisesti alkutuottajat haavoittuvaiseen asemaan. Ajattelisin, että tässä on erittäin tärkeätä, että valiokunta tekee nyt erittäin huolellista työtä. Ajattelisin myös niin, että valiokunnan puheenjohtajan huolet tulee ottaa todesta mutta luoda valiokunnassa luottamuksellinen ilmapiiri niin, että luottamuksellisesti voidaan tuottajia ja heidän huoliaan sitten kuulla.

Samaan aikaan ei päästä pois siitä kysymyksestä lainkaan, että hallituksen politiikka on nimenomaan lisännyt työttömyyttä. Köyhyys lisääntyy, ja moni pelkää sitä, että ruuan hinta nousee. Se, mitä Lähi-idässä tällä hetkellä tapahtuu, Hormuzinsalmen tilanne, entisestään lisää painetta siihen, että ruuan hinta nousee. Kyllä on tärkeätä arvioida, että tämän lakiesityksen myötä emme sitten ajaudu sellaiseen tilanteeseen, että ruuan hinta nousisi. Pidän myös erittäin valitettavana, [Puhemies koputtaa] että kauppa tätä argumenttia käyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Norrback.

17.35 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! När det gäller beredskapsförsörjning glömmar många bort att vi behöver en lönsam produktion för att det ska finnas någon beredskapsförsörjning, annars finns det inte.

Det andra påståendet som vi glömmar bort är att med de inköpspriser som vår koncentrerade handel köper in livsmedel i dag så kan man också vända på det och säga att konsumenterna under dessa år har betalat ett alltför högt pris för livsmedlen. Det är bara att titta på livsmedelskedjonas vinster, så ser man det här.

Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille ja hallitukselle, että tämä lakialoite nyt on täällä meidän talossa. Tulemme varmasti huolellisesti tarkastelemaan sitä. Tämä kaupan väite, että tämä luo hintapaineita: minun mielestäni kauppa päättää kyllä ihan omin käsin, millä hinnalla ne myyvät tuotteet ulos, millaisen katteen ne haluavat. Olemme nähneet, että ne maksimoivat sitä, ja tämä on minun mielestäni häpeällistä tänä päivänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo.

17.36 **Riitta Kaarisalo sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministerille tämän kokonaisuuden esittelystä. Elintarvikemarkkinain uudistamisessa tosiaan markkinoiden toimivuus ja reiluus ovat aivan avainasemassa. Yksi merkittävä ongelma Suomessa, aivan kuten täällä on jo todettukin, on se, että meidän elintarvikemarkkinamme ovat ihan kansainvälisestikin vertailtuna poikkeuksellisen keskittyneet, ja on aivan välttämätöntä, että näitä pelisääntöjä paitsi täsmennetään ja selkeytetään myös alkutuottajien asemaa sitten tätä kautta kohennetaan.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Elintarvikeketjun pienillä toimijoilla ei useinkaan ole riittävää neuvotteluvoimaa puolustautua hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä vastaan ja niiden varalta. Siksi pidän erittäin hyvänä, että tällä lainsäädännöllä erityisesti kielletään ja rajoitetaan käytäntöjä, jotka heikentävät viljelijöiden ja tavarantoimittajien asemaa suhteessa näihin suurempiin ostajiin. Ja huomionarvoista on sekin, että vahvistamalla viljelijöiden asemaa edistetään myös markkinoiden vakautta, ja pidän tätä erittäin tärkeänä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Satonen.

17.37 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myös näihin kiitoksiin ministerille ja hallitukselle. Tässä on tosiaan takana, niin kuin tässä puhuttiin, myös tämä parlamentaarisen työryhmän työ, jossa sain itsekin olla viime vaalikaudella mukana. Kyllähän siinä työssä hyvin selväksi tuli se, että kyllä me kotimaisen ruuan saatavuus voidaan turvata vain ja ainoastaan sillä, että kaikki tämän ruokaketjun osapuolet pärjäävät siinä prosessissa.

Toinen on se — me puhumme tästä huoltovarmuudesta — että meillä ei ole sitä huoltovarmuutta, jos meillä ei normaaliaikana kannata Suomessa tuottaa ruokaa ja teollisesti tehdä elintarvikkeita. Eli kyllä me tarvitaan sitä, että alkutuottaja, teollisuus ja kauppa toimivat sellaisilla pelisäännöillä, että siinä kaikki pärjäävät, ja nyt tässä näitä pelisääntöjä sitten hieman oikeudenmukaistetaan.

Tässä on toki puhuttu siitä, että on pelkoa ruuan hinnan noususta, on pelkoa tuonnin kasvusta. Näitä asioita kannattaa seurata, mutta nyt on tärkeää, että tämä viesti saadaan eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

17.38 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Elintarvikemarkkinalakihan ei sinänsä ole kovin vanha, se on 1.1.2019 tullut voimaan. Tässä muutoksessahan on kyse vastuullisuudesta, ja ilman koko elintarvikeketjun läpäisevää vastuullisuutta ja sen noudattamista millään lailla ei ole merkitystä. Vastuullisuus tarkoittaa yksinkertaisuudessaan sitä, että jokainen ketjun toimija ymmärtää sen, että kaikkien ketjun toimijoiden pitää pystyä toimimaan kannattavasti. Nyt tämä ei toteudu, niin kuin tiedetään, ja siksi tätä lakia tulee muuttaa. Kaikilla kauppaketjuilla on jonkinlaiset vastuullisuusohjelmat, niin S-ryhmällä, K-ryhmällä, Keskolla, kuin Lidlillä. Yhteistä näille vastuullisuusnäkemyksille, jos tämmöistä termiä niistä käyttää, on se, että niissä ei mainita suomalaista maataloutta osana elintarvikeketjua ja niissä ei mainita maataloutta suomalaisen ruuan raaka-aineen ainoana mahdollisena tuottajana. Tämä jo yksistään kertoo sen, että tarvitaan lainsäädännöllisiä keinoja, koska kaupat, kaupan keskusliikkeet, eivät tätä pysty eivätkä halua tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

17.39 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein alkutuottajien ahdingosta puhuttaessa syyttävä sormi kohdistuu keskittyneeseen päivittäistavarakauppaan ja sen määräävään markkina-asemaan suhteessa elintarvikeketjuun, ja varmaan ihan syystäkin, ja se on myös tämän esityksen taustalla.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Tässä talous- ja työllisyystilanteessa on kuitenkin äärimmäisen tärkeää, että ruuan hinta ei nouse kohtuuttomasti. Samaan aikaan on kuitenkin tärkeää, että alkutuottajien ja tavarantoimittajien neuvotteluasemaa parannetaan nykyisestä. Suomen päivittäistavaramarkkina on poikkeuksellisen keskittynyt, ja toimitusketjussa toimivat yritykset ovat sitten erittäin riippuvaisia alan suurista toimijoista. Suurten kauppaketjujen markkina-aseman mahdollista väärinkäyttöä tuleekin ehkäistä toimivammalla lainsäädännöllä. Kuitenkin lakiesityksen yksityiskohdat ja vaikutusarviot ansaitsevat huolellisen ja harkitun, tietoon perustuvan eduskuntakäsittelyn, ja toivottavasti valiokunta pystyy tekemään työtä tästä hyvin intensiivisestä lobbauksesta huolimatta tietoperusteisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mehtälä.

17.41 **Timo Mehtälä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, kiitos tästä uudesta lakiesityksestä. Ajattelin sitä, kun reilut kaksi vuotta sitten kauppa saneli sen, että jouduttiin laskemaan lihan hintaa, ja kun kustannukset olivat silloin suurimmillaan, niin tuntui käsittämättömältä, että näin voidaan toimia. Mutta se oli Suomessa mahdollista, kun kilpailua ei ole. Elikä kaksi toimijaa hallitsee 85:tä prosenttia ruokamarkkinoista.

Täällä lakiesityksessä on nämä neljä pääkohtaa: kostotoimien kieltäminen, sopimusten uudelleen neuvottelemineen, kohtuuttomien sopimusehtojen kieltäminen ja sitten kaupan omien merkkien tuotteiden suosimisen kieltäminen — valtavan hyviä kohtia. Minulla jäi tässä vaan mieleen, kun näitä luin, että milläköhän tavalla näitä pystytään todella valvomaan. Ja sitten toinen asia: miten kaupan merkin suosiminen voidaan todeta? Näitä haluaisin kysyä ministeriltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ingo.

17.42 **Christoffer Ingo r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är bra att vi nu för andra gången reviderar livsmedelsmarknadslagen, och då vi gör det så gör vi det för att trygga inhemska livsmedel på sikt. Det borde ju inte vara någon överraskning för folk att vi har den lönsammaste detaljhandeln i Europa och att den största orsaken är att vi har två oligopol som står för 80 procent av marknaden. En lönsam marknad är inget problem, men då de stora aktörerna bevisligen agerar på sätt som gör att vi i Finland på flera områden har Europas lägsta producentpriser, då måste ansvarsfulla beslutsfattare agera, och det gör vi.

Hallituksen esityksen tavoitteena on säännellä vähittäiskaupan omia merkkejä ja hankintakäytäntöjä sekä samalla lisätä elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuuksia puuttua epäkohtiin. Nämä ovat tärkeitä askeleita oikeaan suuntaan. Kuluttajien on vaikea muodostaa selkeää kuvaa elintarvikeketjun hintojen muodostumisesta, kuinka suuri osa hinnasta, pääoman sitoutumisesta ja varastoriskistä kohdistuu alkutuottajille, teollisuudelle ja kaupalle.

Mutta haluaisin vielä kysyä ministeriltä: Euroopan unioni päivittää parhaillaan epäreiluja kauppatapoja koskevia UTP-direktiivejä. Voiko tämä tarjota meille

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

lisäyökaluja elintarvikeketjun heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden aseman vahvistamiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt otetaan vielä muutama henkilö toista kierrosta, Kalmari, Eestilä ja Elomaa, ja sen jälkeen sitten ministeri saa puheenvuoron. — Kalmari.

17.44 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Heikompi osapuoli voi pyytää sopimusta auki silloin, kun panoshinnat ovat vahvasti muuttuneet. Meillä on nyt käsillä, kuten ministerikin mainitsi, juuri se tilanne. Kysynkin: jos me saataisiin valiokunnassa tämä laki valmiiksi hyvin pian, niin voitaisiinko sitä käyttää nyt tämän kevään aikana?

Ja vielä mitä tulee näihin kaupan hinnalla uhkailuihin, niin onhan tämä oikeastaan sairasta, että esimerkiksi maidon hinta suurimmalla toimijalla on laskenut näinä aikoina, ja samaan aikaan kauppa puhuu siitä, miten aikoo nostaa kuluttajahintoja. Kate tulee jäämään kaikki sinne kauppaan. Näin on tapahtunut todella usein, esimerkiksi perunakriisin aikana, kun perunan saatavuus heikkeni: tuottajahinnat tippuivat, kauppa otti paremman katteen. Näihin epäkohtiin on pakko pystyä puuttumaan tällä lailla. Onhan niin, että juuri tällaisessa tilanteessa nämä sopimukset voitaisiin aukaista?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä.

17.45 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tietienkin todeta, että kaupathan myyvät 80-prosenttisesti suomalaista ruokaa, niin että kyllähän he ovat suomalaisen elintarviketuottajan asialla. Mutta sitten jos me ajatellaan koko tätä rakennelmaa, mikä lähtee alkutuottajasta päätyen kauppaan, niin siinä välissä on teollisuus. Teollisuus volyymilla mitattuna on hyvin pitkälle pörssiyhtiöiden omistamaa, ja kun kuitenkin tuottajat usein ovat omistajina, niin se aiheuttaa semmoisen rakennelman, että on vaikeaa elintarvikemarkkinalain kautta lähteä säätelemään, kuka osapuoli saa minkä verran. Ei siihen mikään laki pysty, ja siihen tulee jo perustuslaki vastaan, jos me ruvetaan täällä määräämään, kuka saa minkäkin verran siitä reikäleivästä. Täytyy ymmärtää tämä rakenne, ja se on kohtalaisen haastava. Mikään laki tällä hetkellä ei kiellä tuottajaorganisaatioitten perustamista, mutta jostakin syystä ilmeisesti pelko tai muu, mihin puheenjohtaja täällä viittasi, on aiheuttanut sen, että niitä sitten ei ole muodostunut Suomeen. Että kyllä tässä pikkuisen heräämisen paikka on myös tuottajilla, että valvotaan yhteisesti tietyllä toimialalla omaa etua ja kenties pyritään neuvotteluosapuoliksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.46 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Joo, kannattavuus on se suuri ongelma, mikä maataloudessa on EU:ssa kaikkialla ja varsinkin Suomessa. Tämä elintarvikemarkkinalaki on yksi parannuskeino nyt tähän hätään, mutta se on vain yksi. Minä kysyisinkin ministeriltä: mitä muita toimia on tehty tai tullaan tekemään, jotta viljelijöiden mahdollisuudet tulevaisuudessa olisivat paremmat ja me saataisiin ne nuoret pysymään tai tulemaan tälle alalle, koska se on suuri ongelma, että

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

näkyvyys nuorilla on vähän heikko siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Siihen täytyy keksiä keinot.

Mitä sanottiin tuottajaorganisaatioista, niin ne ovat hyvät, ja kaikkien viljelijöitten pitäisi mennä yhteen ja olla yhdessä miehin ja naisin. Mutta ne ovat täällä niin repaleisina ympäri Suomen, että se on vaikeaa, mutta se me kaikki ymmärretään, että ruoantuotannon pitää jatkua, jos me meinataan, että huoltovarmuus on hyvällä tasolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt on ministerille vastauspuheenvuoro. Riittäisikö viisi minuuttia?

17.47 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Paljon oli hyviä kommentteja ja kysymyksiä. Yritetään käydä mahdollisimman paljon niitä läpi.

Ensinnäkin valiokunnan puheenjohtaja Elomaa nosti heti aluksi esille tämän ilmapiirin, että on vaikea jopa saada ihmisiä kertomaan näistä tilanteista. Kyllä, olen sen itsekin huomannut. Minulla kävi esimerkiksi pienen elintarviketeollisuusyrityksen toimari paikalla ja kertoi siitä, että joka ikinen kerta, kun he ovat käyneet kaupan kanssa neuvotteluita, aina on sanottu, että myös se resepti pitää antaa siinä kyljessä. He ovat tähän asti jaksaneet sinnitellä ja taistella, mutta he sanovat, että joku päivä tulee se kilpailija, joka sanoo, että kyllä sinä sen reseptin saat tässä kaupan päälle. Eli kyllä on tosiasiallisesti hirvittävän vaikeaa sellaisessa tilanteessa, kun on paljon tarjoajia ja vähän ostajia, sitten sanoa, että no, ei se tule siinä sitten kaupantekijäisinä. Siinä mielessä tässäkin lainsäädännössä... Kun täällä muistaakseni edustaja Mehtälä kysyi, että no millä tavalla tätä suosimista voidaan katsoa, niin se on tietysti silloin se tilanne, kun kohdellaan epäreilusti tätä toista tuotteen toimittajaa, ja tässä voidaan tehdä elintarvikemarkkinavaltuutetulle pyyntö tutkia se asia. Tämä voidaan tehdä myöskin anonyymisti. Juuri sen takia, että tämä tilanne on tällainen kuin on, tällainen voidaan tehdä myöskin anonyymisti.

Edustaja Kalmari nosti esille erittäin tärkeän asian. Juuri näihin epäterveisiin kauppatapoihin tällä pyritään puuttumaan. Edustaja Eestilä oikeastaan kiteytti sen, että eihän sellaisilla toimijoilla, jotka ovat tähänkin saakka toimineet niin kuin pitääkin, hyvän kauppatavan mukaisesti, mikään muutu. Jos hyvää kauppatapaa on noudatettu, niin asiat ovat kunnossa. Mutta sitten jos on näitä tilanteita, mitkä täälläkin monessa puheenvuorossa tulivat esille, niin totta kai siihen pitää pystyä puuttumaan, ja tämä laki antaa siihen nyt ne mahdollisuudet.

Myöskin Elintarviketyöläisten Liitto on tätä lakia vahvasti kannattanut. Täällä edustaja Piritta Rantanen nosti esille tämän — ja moni muukin toi esille sen — miten koko ketjun on toimittava hyvin. Tässä on myöskin huomattava se, että silloin kun elintarviketeollisuuskin saa sen oman katteensa siinä ketjussa, niin silloin siellä on myöskin mahdollisuus sitten huolehtia siitä, että palkkataso alalla pystytään pitämään. Meidän on hyvä muistaa, että meidän elintarvikeketju antaa yli 300 000 suomalaiselle leivän pöytään, muutakin kuin sen konkreettisen leivän, myöskin sen palkkapussin. Eli kyllä tämä on tärkeä asia siinä mielessä, huolehtia koko ketjun tasapainosta.

No, edustaja Viljanen nosti esille kostotoimien kieltämisen ja elintarvikemarkkinavaltuutetun aseman ja toimiston resurssit. Tähän on nimenomaan tässä valtuutetun tulossopimuksessa kiinnitetty huomiota ja on myöskin lisätty resursseja, ja

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

sitten myöskin KKV:lle on annettu vielä lisäresursseja juuri tätä private label- eli kaupan omien tuotteitten tutkimusta varten.

Ja sitten kysyttiin tästä kilpailulainsäädännöstä. Elikkä silloin ykkösosassa tälle elintarvikemarkkinavaltuutetulle — tätä elintarvikemarkkinalakia on nyt jo toisen kerran tällä kaudella tehty uudistettu — annettiin niitä lisäresursseja ja mahdollisuuksia. Siinä yhteydessä tuli myöskin tämä kilpailulakiin oleva linkki. Eli pitää huomioida, että ensin annettiin mahdollisuudet tutkia ja lisää valtuuksia, ja nyt sitten tulee tämä varsinainen lainsäädännön uudistus. Elikkä on menty oikeassa järjestyksessä, on hevonen ollut kärryjen edessä eikä toisinpäin tässä lainsäädäntöjärjestyksessä.

Sitten vielä täällä edustajat Honkasalo ja Norrback, molemmat, nostivat esille tämän, onko vaikutuksia tähän ruuan hinnoitteluun. Kuten edustaja Norrback hyvin sen totesi, kauppa tosiaan päättää siitä hinnoittelusta. Mitä enemmän me pystymme varmistamaan, että Suomessa kilpailu toimii, sitä varmempaahan se on, että meillä sitten myöskin hinnoittelu pysyy kurissa eikä ole sellainen tilanne, että yksipuolisesti pystytään sanelemaan hinnoittelua.

Edustaja Kaarisalo nosti esille markkinoiden toimivuuden ja reiluuden. Ne ovat todellakin keskeisiä asioita, ja tällä lainsäädännöllä näitä pelisääntöjä selkeytetään, ja tämä on juuri siksi tärkeitä.

Edustaja Eestilä nosti vielä toisessa puheenvuorossa esille — ja myöskin edustaja Elomaa — tuottajaorganisaatiot. Näitä tarvitaan. Meillä on Suomessa ollut ehkä sellainen kuvitelma, että kilpailulaki estää. Meillä on ollut Suomessa sellainen kuvitelma aika pitkälti, että kilpailulaki jollakin tavalla estäisi tuottajia organisoitumasta. Näin ei ole, ja itse asiassa tällä hetkellä meille annetaan CAPissa jopa rahoitusta siihen. Kun juttelin tuossa parin tuottajaorganisaation kanssa, jotka ovat vasta viime syksynä lähteneet liikkeelle, niin toinen totesi, että he jo ensimmäisessä neuvottelussa pystyivät viisi prosenttia puristamaan enemmän hintaa lisää. Eli kyllä se joukkovoima kannattaa, eli kyllä kannattaa tällaisissa asioissa hakea myöskin niitä isompia harteita. Ja tietysti on vielä se, että sitten voi toimia myöskin osto-organisaationa. Jos yhdessä lähdetään ostamaan vaikkapa lannoitteita, niin onhan se ihan eri tilanne, jos siellä on 300 tuottajaa hakemassa lannoitesopimusta, kuin jos siellä sitten yksi yrittää iltamyöhään hakata sinne nettiin jotakin hakemusta, jos sattuisi saamaan jonkun erän sieltä lannoitteita. Elikkä kyllä siinä mielessä tämmöistä asiaa kannattaa ehdottomasti alleviivata.

Edustaja Satonen nosti hyvin esille sen, että jos ei normaalina aikana kannata tuottaa, niin mitenkä sitten kriisiaikoina. Sen takia on niin äärimmäisen tärkeitä, että me lainsäädännöllä luodaan niitä kehikkoja, joissa se elintarvikeketju pysyy tasapainossa. Uskokaa tai älkää, se on viime kädessä kaikkien meidän suomalaisten etu. Me suomalaiset kuluttajat halutaan syödä suomalaista ruokaa ja me halutaan, että se suomalainen tuottaja pysyy hengissä, että se pystyy tuottamaan sitä suomalaista ruokaa. Sen takia on tärkeitä, että meillä koko ketju toimii hyvin, ja on aivan varmaa, että kaikkien on todella pärjättävä tässä ketjussa. Edustaja Kallio tämän totesi hyvin, että kaikkien on pärjättävä, muuten ei kukaan pärjää, ja näin se on.

Edustaja Sarkkinen kiinnitti vielä huomiota näihin kuulemisiin, huolellisuuteen siellä, ja uskon, että valiokunnassa tehdään tämän eteen erittäin hyvää työtä. Ja kyllä nämä määritelmät täällä lainsäädännössä täyttävät myöskin perusoikeuksien rajoittamisen edellytysten, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden, vaatimukset, kun otetaan huomioon

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

myöskin näihin säännöksiin kytketyn elintarvikemarkkinavaltuutetun valvonnan luonne ja siihen kytkeytyvät seuraamukset. Elikkä tämäkin asia on huomioitu.

Sitten edustaja Ingo vielä kysyi, että no mitäs siellä EU:ssa tapahtuu tämän asian ympärillä. UTP-direktiiviä ollaan tosiaan nyt sitten uudistamassa. Se on juuri läpikäyty, ja voi olla, että aikanaan, ehkä joskus ensi vuoden puolella, sieltä saadaan sitten varsinaisia esityksiä. Mutta siellä on tämä Suomen tilanne herättänyt valtavastikin kiinnostusta, koska monissa maissa on yritetty tätä elintarvikemarkkinaa tavalla tai toisella lähteä tasapainottamaan, mutta tähän mennessä on ollut aika huonoja virityksiä. Esimerkiksi Ranskassa on lähdetty erilaisista indekseistä, joista ei ole kuitenkaan oikein päästy sopuun, ja kukaan ei ole tyytyväinen tällä hetkellä siihen lainsäädäntöön, mitä siellä on yritetty tehdä. Tähän Suomen lainsäädäntöön on tällä hetkellä eurooppalaisittain kiinnostusta: löytyisikö tästä mallia, millä voitaisiin koko Euroopan unionin alueella lähteä tätä tasapainottamaan. Monissa maissa on samanlainen tilanne, että kauppa on yhä keskittyneempää. Tuottajat ovat erittäin heikoilla siinä tilanteessa, ja tarvitaan myöskin toimiva eurooppalainen elintarviketeollisuus ja todella se, että koko ketju toimii hyvin.

Minä todellakin toivon, että eduskunta tekee tämän asian kanssa hyvää, huolellista työtä. Mutta kun tässä vielä edustaja Kalmari kysyi, olisiko mahdollista saada tämä pian — tämän alkuperäisen ajatuksen aikataulun mukaisesti on ajateltu, että tämä olisi ensi syksynä voimassa — niin ihan tähän kevääseen ja kesään tätä ei saada, mutta tietysti se riippuu eduskunnasta. Eduskunta käyttää sen ajan, minkä eduskunta tarvitsee, mutta totta kai on ihan selvää, että me tarvitsemme tämän mahdollisimman nopeasti, jotta tämänkinhetkiseen tilanteeseen pystyttäisiin tuottajan aseman kohdalla vaikuttamaan, koska nythän on se tilanne, että varmaan juurikin aika moni tuottaja elää epäreilussa tilanteessa pitkän sopimuksen puitteissa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Kallio.

17.56 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eestilä nosti hyvin esille, että lainsäätäjä ei voi pakottaa toimijoita, kuka maksaa minkäkin verran. Lainsäätäjä ei voi myöskään pakottaa moraaliin ja etiikkaan. Minä en tykkää muistella vanhoja, mutta sen verran annan itselleni luvan, että muistan, että edellisessä työssä — silloin laki salli sen — oli mahdollista saada elintarvikkeista hintajakaumat: paljonko teollisuus sai, paljonko kauppa sai. Jätän nyt mainitsematta sen pääministerin, jonka aikana tämä laki muutettiin ja niitä ei enää saada. Sitten tuli elintarvikemarkkinalaki, ja nytten tätä viedään eteenpäin, ja toivon mukaan tästä päästään koko ajan eteenpäin. Hintajakauma — vaikka välttämättä sen perusteella ei voida tosiaan pakottaa mitään toimijaa tekemään tietyllä tavalla — kertoo jo kuluttajalle, kuka saa minkäkin verran. Jos olutpullossa korkki maksaa enemmän kuin viljelijän osuus tai reikäleivässä sen reiän tekeminen enemmän kuin viljelijän osuus, niin on se nyt aikamoinen signaali kuitenkin.

Ministeri toi esille huoltovarmuuden. Huoltovarmuus on tosiaankin osa vastuullista elintarvikeketjua. Ilman koko ketjun kattavaa vastuullista toimintaa, joka mahdollistaa ruuan raaka-aineen kannattavan tuottamisen, ei huoltovarmuutta ole. S-ryhmälle pitää antaa kiitosta siitä, että sen kestävyysraportissa, johonka tuossa debattipuheenvuorossa viittasin, käsitellään huoltovarmuutta kohtuullisen laajasti. Kesko ja Lidl eivät huoltovarmuutta tuo näissä dokumenteissaan lainkaan esille, eikä S-ryhmäkään

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

täydellisesti onnistu, koska se katsoo huoltovarmuutta vain omasta hyvin suppeasta näkökulmastaan. Kattava määrä kauppapaikkoja ja toimivat tietojärjestelmät ovat toki tärkeitä, mutta niillä ei ole mitään merkitystä, jos ei ole mitään, mitä siellä kaupassa myydä ja mitä sinne tietojärjestelmiin kirjata. Kananmunatilanne oli hyvä esimerkki tästä. Munia ei saa myytäväksi, jos niistä ei maksa sellaista hintaa, että niitä kannattaa tuottaa. Aito kuluttajaosuuskunta on sellainen, jolla on tavaraa hyllyssä kuluttajien ostettavaksi. Se on ihan joku muu talousjärjestelmä, jossa on tyhjiä hyllyjä nähty ja ehkä tänäkin päivänä nähdään.

Arvoisa puhemies! Kaupan edustajaa ei voi johdonmukaisuuden puutteesta moittia. Se on vastustanut käytännössä kaikkia ruokaketjun epätasapainoa korjaavia esityksiä niin tällä kaudella kuin edellisellä kaudella, vaikka yksikään aiempi lakimuutos ei ole kuitenkaan heikentänyt kaupan tulosta, päinvastoin. Ruokakauppa on erittäin kannattavaa Suomessa. Siinä, joka ei onnistu ruokaa myymällä rikastumaan, täytyy olla jotakin pahasti vialla.

Elintarvikemarkkinalain uudistaminen on siis välttämätöntä, ja seuraavat askeleet tulee laittaa heti valmisteluun. Tämä ei vielä riitä. Samaan aikaan tarvitaan kilpailulakiin muutoksia, jotta se ei toimi pelkästään kaupan aseman turvaajana. Oikea kilpailulaki on sellainen, joka turvaa suomalaisen ruuan saannin myös pitkällä aikavälillä ja myös todennäköisissä kriisitilanteissa. Kilpailulain lisäksi tarvitaan hankintalain uudistaminen, jotta Suomessa julkisissa hankinnoissa vaaditaan kaikilta tuotteilta suomalaisen lainsäädännön vaatimukset alkutuotannosta alkaen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään ottaa yksi vielä. Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Mehtälä.

18.00 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Suomalainen maatalous on ollut kriisissä jo pitkään. Kannattavuus on ollut heikkoa, ja kaupan ylivalta on ollut liian suuri. Alati lisääntyvä byrokratia on latistanut monen alkavan yrittäjän innon. Aikoinaan maatalousvirkamiehenä tein päätöksiä kyläteurastamoista ja maidonkäsittelypisteistä. Kaikki ovat loppuneet byrokratian takia.

Kaiken tämän päälle viime vuosina on kohdattu useita akuutteja kriisejä. Vuonna 2014 Krimin sota tyrehtytti maidon viennin Venäjälle. Haapavedellä valmistettiin Venäjälle Oltermannin juustoa, josta vientiin meni 90 prosenttia. Maidon kulutus tehtaalla Krimin sodan myötä tipahti 46 rekasta 16 rekkaan. Myös vuonna 2021 alkanut energian hintojen nousu ja sitten Ukrainan sota 2022 nostivat kustannuksia räjähdysmäisesti. Näiden seurauksena edellinen hallitus joutui tekemään alalle useiden satojen miljoonien eurojen tukipaketin. Mutta kuten silloin todettiin, maatalous ei voi olla kriisi- ja tukipakettien varassa, vaan ymmärrettiin, että meidän täytyy saada ruokamarkkina toimimaan, muuten nämä asiat eivät ratkea.

Arvoisa puhemies! Siitä on nyt vähän yli kaksi vuotta, kun suomalainen kauppa yksipuolisesti sanelemalla laski lihantuottajille maksettavaa hintaa lähes kymmenen prosenttia. Tämä tapahtui aikana, jolloin tuotantokustannukset olivat edellisinä vuosina nousseet kymmeniä prosentteja. Tämä oli aivan käsittämätön tilanne, ja kaiken järjen mukaan hintoja olisi pitänyt nostaa. Tämä kuvastaa hyvin sitä valtaa, jota suomalainen kahden jättiläisen hallinnoima kauppaketju voi käyttää. Tämä kuvastaa sitä todella hyvin.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Juuri siksi edellinen hallitus päätti, että pitää etsiä yhdessä kaikkien puolueitten kanssa keinot, miten suomalaista elintarvikemarkkinalakia ja kilpailulakia tulisi uudistaa. Vaalien alla syntyi työryhmän raportti, jonka mukaista elintarvikemarkkinalain uudistusta käsittelemme nyt. Täällä ovat mukana juuri ne asiat, joita ongelmiksi tunnistettiin, kiitos siitä. Nämä käytännössä olivat siis kostotoimien kieltäminen, sopimusten uudelleen neuvottelemisen, kohtuuttomien sopimusehtojen kieltäminen ja sitten neljänneksi tämä kaupan merkkituotteiden suosimisen kieltäminen. Kun nämä asiat saadaan lakiin, pitää huolehtia, että niiden toteutumista valvotaan. Lähtökohtaisestihan tämä lakiesitys ei tuo tuottajalle yhtään euroa lisää tilille, vaan sitten kun nämä nämä lakiesityksen asiat ovat toteutuneet.

Arvoisa puhemies! Elämme aikaa, jolloin suomalaista ruokaa ja suomalaista viljelijää tarvitaan enemmän kuin koskaan — tai, sanottaisiinko, kymmeneen vuosiin. Kun minä olin nuori poika, niin silloin saavutimme Suomessa ruuan omavaraisuuden. Nyt 60 vuotta myöhemmin olemme menossa kovaa vauhtia sen alle. Vaikka miten tekniikka kehittyy ja perusasiat pysyvät samoina, niin siitä huolimatta me tarvitsemme ruokaa ja vettä ja lämpöä samalla tavoin kuin ennenkin. Siinä on se omavaraisuuden kova ydin, huoltovarmuuden kovin ydin, että meillä näitä on. Suomalaisista viljelijöistä ja kotimaisesta ruuantuotannosta huolehtiminen on politiikan tehtävä. Me emme voi kilpailla hinnalla ulkomaista ruokaa vastaan näillä leveyspiireillä, mutta laadussa, maussa ja ruuan puhtaudessa olemme maailman ykkösiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Meillä alkaa nyt loppua tämän asian käsittelyyn varattu aika. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.05.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.27.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kalmari poissa, edustaja Rintamäki poissa, edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

19.27 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Viime kauden lopussa parlamentaarinen työryhmä kokoontui ja sai valmiiksi raporttinsa, aivan siinä vaalikauden lopussa, maaliskuussa. Siinä oli lista, mitä pitäisi tehdä, jotta kannattavuus paranisi maataloudessa, ja myös metsätaloutta käsiteltiin. Siinä oli lista, joka olisi pitänyt toteuttaa jo aikaisempina vaalikausina, koska tässä maatalouden kannattavuuden kehityksessä on nähty jo vuosia, että se on menossa huonoon suuntaan.

Onneksi tämä hallitus on nyt alkanut toteuttaa näitä asioita, ja muun muassa tämä elintarvikemarkkinalaki on yksi niistä. Hallituksen esityksellä uudistetaan elintarvikemarkkinalakia tavalla, jolla on suuri merkitys suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuudelle. Meillä on hyvin pitkään jatkunut maatalouden kannattavuuskriisi, joka on uhka sekä kotimaiselle ruuantuotannolle että huoltovarmuudelle. Suomen elintarvikeketjussa on vakava epätasapaino. Päivittäistavara-kauppa on äärimmäisen

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

keskittynyttä, kun taas tuottajia on lähes 40 000 ja elintarviketeollisuusyrityksiä noin 2 600, joista valtaosa on pieniä pk-yrityksiä. Tämä asetelma on johtanut tilanteeseen, jossa heikompi osapuoli joutuu hyväksymään kohtuuttomia sopimusehtoja tai vaikenemaan epäkohdista liikesuhteen menettämisen pelossa.

Esitys puuttuu tähän neljällä keskeisellä tavalla.

Ensinnäkin ostajan oman tuotemerkin suosiminen kielletään silloin, kun tavarantoimittaja on neuvotteluvoimaltaan heikompi. Kaupan kaksoisrooli tuottajien kilpailijana ja portinvartijana on ongelma, johon tarvitaan nimenomaiset pelisäännöt.

Toiseksi lakiin lisätään velvollisuus neuvotella sopimusehdoista uudelleen poikkeuksellisten olosuhteiden, kuten pandemian tai energiakriisin, yllättäessä. Koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota osoittivat, kuinka haavoittuvia pitkät kiinteähintaiset sopimukset voivat olla.

Kolmanneksi suojataan tavarantoimittajien liikesalaisuuksia kieltämällä tarpeettomien tietojen vaatiminen kustannusrakenteista ja tuotantotavoista. Nämä tiedot ovat olleet väylä, jota kautta tietoinnovaatioita on kopioitu kaupan omiksi merkeiksi.

Neljänneksi kaupallisia kustotoimia vastaan luodaan kosto-olettama, joka siirtää näyttötaakan ostajalle. Tämä on ratkaiseva muutos, sillä juuri kustotoimen pelko on tähän asti estänyt epäkohdista ilmoittamisen.

Tänään aikaisemmin otin meidän valiokunnassa esille sellaisen asian, että tarvitsemme silloin tällöin tuottajan sinne asiantuntijaksi ja olisi suotavaa, että sellainen olisi. Nyt tähän hallituksen esitykseen, elintarvikemarkkinalakiin, on aika vaikeaa, jos halutaan saada joku tuottaja kertomaan näistä omista sopimusehdoistaan ja varsinkin avoimesti. Pelko siitä, että se kostaus hänelle jotenkin, on todellinen.

Neljänneksi tosiaan näitä kaupallisia kustotoimia vastaan luodaan se kosto-olettama, joka siirtää näyttötaakan ostajalle. Tämä on ratkaiseva muutos, sillä juuri kustotoimen pelko on tähän asti estänyt epäkohdista ilmoittamisen. Toistan tämän asian, koska tämä on tärkeä asia.

Esitys ei kiellä kaupan omia merkkejä eikä puutu hintoihin. Se luo reilummat pelisäännöt. Kotimaisen ruuantuotannon elinvoima, huoltovarmuus ja tulevien sukupolvien mahdollisuus jatkaa tiloja edellyttävät, että alkutuottajan asema on kestäväällä pohjalla. Tämä esitys on askel oikeaan suuntaan. Totta kai on tärkeää, että kaupalla menee hyvin ja elintarviketeollisuudella menee hyvin, mutta kaiken pohja on se, että alkutuottajalla menee myös hyvin, ja nämä täytyy saada balanssiin.

Vielä sellainen tieto ja fakta, että kuluttajalle ruoka ei kallistu tämän elintarvikemarkkinalain uudistuksen myötä. Kysymys on vain oikeudenmukaisuudesta. Se on meille kaikille suomalaisille tärkeää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

19.33 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva elintarvikemarkkinalain uudistusta koskeva lakiesitys on tärkeä ja pitkään odotettu askel suomalaisen ruokaketjun tasapainottamisessa. Kyseessä on koko ruokajärjestelmän oikeudenmukaisuus, huoltovarmuus ja kotimaisen ruuantuotannon tulevaisuus.

Suomalainen ruokaketju on viime vuosina muuttunut merkittävästi. Kauppa on keskittynyt, kaupan omien merkkien osuus on kasvanut, ja kustannusten voimakas vaihtelu on kohdistunut erityisesti alkutuotantoon ja elintarviketeollisuuteen. Ketjun alkupää

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

kantaa usein suurimman riskin, mutta neuvotteluvoima on pienin. Tämä ei ole pitkällä aikavälillä kestävää talouden, huoltovarmuuden eikä kotimaisen ruoantuotannon kannalta.

Elintarvikemarkkinallain uudistuksen tavoitteena on korjata näitä pitkään jatkuneita markkinahäiriöitä. Läpinäkyvämmät sopimukset, kohtuuttomien sopimusehtojen kieltäminen ja kaupallisten kustotoimien selkeä kieltäminen ovat tärkeitä muutoksia. Lakimuutoksella suojataan yritysten liikesalaisuuksia ja estetään se, ettei tavarantoimittajilta vaadita tarpeettomia ja kalliita tietoja esimerkiksi kustannusrakenteesta tai tuotantotavoista. Kaupallisiin kustotoimiin liittyen yhteistyö ei voi jatkossa heikentyä sen vuoksi, että toimittaja käyttää oikeuksiaan tai vie asian viranomaiselle.

Yksi tärkeä muutos on, että poikkeuksellisissa tilanteissa, kuten kustannusten voimakkaasti noustessa, heikommalla osapuolella olisi oikeus pyytää sopimuksen ehtojen uudelleenneuvottelua. Tämä on tärkeää erityisesti maataloudessa, jossa kustannukset voivat muuttua nopeasti mutta sopimukset ovat pitkiä.

Mielestäni erityisen merkittävää uudistuksessa on käännteinen todistustaakka, joka helpottaa väärinkäytösten esiin tuomista. Tämä parantaa alkutuottajien ja elintarviketeollisuuden asemaa neuvotteluissa ja lisää luottamusta koko ketjun sisällä. Eli jos epäillään vahvemman osapuolen käyttäneen valtaansa väärin, heikomman ei tarvitse todistaa väärinkäyttöä. Sen sijaan vahvemman pitää osoittaa toimineensa oikein.

Keskustelua on käyty erityisesti kauppojen omista merkeistä, ja se on selvää, että kaupan omat tuotteet ovat monelle perheelle tärkeä osa arkea sekä monelle teollisuuden toimijalle myös vakaa sopimusvalmistuksen kautta tuleva tulonlähde. Näitä kaupan omia merkkejä ei ole tällä lailla tarkoitettu kieltää eikä rajoittaa kohtuuttomasti. Ongelma syntyy tilanteessa, jossa ostaja on samaan aikaan myös kilpailija. Tällöin markkina-asetelma on epätasapainoinen, ja siksi pelisääntöjen on oltava selkeät ja reilut kaikille.

Tärkeää on varmistaa, että sääntely on oikeasuhtaista. Laki ei saa johtaa siihen, että kauppa siirtyy käyttämään ulkomaisia tavarantoimittajia tai että ruuan hinta nousee tarpeettomasti.

Arvoisa puhemies! Tässä on itse asiassa kysymys paljon suuremmasta asiasta kuin sopimusehdoista tai markkinasääntelyistä, eli säilyykö Suomessa kotimainen ruuantuotanto, elintarviketeollisuus ja ruokahuoltovarmuus myös tulevaisuudessa. Reilu ja tasapainoinen ruokaketju on koko Suomen etu, ei vain yksittäisten toimijoiden. Kun ruokaketju toimii oikeudenmukaisesti, voittavat lopulta kaikki: tuottaja, teollisuus, kauppa ja kuluttaja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, poissa. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

19.36 **Janne Jukkola kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalainen ruokaketju on muuttunut viime vuosina merkittävästi. Kauppa on keskittynyt, omat merkit ovat kasvaneet, ja samaan aikaan alkutuottajan asema on monin paikoin jäänyt heikoksi. Kun neuvotteluvoima ei ole tasapainossa, lopputulos ei ole reilu.

Monelle alkutuottajalle nämä ongelmat ovat arkea. Tehdään pitkiä sopimuksia, joissa hinnat eivät jousta, vaikka kustannukset nousevat. Samalla ostajia on usein vain muutama, kun taas tuottajia paljon. Tällaisessa tilanteessa neuvotteluvoima kasaantuu väistämättä yhdelle puolelle, ja lopputuloksena on asetelma, jossa neuvottelupöydässä ei aidosti välttämättä olla tasavertaisia.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun pitkässä toimitussopimuksessa hinnantarkistus on sidottu niin harvoihin ajankohtiin, ettei nopeasti nousseita kustannuksia pystytä huomioimaan. Näimme tästä esimerkin energiakriisin aikana. Tuotantokustannukset nousivat nopeasti, mutta sopimukset eivät joustaneet mukana, ja tämä johti tilanteisiin, jotka eivät olleet kenenkään kannalta kohtuullisia.

Tähän epäkohtaan tällä esityksellä haetaan nyt korjausta. Esityksen ydin on yksinkertainen: ruokaketjuun tuodaan reilummat ja selkeämmät toimintatavat. Kohtuuttomiin sopimusehtoihin puututaan, esimerkiksi tilanteisiin, joissa sopimukset eivät jousta muuttuvissa olosuhteissa. Liiketoiminnan kannalta tarpeettomien ja arkaluonteisten tietojen vaatiminen kielletään. Kyse voi olla esimerkiksi yksityiskohtaisista tiedoista, tuotantotavoista tai kustannusrakenteesta, jotka lisäävät hallinnollista taakkaa ilman todellista tarvetta. Lisäksi kaupalliset kostotoimet estetään, ja ehkä merkittävämpinä käänteinä todistustaakka helpottaa väärinkäytösten esiin tuomista. Tärkeä muutos on myös se, että jatkossa näihin epäkohtiin puuttuminen on aidosti mahdollista ilman pelkoa seuraamuksista. Näillä toimilla pyritään siihen, että erityisesti alkutuottajan asema olisi jatkossa oikeudenmukaisempi.

Ruokaketjussa on myös erityinen tilanne, jossa sama toimija on yhtä aikaa sekä ostaja että kilpailija. Tämä kaksoisrooli vaatii selkeät pelisäännöt, jotta kilpailu pysyy reiluna, sillä reilusti toimiva elintarvikeketju on myös kuluttajan ja kaupan etu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

19.39 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkan aiemmista puheista tätä teemaa. — Kaikilla kauppaketjuilla on tosiaan erilaisia vastuullisuusohjelmia. Ne löytyvät hieman eri tavoin toteutettuna niin S-ryhmältä, Keskolta kuin Lidliltä. Kuriositeettina en malta olla mainitsematta, että sekä S-ryhmästä että Keskolta minulle edellisessä työssä vihjattiin, että pitäisi antaa potkut. Syynä oli se, kun pidin esillä viljelijän asemaa julkisuudessa. No, eivät ne toteutuneet kuitenkaan.

S-ryhmän kestävyysraportissa vuodelta 2025 kerrotaan, että osuuskaupat hankkivat kotimaisia tuotteita laajasti. Sataprosenttisesti suomalaiselle kaupparyhmälle valikoimien korkea kotimaisuusaste ja ruokaketjun toimivuus ovat tärkeitä asioita. Edelleen S-ryhmän kestävyysraportissa todetaan seuraavaa: ”Kotimaisten tuotteiden menekki tukee muun muassa työllisyyttä Suomessa. Paikallisten tuotteiden suosiminen vahvistaa yhteisön yhteenkuuluvuutta ja elinvoimaisuutta. Kun paikalliset yritykset menestyvät, ne voivat investoida takaisin yhteisöön esimerkiksi tukemalla paikallisia tapahtumia ja palveluita. S-ryhmä haluaa edistää aktiivisesti kotimaisen ruuan menestystä ja tulevaisuutta omien tekojensa kautta sekä tarjoamalla asiakkaillensa erilaisia vaihtoehtoja tuotteiden ja palvelujen kautta.” Ja edelleen: ”Tavoitteena S-ryhmällä on, että vuoden 2030 loppuun mennessä 80 prosenttia S-ryhmän myymästä ruuasta on kotimaista.” Kuulostaa suorastaan erinomaiselta, mistä kiitos S-ryhmälle.

Arvoisa puhemies! Se, mitä S-ryhmän kestävyysraportista ei löydy, on suomalainen maatalous. Suomalaista ruuantuottajaa, maatalousyrittäjää, ei mainita raportissa lainkaan, vaikka ilman heitä S-ryhmän asettama tavoite kotimaisen ruuan myynnistä ei toteudu. Tässä on yksi keskeinen syy, miksi lainsäädäntöä tulee muuttaa. Ilman lainsäädännöllisiä toimia suomalaisen maatalousyrittäjän asema ei Suomessa parane. Se on nähty koko 2000-

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

luvun ajan. Halpuuttamisen synkkä varjo on edelleen suomalaisen ruuan ja sen tuottajien yllä.

Sen verran toki pitää tarkentaa, että maatalous kyllä mainitaan S-ryhmän kestävyysraportissa. Maatalous nostetaan esille ympäristön pilaajana rinnastamalla se metallien louhintaan ja öljynjalostukseen. Raportissa ollaan myös huolissaan muun muassa Espanjan vihannestuotannosta eli siitä, miten myös tulevaisuudessa sieltä voitaisiin tuoda halpoja vihanneksia Suomeen, yleensä juuri parhaaseen kotimaan sesonkiin.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi K-ryhmä. Keskon raportointitapa vastuullisuudesta on erilainen kuin S-ryhmällä. En käytä termiä ”kilpailijat”, koska Suomessa ruokakaupassa ei aitoa kilpailua ole. Pelkkä halvalla hinnalla ruuan myyminen ei ole aitoa kilpailua. Keskon vastuullisuuspolitiikkadokumentissa ei ole maataloudesta sanaakaan. Ruoka mainitaan ruokahävikin yhteydessä. Keskon vastuullisuusstrategiassa ei myöskään mainita maataloutta, ei myöskään ruokaa, edes ruokahävikin osalta. Keskon yli 300-sivuisessa vuosiraportissa on yksi lause suomalaisesta ruokaketjusta: ”Keskon päivittäistavarakauppa on merkittävä osa suomalaista ruokaketjua, ja pidämme tärkeänä koko ruokaketjun toimintaedellytysten turvaamista.” Tämä oli se lause, mutta sitaatti jatkuu vielä: ”Kannustavalla ja hyvin ennakoitavissa olevalla sääntelyllä voidaan lisätä kilpailun edellytyksiä ja varmistaa palveluiden saatavuus eri puolilla Suomea.” Mitään konkreettisia toimia tai tavoitteita ei Keskokaan esitä, joilla se suomalaisen ruokaketjun turvaamista edistäisi. Ainoa esitetty toimenpide on mahdollisimman vähäinen sääntely kaupan toiminnalle.

Vuosiraportissaan Kesko mainitsee maatalouden lapsi- ja pakkotyön yhteydessä sekä S-ryhmän tavoin ympäristöön ja maatalouden päästöihin liittyen. Yhteistä Keskon ja S-ryhmän vastuullisuusnäkemykselle on, ettei suomalaista maataloutta mainita lainkaan osana elintarvikeketjua ja suomalaisen raaka-aineen ainoana mahdollisena tuottajana.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi Lidl ja sen vastuullisuus. Lidlin 15 sivun vastuullisuuspamfletti alkaa kansikuvalla, joka varsin suurella todennäköisyydellä ei ole suomalaiselta pellolta, vaikka kaunis peltomaisema siinä onkin. Maatalous mainitaan Keskon ja S-ryhmän tavoin päästöjen aiheuttajana. Seuraava lause löytyy Lidlin vastuullisuusdokumentista: ”Sertifioinnin lisäksi Lidl valvoo toimitusketjujaan tekemällä ihmisoikeusvaikutusten arviointeja sekä vaatimalla kaikilta riskimaissa Lidlille käyttötavaroita valmistavilta tehtailta säännöllisiä auditointeja. Myös vedenkäyttö on keskeinen osa Lidlin vastuullisuusstrategiaa. Kaikkien Lidlin vesiriskialueilla toimivien hedelmä- ja vihannestoimittajien tulee saavuttaa makean veden käytön huomioiva sertifiointi vuoteen 2026 mennessä.” Lidlilläkään ei ole käytännössä mitään sellaista vastuullisuuteen liittyvää linjausta, joka ylläpitäisi ja vahvistaisi suomalaista elintarvikeketjua. Vesivastuullisuus toteutuisikin hankkimalla tuotteita nykyistä enemmän Suomesta, jossa vedestä ei ole pulaa.

Arvoisa puhemies! Kaikkien näiden asiakohtien jälkeen täytyy hallitusta kiittää nyt käsittelyyn tulleesta lakiesityksestä. Se on vietävä ripeästi läpi. Se on pieni askel oikeaan suuntaan, jatkoa edellisten hallitusten tekemisille. Tätä työtä pitää jatkaa sekä tämän lain että kilpailulain ja hankintalain osalta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

19.45 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomen kauppa ja sen sisäänosto on maailman keskittyneintä. Meillä on käytännössä kaksi tukkuriä, jotka ostavat tuotteet sisään. Meillä on samalla Euroopan kannattavin tai toiseksi kannattavin kauppa ja itse asiassa myös kauppa, joka olisi varmasti kannattavin, ellei se maksaisi osuuspääoman korkoja ennen tuloksen julkistamista pois — siis kuunnelkaa: osuuspääoman korot maksetaan ennen tuloksen julkistamista. Tämähän on vähän sama asia kuin jos osakeyhtiöissä maksettaisiin ennen osingot pois ja sitten katsottaisiin, mitä jää viivan alle. Tässä tilanteessa meillä kuitenkin on Euroopan alhaisimpia tuottajahintoja. Meidän elintarvikemarkkina ei ole reilu, eikä se toimi terveellä tavalla. Monet hallituspohjat ovat jo tehneet muutoksia elintarvikemarkkinalakiin, mutta toki vahvemman oikeutta käyttä valtaansa on vaikea pois mitata.

Siksi kiitänkin tätä lainsäädäntöä. Se osaltaan tekee tästä sisäänostamisesta sillä tavoin reilumpaa, että kaupat eivät voi suosia omia tuotemerkkejään toisten tuotekehityksen osalta. Eihän missään muussakaan tuotteessa homma toimi niin, että voi plagioida tuotteen täysin estoitta, niin kuin tässä tapauksessa monesti pyydetään reseptiikat muka kestävyuden tai elintarviketurvallisuuden vuoksi näiltä toimittajilta, ja sitten muutaman viikon päästä aletaan jo parhaimmillaan tai pahimmillaan valmistaa omaa tuotetta. Eli tämä lainsäädäntö pyrkii estämään tällaista väärinkäyttöä ja myös omien private labeleitten, omien tuotemerkkien, suosimista hyllyasettelulla tai muulla toiminnalla, esimerkiksi hinnoittelulla. Tämä on hyvä asia.

Sen lisäksi tämä lainsäädäntö pyrkii suojaamaan heikompaa osapuolta kaupallisilta kostotoimilta. Kun ilmoituksen väärästä toiminnasta voi tehdä elintarvikemarkkinavaltuutetulle, tämä voi tehdä tutkimusta anonyymipohjalta, ja näin päästään useammin kiinni väärinkäytöksiin, ja myös näitä kaupallisia kostotoimia, jos kauppaliikkeet sitten väärin toimivat erilaisten väärinkäytösilmoitusten vuoksi, pystytään seuraamaan tarkemmin.

Elintarvikemarkkinalakiin lisättäisiinkin säännös velvollisuudesta neuvotella heikomman osapuolen pyynnöstä myös sopimuksen sisällöstä uudelleen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Nythän meillä on juuri käsissä tällaiset poikkeukselliset olosuhteet. Sain esimerkiksi eräältä maidontuottajalta sähköpostin, että mitenkähän käy tänä vuonna, kun tammi—helmikuun sähkön hinnat ovat olleet yhteensä jo yli 14 000 euroa, rehujen, lannoitteitten, urakoinnin, rahtien, kaikkien kustannukset ovat nousseet ja polttoöljyn hinta on jo kalliimpaa kuin dieselin verollinen hinta tankilta. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin se, että kovan kilpailutuksen vuoksi viljelijöitten omistama osuusmeijeri ei ole pystynyt maksamaan edes nykyistä hintaa vaan on joutunut alentamaan hintaa 3,5 senttiä. Samaan aikaan kauppaketjujen pomot televisiossa puhuvat siitä, miten kuluttajan täytyy valmistautua maksamaan lisää hintaa — lisää hintaa siitä, että kaupan kate kasvaa, siitä, että he saavat tuotteen halvemmalla ja vaativat kuluttajalta enemmän.

Tässä lainsäädännössä myöskin oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia muutettaisiin niin, että elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi hakea markkinaoikeudelta ostajalle määrättävää kieltoa jatkaa neuvotteluvoimaltaan heikompien tavarantoimittajien kannalta kohtuuttoman sopimusehdon tai sopimuskäytännön käyttämistä. Näin silloin kun toimittaminen on epäedullista ja kannattamatonta ja uhkaa viedä konkurssiin toimittajaa, voidaan nämä toimitukset katkaista.

Ylipäätään tämä koko lainsäädäntöehdotus on juuri askel oikeaan suuntaan, ja voi sanoa näin, että jos jostain puolelta kaupasta kuuluu valitusta, että nyt kuluttajahinnat nousevat

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

tai tämä on heille jotenkin raskasta, niin silloinhan tämä on esimerkki siitä, että tätä markkina-asemaa on käytetty väärin. Niiden, jotka ovat toimineet terveellä pohjalla tähänkin asti, ei tarvitse muuttaa minkäänlaista toimintatapaa. Ja private labelit edelleenkin pystyy olemaan, ja niitä täytyykin pystyä olemaan, niin että kuluttajalla on valinnanmahdollisuutta. Luulen, että entistä enemmän tulee sen kaltaista toimintaa, mitä monissa esimerkiksi lähiruokaa myyvissä K-kaupoissa on, että ostetaan läheltä tulevilta toimittajilta suoraan pellolta kauppaan ja pöytään tavaraa. On kaikkien etu, että suomalainen elintarvikealkutuotanto säilyy ja että suomalainen jatkojalostus säilyy. Elintarvikesektori työllistää yli 300 000 työpaikkaa, ja niistä työpaikoista meidän kannattaa jo yhteiskunnan vuoksikin pitää kiinni. Samalla kuluttaja saa puhtaimman ja turvallisimman ruuan, mitä missään maapallolla on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

19.52 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä elintarvikelain muutosten tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia: halutaan vahvistaa alkutuottajan asemaa, puuttua epäreiluihin kauppatapoihin ja tasapainottaa neuvotteluvoimaa elintarvikeketjussa. Tähän esitykseen kytkeytyy vahvasti kotimainen ruoantuotanto, joka on myös huoltovarmuuskysymys, ja juuri siksi haluan tuoda esille näkemyksiä tämän esityksen ongelmakohdista. Tahdon sanoa, että täällä on tänään pidetty erinomaisia puheenvuoroja. Asia on todella vakava, mutta koen oikeutena tai jopa velvollisuutena sanoa tästä laista myös muutaman erilaisen sanan siitä, mitä tänään täällä on kuultu kaupan ja kuluttajan näkökulmasta.

Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi: En olisi ikinä uskonut enkä usko vielääkään — kun 15-vuotiaana menin töihin Salon Citymarketin palvelutiskille, jossa muuten viihdyin 23 vuotta putkeen, ja siitä suoraan pienemmässä kaupassa Somerolla olen ollut noin kahdeksan vuotta ja olen edelleenkin — että olen joskus eduskunnan salissa puhujapöytätyössä kyselemässä/kyseenalaistamassa, mitä suomalaisessa kaupassa saa myydä ja mitä ei ja millä hinnalla. Toivon todella, että olen ymmärtänyt jotain nyt väärin, mutta eihän se nyt voi olla niin, että valtiovalta päättää, mitä kaupassa myydään, millä hinnalla tai jopa missä kohtaa kaupassa tuotteita myydään. Näin ymmärtääkseni toimitaan maailmassa tasan yhdessä maassa, jonka nimen jätän nyt mainitsematta. Olen siis työskennellyt kaupan alalla jo vuosia, joten voin sanoa, että näiden vuosien aikana olen oppinut jotain tuotteista ja kauppatavoista. Siksi en voi olla tuomatta esille minun ja satojen muiden yrittäjien ja kymmenientuhansien työntekijöiden huolta liittyen tähän hallituksen esitykseen.

Arvoisa herra puhemies! On esitetty, että jos lisäämme sääntelyä, se parantaisi tuottajien asemaa ja sitä kautta kannattavuutta, mutta haluan kysyä: Mikä on se konkreettinen asia, miten sääntely parantaisi näitä asioita? Mikä on tämän esityksen näyttö siitä, että juuri nämä keinot nostavat niitä tuottajahintoja tai parantavat viljelijän tulotasoa? Toivottavasti nämä eivät ole vain pelkkiä oletuksia siitä, että näin tulee tapahtumaan.

Arvoisa puhemies! Toinen huoleni liittyy kilpailuun ja kuluttajiin. Esityksessä kielletään kaupan omien tuotemerkkien suosiminen. Sinänsä ymmärrän tämän ajatuksen, mutta sen seuraukset voivat olla täysin päinvastaiset. Moni suomalainen ostaa kaupan omia merkkejä siksi, että ne ovat edullisempia ja usein kaikista halvimpia. Jos kauppojen omien merkkien asemaa lähdetään rajoittamaan epäselvillä säännöksillä, se voi johtaa hintojen nousuun, ja se osuu erityisesti pienituloisiin. Sitä tuskin kukaan täällä haluaa. On

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

myös hyvä muistuttaa tässä samalla, että kilpailu ei lisääny siitä, että lisätään sääntelyä. Suomessa päivittäistavarakauppa on jo valmiiksi hyvin keskittynyt. Ongelma ei ratkea sillä, että lisätään byrokratiaa, vaan sillä, että puretaan niitä esteitä, jotka tällä hetkellä vaikeuttavat markkinoille pääsyä.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä puhutaan paljon ”suosimisesta” ja ”tavarantoimittajan etujen huomioon ottamisesta”, mutta niitä ei määritellä täsmällisesti missään. Tämä jättää tulkinnan siis kokonaan viranomaisille. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että viranomainen voisi arvioida jälkikäteen, onko kauppa toiminut oikein esimerkiksi hyllyjärjestyksen, valikoiman tai hinnoittelun osalta, ja tämä vasta on ongelmallista. Se luo yrityksille merkittävää oikeudellista epävarmuutta, eli yritykset eivät voi mitenkään ennakoita, mikä oikeasti on lain mukaan sallittua ja mikä ei. Samoin tämä esitys puuttuisi suoraan elinkeinovapauden ytimeen: Kun tuote on ostettu kauppaan, se on kaupan omaisuutta. Silti lainsäädäntö pyrkisi ohjaamaan sitä, miten tätä omaisuutta käytetään. Kysynpähän vaan: onko perustuslain näkökulmasta ihan sallittua?

Arvoisa herra puhemies! Myös kansainvälinen kilpailu on yksi huolenaihe tähän esitykseen liittyen. Tämä esitys ei käytännössä koske kansainvälisiä sopimuksia samalla tavalla kuin kotimaisia toimijoita. Tämä voisi siis johtaa siihen, että kauppa siirtää hankintojaan ulkomaille, missä sääntely on kevyempää. Eli jos kotimaisten markkinoiden sääntelyä kiristetään, kauppa voi todeta, että on helpompaa ostaa ulkomailta kuin Suomesta. Silloin lopputuloksena voi olla juuri päinvastainen kehitys kuin tavoitellaan, eli kotimainen tuotanto heikkenee ja oma varallisuus laskee, ja se vasta on huono asia huoltovarmuuden kannalta ja kaiken muunkin.

Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä on nostettu hyviä ja tärkeitä asioita esille. Esimerkiksi kaupan neuvotteluvoima on suuri, ja on selvää, että alalla on olemassa myös epäreiluja käytäntöjä, joihin pitäisi löytyä ratkaisuja. Juuri siksi jokaisen pitäisi pysähtyä kysymään, ovatko nyt esitetyt keinot oikeita ratkaisuja esitettyihin ongelmiin. Nykyinen lainsäädäntö tarjoaa jo nyt osaltaan työkaluja puuttua ongelmatilanteisiin. Ennen kuin rakennamme uutta raskasta sääntelykierrosta, tulisi arvioida, miksi nykyiset keinot eivät aina riitä ja miten niitä voitaisiin kehittää.

Arvoisa herra puhemies! Me kaikki haluamme turvata kotimaisen ruoantuotannon, ja kaikki haluamme, että viljelijät saavat työpanoksestaan oikeudenmukaisen korvauksen, mutta tämä ei saa johtaa siihen, että rakennamme epäselvän, raskaan ja kilpailua vääristävän himmelin, joka lopulta heikentää juuri niitä tavoitteita, joita yritetään edistää. Tarvitsemme ratkaisuja, jotka toimivat oikeasti ja jotka vahvistavat kotimaista kilpailua eivätkä heikennä sitä. Siksi mielestäni on tärkeää, että tämän esityksen ongelmakohdat käydään läpi huolellisesti. — Kiitos, arvoisa herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

19.57 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Arvostamani edustaja Lundénin puheenvuoron jälkeen on pakko käyttää puheenvuoro. On totta, että tämä lainsäädäntö ei koske ulkomailta tilattavia tuotteita, se ei toimi kansainvälisissä tilanteissa. Automaattisesti tätä ei pysty sinne soveltamaan, jolloin tietysti ulkomaisten tuotteitten kilpailukyky jossain mielessä voi parantua, jos sitä epätervettä kauppatapaa halutaan suosia.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Miksi tämäntyyppinen lainsäädäntö elinkeinovapaassa Suomessa tarvitaan? Syy on se, että meillä ei missään muussakaan toiminnassa esimerkiksi polkumyynthinnottelua pysty toteuttamaan, ja kauppa on samalla elintarvikevalmistaja kuin se on myyjä. Itse asiassa olen useasti miettinyt, miksi ihmeessä kilpailulainsäädäntö, joka puuttui vaikkapa Valion hintojen alentamiseen kauppaketjussa, ei puutu nyt samalla tavalla private label -maitojen hintojen polkumyyntiin. Tämänhän pitäisi olla itsestään selvää, että näitä jalostajia, jotka ovat kaupan omia jalostajia, pitäisi koskea samat pelisäännöt. Kun niistä tuotteista jo niin iso osa on kaupan itse tekemiä, niin siinä pitäisi kilpailuviranomaisen todeta, että siellä pitää täysin samantapaisesti valvoa kuin muissa toimijoissa.

Ja minkä takia sitten jopa siellä kaupan sisätiloissa elinkeinovapaus ei saa toteutua, ja miksei private labeleita saa työntää jonnekin nurkkaan ja kaikkia brändituotteita esille? Täytyy sanoa, että kyllä tämä kuluttajana harmittaa. Esimerkiksi kun meidän pitäjässämme ainoa kauppa on osuusryhmän kauppa, joka on täyttänyt kansainvälisten jättien tuotteilla, kaiken maailman coopeilla ja rainboweilla, minun lähikauppani hyllyt, ja minä en saa enää kotimaisia brändituotteita lainkaan sieltä. Minusta tämä on todella väärin. Jos ollaan kuluttajaosuuskunta, niin mielestäni pitäisi kuluttajaa kuunnella niin, että kuluttaja, joka haluaa suomalaisia tuotteita, pystyisi niitä ostamaan sieltä pienemmästäkin kaupasta. Minusta on ihan tervettä, että vähän katsotaan sen asian perään, voiko syrjäyttää brändituotteet ja viedä ne jonnekin kyykkyhyllyyn, aivan kuten ennen oli kyykkyviinit ja private labelit vietiin siihen esille. Ei tämäkään ole tervettä enää nykypäivänä. Siinä on jotain samaa, kun viittasitte, edustaja Lundén, aivan hyvin siihen elinkeinovapauteen ja siihen, että ei me olla ihan kuin naapurissa. Ei tuokaan toiminta ole mielestäni tervettä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

20.00 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää kanssa edustaja Kalmaria hyvästä puheenvuorosta, ja minäkin arvostan teitä äärimmäisen paljon. — Tuohon private label -hommaan — puhun nyt vain omasta takaa: Meillä ainakin Somerolla ne ovat siellä kyykyssä, ja meillä ovat brändituotteet esillä, mitä ihmiset haluavat. En ymmärrä, miksi se kauppa on tehnyt niin — en viitsi kertoa, mikä kauppa mahtaa olla, mutta tiedän varmaan ketjünkkin — mutta todennäköisesti siellä on tullut hyllynreunakuvat, ja ne ovat tehneet sen mukaan ne tuotteet sinne. Luulen näin. Ja meillä Somerolla ainakin — teidän äskeinen puheenvuoro oli kanssa erinomainen — kesäisin kurkut ja tomaatit tulevat suoraan pellolta myytäväksi meidän kauppaan. Eli meilläkin tuetaan paikallista viljelijää, puolin ja toisin, niin että en osta mistään tukkuliikkeestä kesäiseen aikaan yhtään mitään. Mutta on tosi ikävä kuulla, että ne private label -tuotteet ovat siinä ns. saman tien silmien korkeudella, niin että ne myyvät entistä enemmän. Siinäkin kauppa voi kyllä sen mahdollistaa, että laitetaan ne brändituotteet siihen, mihinkä halutaan. Kirjoittakaa sille myymäläpäällikölle vain terveisiä, ja luulen, että homma onnistuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten vielä edustaja Kalmari.

20.02 **Anne Kalmari kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Toivon todella, että ne uhkapilvet, mitä edustaja Lundén tässä näkee, eivät toteudu vaan tämä vie nyt kuitenkin hyvään suuntaan. Siinä meillä on täysin yhteinen toive, että toivottavasti entistä enemmän

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

näitä lähtutuotteita ja selkeästi merkittynä. Tiedän, että teidän tuttu kauppaketjunne on näin paljon toiminutkin, ja toivottavasti tämä toiminta entisestäänkin lisääntyy. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luottolaitostoinnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 190/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 6/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 6/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.05 Oras Tynkkynen vihr: Kiitos, puhemies! Alkuperäisessä hallituksen esityksessähän ehdotettiin, että asuntolainojen enimmäisaika pidennettäisiin 30:stä 35 vuoteen. Mitä tästä sanoivat asiantuntijat? Esimerkiksi Finanssivalvonta: Finanssivalvonnan käsityksen mukaan ehdotettu sääntelymuutos on siten omiaan heikentämään rahoitusvakautta tilanteessa, jossa ehdotetun sääntelymuutoksen hyödyt ovat epävarmat. Suomen Pankki: enimmäistakaisinmaksuajan pidentäminen esitetysti voisi kasvattaa rahoitusjärjestelmän vakautta uhkaavia riskejä erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa asuntojen voimakkaasti nousevat hinnat alkavat ruokkia itseään ja asuntomarkkinat ylikuumentuvat. Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV on huolissaan siitä, että ehdotetut toimenpiteet eivät olisi tasapainossa asetettujen tavoitteiden ja kotitalouksien velkaantumista todennäköisesti lisäävien vaikutusten välillä. Rahoitusvakausrasto RVV näkee riskinä, että esitykselle asetettuja, sinänsä täysin perusteltuja yhteiskuntapoliittisia tavoitteita ei tulla saavuttamaan nyt ehdotetuilla sääntelymuutoksilla. Sen sijaan on hyvin todennäköistä, että muutokset lisäävät kotitalouksien ja asunto-osakeyhtiöiden velkaantumista ja lisäävät näihin liittyviä taloudellisia ja rahoitusvakaudentollisia kriisejä. Ja vielä vaikkapa professori Panu Kalmi: ”Sääntely on alun perin luotu hyvästä syystä: finanssikriisien ehkäisemiseksi ja kotitalouksien ylivelkaantumisen rajoittamiseksi. Vaikka luottovetoista finanssikriisiä ei juuri nyt ole näköpiirissä, ei ole syytä purkaa sen torjumisen mekanismeja.”

No, nämä asiantuntijalausunnat koskivat siis hallituksen alkuperäistä esitystä, jossa ehdotettiin asuntolainojen enimmäisajan pidentämistä 30:stä 35 vuoteen. Mitä kävi talousvaliokunnassa? Siellä hallituspuolueet sosiaalidemokraattien ja keskustan tuella päättivät, että tätä asuntolainojen enimmäisaikaa pitäisi pidentää vielä tästä hallituksen esittämästä eli 35:stä 40 vuoteen. Kaikki ne samat ongelmat, joihin monet asiantuntijat ja viranomaistahot kiinnittivät huomiota valiokuntakäsittelyssä, pätevät tietysti myös tähän

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

valiokunnan enemmistön esittämään laajennettuun pidennykseen, mutta merkittävästi suuremmassa laajuudessa. Lopulta valiokunnassa päädyttiin ainakin omalla eduskuntaurallani ehkä aika poikkeukselliseen tilanteeseen, että ainoina hallituksen esitystä puolustivat siis minä ja edustaja Yrttiäho, eli kaksi oppositiopuolueiden edustajaa.

No, selvyuden vuoksi on syytä todeta, että näistä edellä mainituista riskeistä huolimatta voi sinänsä olla ihan perusteltua hallituksen esityksen esittämällä tavalla pidentää asuntolainojen enimmäisaikaa, mutta juuri näitten tunnistettujen riskien takia parempi olisi edetä siinä alkuperäisessä hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla, kerätä kokemuksia, seurata vaikutuksia ja näitten kokemusten perusteella tarvittaessa seuraavassa vaiheessa laajentaa vielä enemmän tätä enimmäisaikaa nyt valiokunnan enemmistön hahmottelemalla tavalla, mutta ei tällä tavalla, ei näin hätiköiden.

Sen takia teen vastalauseen mukaisen esityksen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

18.09 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta tosiaan ehdottaa hallituksen esityksestä poiketen, että asuntolainojen enimmäismaksuaikaa voitaisiin pidentää valtioneuvoston asetuksella niin, että takaisinmaksuaika voisi olla jopa enintään 40 vuotta. Kuten edustaja Tynkkynen tässä lausuntoja siteeraten totesi, asiantuntijalausunnat eivät tätä tue.

Tämä 40 vuoden takaisinmaksuaika olisi kansainvälisestikin vertaillen poikkeuksellisen pitkä ja johtaisi siihen, että yhä useampi maksaisi lainaa takaisin vielä eläkeiässä. Lainajan pidentämisellä olisi merkittävä vaikutus korkomenojen kasvuun, mikä saattaa sitten taas puolestaan johtaa virhearvioihin — erityisesti, jos lainanottaja painottaa matalaa kuukausierää. Eli tosiaan asiantuntijalausunnoista ei löydy tukea tälle pidennykselle, joka olisi varsin poikkeuksellinen, ja sen takia tuen sitä ajatusta, minkä edustaja Tynkkynen esitti, että jos tällaiseen lähdetäisiin, niin se pitäisi ainakin tehdä vakaasti harkiten ja kerätä kokemuksia tästä, mitä nyt hallitus olisi esittänyt pidennykseksi.

Eli näillä sanoilla kannatan edustaja Tynkkynen tekemää esitystä siitä, että hallituksen esitys hyväksytään muuttamattomana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.10 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten tässä edellä vihreiden vastalauseeseen viitanneet edustajat kuvasivat, talousvaliokunnassa on todella poikettu hallituksen alkuperäisestä esityksestä, mutta, arvoisa puhemies, mielestäni aivan oikeaan suuntaan. Suomessa on eletty todella pitkää erittäin matalan kasvun aikaa, ja on tärkeää, että Suomessa tehdään toimia, joilla haetaan kestävää talouskasvua. Meidän ei tarvitse katsoa sen kauemmas kuin vaikkapa naapurimaahan Ruotsiin, jossa osaltaan se, että lainajat ovat pitempiä, mahdollistaa sen, että kotitalouksilla on huomattavasti enemmän rahaa käytettävissään, ja tämä on edesauttanut kyllä talouskasvua. Toki Ruotsista voisimme ottaa mallia monessa muussakin asiassa siinä, mitä tulee investointimyönteisyyteen, yrittäjyyteen, myöskin erilaiseen verotuksen rakenteeseen ja niin edelleen.

On totta, että ylivelkaantumista pitää välttää kaikissa tilanteissa, mutta tällä hetkellä Suomessa suurempi huoli — ehkä vielä suurempi kuin nämä edellä esimerkiksi edustaja Tynkkynen sinänsä ansiokkaassa pohdinnassaan ja puheenvuorossaan käyttämät huolet —

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

on se, että julkinen taloutemme tämän talouden hitaan kasvun vuoksi on ajautumassa kestävämpään tilanteeseen. Sillä, että näitä takaisinmaksuaikoja nyt pidennetään, yhä useampi suomalainen ja ennen kaikkea varmasti perheet pääsevät sitten hankkimaan itselleen sen kaltaisen asunnon kuin elämäntilanne edellyttää. Toisaalta sitten, kun myös tätä omarahoitusosuutta on mahdollisuus Finanssivalvonnan suhdannetilanteen mukaan säädellä — ja tässä vaikeassa suhdannetilanteessa, jossa esimerkiksi nyt elämme, se voitaisiin kaikilta muiltakin kuin ensiasunnon ostajilta laskea tuohon viiteen prosenttiin — niin tällä saataisiin nyt tällaista nopeaa laman taittoa tapahtumaan ja sitä kautta kestävä kasvua kansantalouteen.

Kyllä, mielestäni eduskunta voi aivan hyvillä ja myös turvallisilla mielin tähän talousvaliokunnan enemmistön mietintöön yhtyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

18.13 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Nykyisessä heikossa taloudellisessa tilanteessa meidän on tosiaan tehtävä kaikkemme, että kuluttajien luottamusta pystyttäisiin vahvistamaan, ja siksi onkin hyvä, että talousvaliokunnassa me olimme rohkeita ja korjasimme tätä hallituksen alkuperäistä esitystä. Asuntomarkkinaa pitäisi ehdottomasti pystyä vahvistamaan.

Tämä aika, kun korot varmaan kohta taas pompsahtavat ja turvallisuusympäristö on radikaalisti muuttunut, on näkynyt kasvaneena epävarmuutena Suomen taloudessa, ja erityisesti tämä on heijastunut myös sinne asuntomarkkinoille, eikä rakennusalankaan tilanne ole sen parempi. Siksi pitäisi nopeasti pystyä tekemään vaikuttavia keinoja, joilla saamme tätä luottamusta vahvistettua ja asuntokauppaa käyntiin.

Tämä pidempi takaisinmaksuaika keventää asuntovelallisten taakkaa hankalana aikana ja tuo hieman tilaa siihen omaan talouteen, muiden menojen kattamiseen. Meillä Suomessa pankit ovat erittäin varovaisia. Lainaa on todella vaikea saada — tästä on keskusteltu tässä salissa jo monesti — erityisesti tuolla vähän syrjäisemmällä seuduilla, mistä itsekkin tulen. Vaikkapa Hämeenkyrössä asunnon vakuusarvo ei ole kovin korkea, ja pankit ovat varovaisia. Lainaa on vaikea saada, kuitenkin ihmisten jossain täytyy asua, ja vuokra-asuntojakaan ei oikein ole. Toivottavasti tämä uusi lainsäädäntö nyt rohkaisee myös siis pankkeja.

Toki tämä rahoitusvakaus ja kotitalouksien velkaantuminen on tietysti otettava tosissaan, ja tätä uudistusta pitääkin nyt seurata tarkasti, mutta Suomessa pankit ovat hyvässä kunnossa ja kotitalouksien säästämisaste on korkea, joten eväitä kauppojen liikkeelle saamiseen ja tähän kestävään asuntolainoittamiseen pitäisi kuitenkin olla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.15 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Näen tämän ennen kaikkea sillä tavalla, että meidän asuntorakentaminen on ollut ihan lamassa: alle 20 000 asuntoa vuodessa tällä hetkellä rakennetaan, ja normaalitaso liikkuu yli 30 000—35 000:ssa. Me ollaan niin matalalla tasolla, eikä tämä asumisen tarve ole tässä pudonnut mihinkään. Tässä on monta vuotta mennyt tällaisessa tilanteessa, ja aika paljon varmaan patoutunuttakin painetta siellä on. Siinä mielessä tällainen siirto 30:stä 40 vuoteen on semmoinen sysäys, joka voi

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

laittaa liikkeelle niitä hankkeita, että asumiseen laitetaan varallisuutta kiinni, ja sillä tavalla saadaan vähän kuukausierää matalammaksi, jolloin taas sitten muuhun elämiseen jää vähän enempi tilaa.

Se, mikä tässä varmasti siinä suhteessa mietityttää kaikkia, liittyy tähän pitkään aikaan, minkälaisella korkotasolla tätä lainaa laitetaan sitten eteenpäin. Onko se tähän heiluvaan euriboriin kiinni, vai tulevatko tässä sitten vastaan enempi tämmöiset kiinteät korot, jotka voisivat olla yksi tapa, millä tätä ennustettavuutta myöskin rakennettaisiin. Se, mikä tässä nyt kuitenkin on näköpiirissä ja tähän asti on ollut, on se, että kotitalouksien velasta kolme neljäsosaa on ollut asuntoihin liittyvää, mutta oikeasti kotitalouksien maksuhäiriöt ovat tulleet enemmänkin tämmöisten kulutusluottojen kautta kuin asumiseen liittyen. Tässä mielessä asunto on ollut aika turvallinen sijoitus. Vaikka reaaliarvot tai arvot ovat tippuneet tämän taantuman seurauksena, niin siinä on kuitenkin sitä marginaalia jonkin verran, että sitten myöskin hyvällä paikalla olevista ja kasvukeskuksissa olevista asunnoista pääsee eroon, mutta muualla se on vähän hankalampaa. Sitä ollaan sitten kyllä kiinni aika pitkään tämmöisessä asumisessa.

Itse näkisin, että asumista pitäisi vauhdittaa tilapäisesti jollakin varallisuusveron väliaikaisella poistamisella, tai ikäihmisten asumiseen ja opiskelija-asumiseen pitäisi laittaa rakentamista liikkeelle, jolloin me saataisiin tätä asumista liikkeelle monelta sektorilta. Sitä tarvetta niissä ryhmissä on todella paljon, ja tämäkin puoli olisi pitänyt huomioida. Se raha on pudotettu 120 miljoonasta 15 miljoonaan, eli siellä ei ole oikein paljon tilaa, mutta kaikki se pitäisi nyt saada liikkeelle, ja on niitä yhtiöitä ja säätiöitä, jotka tämäläisyydestä rakentamista tekevät. Eli rakentaminen pitäisi saada liikkeelle. Se näkyisi työllisyydessä ja meidän taloudessa monella sektorilla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

18.18 Oras Tynkkynen vihr: Kiitos, puhemies! Muistutan, että siinä hallituksen alkuperäisessäkin esityksessä tosiaan esitettiin, että asuntolainojen enimmäisaikojen pidennettäisiin. Eli kaikkia niitä hyviä vaikutuksia, joita edeltävissä puheenvuoroissa on toivottu asuntomarkkinoille ja talouteen laajemminkin, olisi ollut mahdollista saavuttaa sillä alkuperäisellä hallituksen esitykselläkin siinä määrin kuin nyt tällä esityksellä niihin ylipäätään voidaan yltää.

Edustaja Autto viittasi Ruotsin kokemuksiin. Ehkä on vaan hyvä muistaa, että Ruotsin asuntomarkkinathan ovat siis monessa suhteessa hyvin erilaiset kuin Suomessa, ja sen takia kauhean suoraviivaisten johtopäätösten tekeminen niitten perusteella ei ehkä välttämättä ihan sellaisenaan toimi, mutta sinänsähän pidempi laina-aika tarkoittaa sen laina-ajan yli korkeampia kokonaiskustannuksia, eli pitkällä aikavälillä näitten pitkien laina-aikojen ansiosta kotitalouksilla jää vähemmän rahaa muuhun kuin siihen oman asunnon hankintaan. Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin myös se huoli, että laina-aikojen pidentäminen ei välttämättä johdakaan mitenkään siihen, että kotitalouksilla olisi käytettävissä enemmän rahaa, jota voisi kohdentaa vaikkapa sijoituksiin vaan pikemminkin suurempiin asuntolainoihin. Eli jos haluaa tällä uudistuksella vaikka piristysruisketta siihen, että suomalaiset harrastaisivat enemmän kansankapitalismia ja sijoittaisivat kotimaisten yritysten osakkeisiin tai rahastosäästämiseen, niin ainakin asiantuntijat suhtautuvat tähän vaikutukseen epäillen.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Kun monissa valiokunnan enemmistön kantaa puoltavissa puheenvuoroissa on ajateltu nyt tätä vielä hallituksen esityksestäkin pidennettyä asuntolainojen enimmäisaikaa kasvutoimeina, niin haluan vain muistuttaa siitä, että jos jokin on myrkyä kasvulle ja taloudelle tässä maassa, niin se on erilaiset rahoitusvakauteen liittyvät kriisit. Luonnollisestikaan kukaan ei voi varmasti sanoa, onko tällainen riski suuri vai keskinkertainen vai pieni pitkällä aikavälillä, mutta se on asiantuntijalausuntojen perusteella jokseenkin kiistatonta, että tämä valiokunnan enemmistön nyt valitsema kanta kasvattaa näitä rahoitusvakautta koskevia riskejä olennaisesti vielä siitä hallituksen esityksestä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2026 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 2/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.21 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta. Esityksen keskeinen sisältö on tekninen mutta käytännön kannalta tärkeä. Lakiin lisätään Ruokavirasto toimivaltaiseksi tahoksi antamaan toimeksiantoja valtuutetuille tarkastajille. Voimassa olevan lain mukaan tämä mahdollisuus on ollut vain elinvoimaketuksilla, vaikka Ruokavirasto toimii jo nykyisin luonnonmukaisen tuotannon virallisena valvontaviranomaisena.

Kyse on vuoden 2026 aluehallintouudistuksen yhteydessä lakiin jääneen virheen korjaamisesta. Muutoksella varmistetaan, että valvonta voi toimia sujuvasti ja ilman tarpeettomia hallinnollisia esteitä. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutos voidaan toteuttaa nopeasti, sillä tarkastajille annettavia toimeksiantoja tehdään runsaasti ja käytännön työ edellyttää toimivaa sääntelyä. Samalla on syytä korostaa, ettei esityksellä ole merkittäviä taloudellisia tai hallinnollisia vaikutuksia eikä se muuta valvonnan käytännön toteutusta tai aiheuta lisäkustannuksia luomutuottajille.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo esityksen olevan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Maa- ja metsätalousvaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana ja yksimielisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

18.23 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja, puheenjohtaja Elomalle tämän mietinnön esittelystä ja kiitos maa- ja metsätalousvaliokunnalle ripeästä toiminnasta lakiesityksen kanssa, joka on tietysti sellainen, joka pitääkin kiireesti saada voimaan.

Tosiaan Suomessa valtiolta kuuluu kansalle, jota sitten kokoontuu eduskunta tänne valtiopäiville edustamaan, ja eduskunnalle tietysti valtioneuvosto tuottaa sitten ministeriöidensä valmistelun kautta lakiesitykset. Joskus voi käydä niin, että kun tehdään todella isoja lakikokonaisuuksia, niin kuin nyt tässä vuoden alusta voimaan tulleessa hallinnon uudistuksessa, niin joku yksittäinen mutta lain toiminnan kannalta täysin kriittinen sana, kuten tässä tapauksessa ”Ruokavirasto”, jää sieltä lakiesityksestä puuttumaan ja sitä ei sitten yksikään silmäpari tässä prosessin aikana huomaa, vaikka se on satojen silmäparien ohi prosessin aikana kulkenut. On todella hienoa, että järjestelmämme toimii niin, että se pystyy nopeasti myös sitten tällaiset tarvittavat korjaukset tekemään, ja saadaan jälleen hallinto toimimaan tämän luonnonmukaisen tuotannon osalta kuten on ajateltu ja tarkoituksenmukaista on. Elikkä varmasti eduskunta voi nyt hyvillä mielin tässä ensimmäisessä käsittelyssä hyväksyä tämän maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön asiasta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 31/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta

Hallituksen esitys HE 170/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.25 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä kyseisessä hallituksen esityksessä on kyse niin sanotun SLAPP-direktiivin täytäntöönpanosta. Direktiivin tarkoitus on ehkäistä rajat ylittäviä strategisia häirintätarkoituksessa nostettuja kanteita eli näitä niin sanottuja SLAPP-kanteita. Niissä on kyse siviilikanteista, jotka eivät perustu aitoon oikeussuojan tarpeeseen, vaan niillä pyritään rankaisemaan julkiseen keskusteluun osallistumisesta tai ehkäisemään siihen osallistumista. Kohteina ovat tyypillisesti toimittajat ja kansalaisyhteiskunnan toimijat, ja nyt on ratkaiseva askel heidän tilanteensa parantamiseksi.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan direktiivin täytäntöönpanemiseksi erillislain säätämistä. Tämä ehdotettu laki sisältää oikeusjärjestyksemme kannalta uusia oikeussuojakeinoja.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin. Lisäksi lakivaliokunta ehdottaa sääntelyn täydentämiseksi yhden uuden lakiehdotuksen hyväksymistä.

No, muutama sana soveltamisalasta. Tätä ehdotettua uutta lakia sovelletaan siis siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joilla on tällaisia rajat ylittäviä vaikutuksia, jotka perustuvat osallistumiseen julkiseen keskusteluun. Sitä ei ehdoteta sovellettavaksi kansallisiin asioihin eikä myöskään muihin kuin edellä mainittuihin riita- tai rikosasioihin. Tämä soveltamisala on verraten kapea, mikä todennäköisesti merkitsee sitten sitä, että uusi laki tulee sovellettavaksi verratenkin aika harvoin. Lakivaliokunta pitää tätä ehdotettua soveltamisalaa kuitenkin ihan perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Esityksestä ilmenee, että Suomessa ei tiettävästi ole nostettu tällaisia kanteita, jotka täyttäisivät tämän SLAPP-kanteen edellytykset. No, tätä selittää osaltaan se, että suomalainen riitaprosessi on jo entuudestaan sisältänyt hyviä suojaakeinoja ja suojaavia tekijöitä, joita kaikissa muissa unionin jäsenvaltioissa ei ole ollut. Lisäksi SLAPP-tyyppisissä asioissa on Suomessa yleensä kyse rikosasioista.

No, nämä edellä esitetyt seikat puoltavat valiokunnan mielestä sitä, ettei uuden lain soveltamisalaa uloteta kansallisiin riita-asioihin. Soveltamisalaa ei myöskään ole perusteltua ulottaa rikosasioihin, sillä se olisi merkittävä direktiivin täytäntöönpanoa laajempi muutos tähän meidän olemassa olevaan tilaan ja edellyttäisi perusteellista ja huolellista harkintaa ja valmistelua. Eli tämä siitä soveltamisalasta.

Häirintäkannemaksun osalta todetaan, että ehdotetussa laissa säädetään siitä siten, että tuomioistuini voi tuomita kantajan maksettavaksi häirintäkannemaksun, siis jos kantaja panee vireille väärinkäyttöön perustuvan oikeudenkäynnin. Häirintäkannemaksun määrä on vähintään 1 000 ja enintään 50 000 euroa. Häirintäkannemaksu täydentää muita oikeussuojakeinoja ja vahvistaa osaltaan kieltoa käyttää oikeudenkäyntimenettelyä väärin tarkoituksiin. Tämä on mielestämme erittäin konkreettinen parannusehdotus.

Perustuslakivaliokunta on meille lähettämässään lausunnossa kiinnittänyt huomiota siihen, ettei esitykseen sisälly häirintäkannemaksun täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Lakivaliokunta ehdottaa mietinnössään ehdotetun sääntelyn täydentämistä häirintäkannemaksun täytäntöönpanoa sekä sen raukeamista koskevilla säädöksillä. Lakivaliokunta siis ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen ja hyväksyisi uuden kakkoslakiehdotuksen. — Näillä sanoin, herra puhemies, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.30 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä laiksi julkiseen keskusteluun osallistuvien henkilöiden suojelemisesta rajat ylittäviltä häirintäkanteilta. Tässä esityksessä on kyse demokratian toimintakyvystä ja yhteiskunnan turvallisuudesta. Sen taustalla on ilmiö, jossa oikeudenkäyntiä käytetään välineenä vaientaa toimittajia, tutkijoita, kansalaisjärjestöjä ja muita julkiseen keskusteluun osallistuvia henkilöitä. Näiden kanteiden tarkoituksena ei ole aidosti hakea oikeussuojaa vaan pelotella, kuormittaa taloudellisesti ja hiljentää. Se on oikeusjärjestelmän väärinkäyttöä, ja siihen me nyt puutomme.

Arvoisa puhemies! Joku saattaa pohtia, miten tähän ilmiöön voidaan puuttua. Tämän esityksen myötä jatkossa, jos kanne on selvästi vailla todellista perustaa, se voidaan hylätä

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

nopeasti ilman, että vastaajaa vedätetään vuosia kestäväan prosessiin. Tämä on ratkaisevaa nimenomaan niissä tilanteissa, joissa oikeudenkäynti itsessään on jo rangaistus.

Lisäksi tavoitteena on, ettei häirintäkanteen kohteeksi joutunut jää yksin taloudellisen riskin kanssa, vaan hänellä on mahdollisuus vaatia oikeudenkäyntikulujen korvaamista sekä seuraamuksia silloin, kun oikeudenkäynti todetaan tällaiseen väärinkäyttöön perustuvaksi. Samalla on turvallisuutemme kannalta oikein ja tämänkaltaiselle laille välttämätöntä, että sääntelyllä varaudutaan myös rajat ylittäviin tilanteisiin, koska elämme tänä päivänä laajassa maailmassa muiden maiden ja niiden erilaisten oikeusprosessien kanssa.

Arvoisa puhemies! Tavoitteemme on selkeä: haluamme turvata julkiseen keskusteluun osallistumisen yleistä etua koskevista asioista. Kun tutkiva journalisti paljastaa korruptiota, kun tutkija tuo esiin ympäristöriskejä, tai kun kansalaisjärjestö rauhanomaisesti nostaa esiin ihmisoikeuskysymyksiä, heidän ei pidä joutua pelkäämään oikeudenkäyntejä, jonka todellinen tarkoitus on hiljentäminen. Laki vahvistaa sitä viestiä, että Suomi ei hyväksy oikeusprosessin muuttamista painostuksen välineeksi ja että oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin säilyy kaikilla.

Lakivaliokunta on nyt käsitellyt esityksen kiinnittäen huomiota myös lakiin sakon täytäntöönpanosta, johon on nyt tehty tarpeelliset muutokset tämän lain edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on myös turvallisuuslaki, mutta yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden näkökulmasta. Tänä epävakana aikana myös oikeusjärjestelmiä voidaan käyttää välineenä horjuttaa luottamusta, kuormittaa kriittisiä ääniä ja heikentää yhteiskunnan kykyä käsitellä ongelmia avoimesti. Jos pelko oikeudenkäynnistä johtaa itsesensuuriin, julkinen keskustelu köyhtyy ja päätöksenteon tietopohja heikkenee. Turvallinen yhteiskunta ei ole sellainen, jossa ongelmista vaietaan, vaan sellainen, jossa niistä voidaan puhua avoimesti. Siksi tämä esitys ansaitsee vahvan tuen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.35 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä edellä lakivaliokunnan taitavaksi tunnettu puheenjohtaja Eerola esitteli mietintöä hyvin ja kansanvallan väsymätön sankari, edustaja Hänninen, joka lienee eduskunnan ahkerimpia edustajia perehtymään hyvin seikkaperäisesti täällä käsiteltäviin mietintöihin ja ottamaan myös kantaa niihin, esittelivät tätä mietintöä niin hyvin, että oikeastaan sen pitemmittä puheita voin vain todeta sen, että sananvapauden puolustaminen on varmasti yksi tärkeimpiä arvoja eurooppalaisissa yhteiskunnissa, ja se on yksi niitä tärkeimpiä työkaluja sellaisen liberaalin demokratian ylläpitämisessä, jossa keskustelun kautta voidaan saavuttaa parhaat yhteiskuntaa kehittävät ja eteenpäin vievät päätökset, jolloin tällaisiin SLAPP-kanteisiin puuttuminen tällä lainsäädännöllä on tärkeä keino varmistaa, että jokainen voi tuoda esiin julkiseen keskusteluun ne näkökulmat, jotka haluaa keskusteluun tuoda, ja sitten keskustelua päästään käymään kaikkien eri näkökulmien pohjalta. Toivottavasti aina paras argumentti voittaa, kuten tänäänkin täällä eduskunnassa, kun nyt todennäköisesti yksimielisesti voimme tämän mietinnön hyväksyä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 31/2026 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 170/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleistukilain 13 ja 19 §:n ja työttömyysturvalain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2026 vp
Valiokunnan mietintö StVM 1/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.4.2026 pidettävään täysistuntoon.

16. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.4.2026 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi: